

Урок 1. Առաջին դաս

Фонетика

Особенности звукового строя армянского языка.

Гласные Ա, Ի, Ու, Ե, Է, Ը .

Согласные Դ, Զ, Կ, Լ, Ս, Ն, Ս, Չ, Ղ, Ռ, Ր, Ք .

Полугласный Յ .

Ударение.

Грамматика

Вспомогательный глагол եմ.

Спряжение глаголов в настоящем времени и образование именных предложений.

Порядок слов в армянском языке.

Артикль -ը, -ի.

Указательные местоимения յի, յիդ, յիք.

Притяжательные местоимения իմ, քիմ, քեր.

Склонение существительных (род. пад. на -ի).

Вопросительное местоимение ուրի.

Числительные 1, 2, 3, 9, 10 и производные.

Особенности звукового строя армянского языка

Армянский алфавит состоит из 39 букв, а звуковая система армянского языка содержит 36 звуков. Можно сказать, что каждая буква армянского алфавита обозначает один звук, кроме букв Ե, Ն, Կ, которыми обычно обозначаются сочетания звуков.

В армянском языке 6 гласных и 30 согласных звуков.

Гласные армянского языка незначительно отличаются от гласных русского языка. Это ш (а), է (э), ի (и), ու (у), օ (о), ը, который произносится примерно как второе "о" в русском слове "розочка".

В отличие от русского языка безударные гласные армянского языка не становятся более краткими и неопределенными по произношению.

Несмотря на большое количество согласных звуков армянского языка, армянская устная речь не кажется избыточной согласными, так как любое скопление согласных (на письме) произносится с вкраплениями ը, ср. "встреча" (четыре согласных и один гласный образуют первый слог) и Արարիչ (Мкртич — первые три согласных произносятся как два слога).

Система согласных звуков армянского языка значительно больше отличается от русской. Это բ (б), դ (д), գ(г), լ (л), տ (т), կ (к), փ (пх), ք (тх), ը (кх) — т.е. п, т, к с придыханием, ֆ (ф), լ (в), ս (с), զ (з), շ (ш), ժ (ж), հ (придыхание), մ (м), ն (н), յ (й), ռ (р "твердое"), ռ (р "мягкое"), լ (л), ճ (дз), ղ (дж), ժ (тс), ծ (тш), ց (ц), չ (ч), խ (х), ղ (х звонкое, похожее на "г" в украинском или южнорусском варианте).

В сравнении с русским языком система армянских согласных характеризуется наличием:

- 1) системы аффрикат (составных согласных ձ, ժ, ց, ջ; ճ, ջ). В русском языке их всего две — "ц" и "ч".
- 2) глухих придыхательных փ, ք, ք.
- 3) двух заднеязычных щелевых согласных — глухого խ (х) и звонкого դ.
- 4) гортанного придыхания հ.

В армянском языке согласные не различаются по твердости-мягкости.

В отличие от русского языка, в армянском нет обязательного оглушения звонких согласных в конце слова.

Гласные Ա ա, Ի ի (и), Ո ու (у)
и согласные Դ դ (д), Զ զ (з), Կ կ (к), Լ լ (л), Մ մ (м),
Ն ն (н), Ս ս (с), Տ տ (т)

Ա ա, Ի ի, Ո ու ձայնավորները
և Դ դ, Զ զ, Կ կ, Լ լ, Մ մ, Ն ն, Ս ս, Տ տ
բաղաձայնները

Гласные Ա ա Ի ի Ո ու и согласные Դ դ Զ զ Կ կ Լ լ Մ մ Ն ն Ս ս Տ տ произносятся как аналогичные русские гласные и согласные.

Ա ա — Аа

Դ դ — Дд

Մ մ — Мм

Ի ի — Ии

Զ զ — Зз

Ն ն — Нн

Ո ու — Уу

Կ կ — Кк

Ս ս — Сс

Լ լ — Лл

Տ տ — Тт

Ա	Ո	Ի	Ա	Ի	Ո
դա	ադ	դու	ուդ	դի	իդ
զա	ազ	զու	ուզ	զի	իզ
կա	ակ	կու	ուկ	կի	իկ
լա	ալ	լու	ուլ	լի	իլ
մա	ամ	մու	ում	մի	իմ
նա	ան	նու	ուն	նի	ին
սա	աս	սու	ус	սի	իս
տա	ատ	տու	ут	ти	ит

!¹ В конце слова q не оглушается. Произнесите МАЗ.

!² Согласные ա, դ, ն не смягчаются перед гласным ի. Приготовьтесь произнести ТЫ, ДЫМ, НЫРЯТЬ: сразу после твердых согласных Т, Д, Н быстро поднимите и выдвиньте язык для произнесения переднеязычного ի. Следите за тем, чтобы согласные Т, Д, Н оставались твердыми.

!³ Согласный կ смягчается перед гласным ի (как в русском языке).

Ударение

Շեշտ

В армянском языке ударение падает на конечный слог слова.

Մատ, մատիտ, մատանի, Մասիս, Գամակ, Կատակ, դիմակ, լուսին, լուսամուտ, դաս, դասատու, սատանա, սուտ, սուտասան, տատ, տատիկ, իսկական, ատամ:

Гласные եե (е), էէ (э)

Եե, էէ ձայնավորները

Буква եե, как и в русском языке, в середине и на конце слова обозначает звук Э, а в начале слова произносится йотированно (йэ). Звук Э в начале слова обозначается буквой է.

է		
դե		
զե	եզ	դեզ
կե	եկ	մեկ
լե	ել	ուտել
մե		դեմ
նե		դեն
սե	ես	կես
տե	ետ	կետ

Безударные гласные армянского языка не редуцируются и не изменяют окраску: ա всегда произносится как полноценное А, ե и է произносятся Е и Э, а не И (звук Օ также не изменяется).

Помните, что согласный ւ смягчается перед гласными ե и ի, а согласные տ, դ, ն не смягчаются.

եկ, ես, եզ, ետ, ելակ, մեկ, տես, տեսնել, տեսա, մեկնել, կետ, կես, կիսել, լեզու, լիզել, դեզ, դիզել, անել, տանել, ուտել, ասել, էլ, էլի:

Спряжение

Խոնարհում

Большинство времен изъявительного наклонения образуется при помощи какой-либо неличной формы глагола и вспомогательного глагола. При помощи вспомогательного глагола строятся также именные предложения, где вспомогательный глагол выступает как связка, а именная часть сказуемого представлена другой частью речи.

Запомните формы единственного числа настоящего времени вспомогательного глагола:

Ես ... եմ¹ դու ... ես¹ նա² ... է

! Вспомогательный глагол եմ, ես, хотя и пишется отдельно, но воспринимается с именной частью сказуемого или с причастием как одно целое. После согласного он произносится էմ, էս (эм, эс), а после гласного произносится йотированно: йем, йес, йе, как внутри слова.

! В армянском языке местоимения не различаются по родам.

Настоящее время изъявительного наклонения образуется при помощи причастия настоящего времени и вспомогательного глагола.

Глагол եմ не несет ударения. Ударение падает на последний слог предыдущего слова.

Причастие настоящего времени, как правило, имеет окончание -ու, а неопределенное причастие – окончание -ալ или -ել.

Глагол ունել	"есть, кушать"	Глагол տեսնել	"видеть"
Ես ունում եմ	"я ем"	Ես տեսնում եմ	"я вижу"
դու ունում ես	"ты ешь"	դու տեսնում ես	"ты видишь"
նա ունում է	"он (она) ест"	նա տեսնում է	"он (она) видит"

В армянском языке конец предложения обозначается знаком ":" , а знак точка "." соответствует двоеточию или точке с запятой в русском языке.

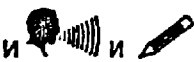

и

Ես մեկնում եմ: "я уезжаю".

Դու ասում ես: "ты говоришь".

Նա ուզում է ասել: "он (она) хочет сказать".

Ես → դու, նա:

Դու → ես, նա:

Նա → ես, դու:

Именное предложение образуется при помощи именной части сказуемого и глагола-связки. Именной частью сказуемого может быть существительное, обозначающее занятие, профессию, национальность; прилагательное, обозначающее различные качества и состояния; наречие, обозначающее место, и т.д.

и

Նա դասավանդում է: "он (она) педагог"

Դու ազատ ես: "ты свободен"

Նա → ես, դու

Դու → նա, ես

Глагол-связка է (мн. ч. են, после гласного произносится յեն) служит для образования конструкций типа "это ...".

Произнесите именную часть сказуемого и глагол-связку как одну неразрывную единицу:

Սա մուկ է:
(помните,
что ц
смягчается
перед 't').
"это мышь".

Սա կատու է:
(t произносится
йотированно)
"это кошка".

Սա կետ է:
"это точка"

Սա մաշտիտ է:
"это карандаш".

Սա ելակ է:
"это
клубника"

Порядок слов в армянском языке

Շարժարարություն

Порядок слов в армянском языке достаточно гибок. Вспомогательный глагол (глагол-связка) свободно передвигается в предложении и ставится после слова, на которое падает логическое ударение.

Тот же самый порядок слов сохраняется в вопросительном предложении; вопросительная интонация (т.е. логическое ударение при вопросе) обозначается на письме надстрочным знаком [~] (սիրույն), который ставится над последним гласным слова, заключающего в себе вопрос. Логическое ударение в повествовательном предложении (а также интонация побуждения) обозначается на письме надстрочным знаком [˘] (շեշտ), который также ставится над последним гласным слова, выделяемого ударением. Знак [˘] (շեշտ) можно ставить также на обращениях. Для выражения восхищения, восторга и других эмоций над последним гласным выделяемого слова ставится восклицательный знак [!] (բացակամիջակամ նշան).

Դու ազատ ես: «Ты свободен.» Ես ազատ եմ: «Я свободен?» Ե՞ս եմ ազատ: «Я свободен?» Դու՛ ես ազատ: «Ты свободен.» Ես ազատ եմ: «Я свободен!»

- (1) —Դու ելակ ուզու՞մ ես: Կա՛մ. «—(Ты) клубнику хочешь? (или не хочешь).
—Ելակ ուզու՞մ ես: —Да.
—Այո: (произносится АЙО). —Хочу.
—Ուզում եմ: —Да, хочу.»
—Այո, ուզում եմ: —Да, хочу.»
- (2) —Դու ուզու՞մ ես ելակ: Կա՛մ. «—(Ты) хочешь клубнику? (или не хочешь)».
—Ելակ ուզու՞մ ես:

- (3) –Ղու ելա՞կ ես ուզում: Կա՞մ. «–(Ты) клубнику хочешь? (или не клубнику, скажем, ежевику).
 –Ելա՞կ ես ուզում: –Да.
 –Այո: –Да, клубнику.
 –Այո, ելակ եմ ուզում: –Да, клубнику хочу. »
 (4) –Ղու՞ ես ելակ ուզում: Կա՞մ. «–Ты клубнику хочешь? Ты хочешь клубнику? (или он).
 –Ղու՞ ես ուզում ելակ: –Да, я.
 –Այո, ես: –Да, я хочу».
 –Այո, ես եմ ուզում: –Да, я хочу».

 и : (1) ելակ → մատիտ, ղու → նա.
 (2) ելակ → կետ, ուզում → տեսնում:

Гласный Ըր (ы)

Ըր ձայնաձևերը

Буквой Ըր обозначается неогубленный звук [ə]. Произношение ր похоже на произношение "а" или "о" в русском языке в третьем предударном слоге, как в словах: молоко, таракан, доработать.

 րը, զը, կը, լը, մը, նը, սը, տը
 и Ընկա, րնտանի (помните, что ն не смягчается), տուներ, մուկը, կետը, դեզը, ուլը, մատը, մատիտը:

Очень важно научиться правильно произносить звук ր, т.к. он активно участвует в слогеобразовании и слогеделении, он слышится (произносится) при скоплении согласных (например, между труднопроизносимыми согласными) и пишется при переносе. Это явление, по грамматической традиции армянского языка, называется "скрытым слогом" (զաղտնաւանկ), ср. призыв, который слышится в словах "рубль, храбр" между "б" и "ль", "б" и "р". В армянском языке, когда слово начинается даже с двух согласных, между ними появляется этот призыв. Это не связано с "трудностями произношения", а является отличительной чертой армянской артикуляции. Ср.: в русском произношении "дно" – односложное слово, а в армянском произношении դնել – двусложное, "мне" – односложное, մնալ – двусложное.

 Проверьте правильность произношения по переносу:

Ստնել (մըտ - նել), դնել (դը - նել), տնակ (տը - նակ), մնալ (մը - նալ), նման (նը - ման), նկատել (նը - կա - տել), կտակ (կը - տակ), լսել (լը - սել):

**Полугласный Յj (й) и согласные Հh (придыхание),
Ղղ (звонкий х), Ռռ (р), Րր (мягкий р), Զք (kh)**

**Յj կիսաձայնը, Հh հազազը,
Ղղ, Ռռ, Րր, Զք բաղաձայնները**

Полугласный j образует дифтонги с гласными: jա (произносится "я"), jո ("ю"), jի, а также шj, ուj (ай, уй), и т.д.

Սյուս, սյոււն, դույլ, կույր, մայիս, Միսակյան, Մանասյան:

Согласный Հh – придыхание (как будто мы дышим на стекло).
Произнесите -ай, а потом несколько раз с придыханием: хай, хай.

հա	հե	հի	հու	հը
հայ	հեյ	հիմ	հում	հը՛
հազ	հեզ	հիմք	հում	մահը
հատ	հետ		հույն	հստակ
համ			հույս	հսկա

Հայուհի, հայկական, Հայաստան, Հայկազ, Հայկազյան, հույզ, հազալ, հատիկ, Հուսիկ, Սահակ, Սահակյան, սահնակ, հեռու, հիմար, Հնդկաստան¹, հնդիկ², էի, ըիր, ու՛հ:

!¹ Помните про скрытый слог, произнесите, как при переносе: հըս - կա.

Հընդ - կա - ստան, հըն - դիկ

!² Не смягчайте դ.

Согласный Ռռ произносится, как русское твердое Р в словах "русский", "роза".

ռա, ռե, ռի, ռու, ռը, առ, իռ, եռ, ուռ.

Ռուս, Ռուսաստան, ռազմիկ, Ռուզան, ամառ, լեռ, անտառ, նուռ:

Согласный ր произносится, как русское мягкое р' в словах "рис", "река". Разница между армянскими звуками ռ и ր не столько в твердости / мягкости, сколько в том, что при произношении звука ռ происходит многократная вибрация языка, в то время, как при произношении звука ր кончик языка лишь слегка касается верхнего неба, и происходит однократное размыкание речевых органов (без вибрации). В армянском языке звук и буква ր почти никогда не встречается в начале слова.

րա, ըե, ըու, ըի, ըը, ար, ուր, եր, էր, իր.

 и (помните: 1. о том, что տ, դ, ց не смягчаются; 2. о скрытом слоге, восстанавливаемом при переносе):

Հայր, հայրիկ, հայրենի, մայր, մայրիկ, մայրենի, մարմար, նարդի, դիր, տար, տուր, մուր, սուր, սար, Արարատ, Արա, հյուր, կույր, երես, ռուսերեն, հայերեն, լատիներեն, լեհերեն, Ամերիկա, Մատենադարան, համալսարան, կարմիր, ընտիր, ընկեր, կրակ, նրա, լրատու, դրամ:

 и (сравните):

Դառը - դար, սառը - սար, տառ - տար, դուռ - դուր, լուռ - լուր, կեռ - կեր, դեռ - դեր, սեռ - սեր, կրունկ - կրունկ (կը-ռունկ - կը-րունկ):

Согласный Դը произносится как звонкий х, по звучанию похож на французское «г».

 դա, դու, դի, դը, դե, ադ, ուդ, եդ, իդ.

 и (помните о "скрытом" слоге):

Ղեկ, տեղ, այստեղ, այդտեղ, այնտեղ, ամեն տեղ, սեղան, տաղ, եղանակ, դեղ, մեղու, սուղ, նեղ, աղեղ, ուղեղ, աղ, մաղ, մեղր, դղյակ, կղզի, տղա, Դաղստան, աստղ:

Согласный Զը произносится как глухое к с придыханием: kh; p, как и կ, перед звуками ե и ի, а также перед полугласным -յ смягчается.

 քա, քու, քե, քի, քը, աք, ուք, իք, եք.

 и (помните о "скрытом" слоге):

Քանակ, քույր, հայրենիք (ն твердое), քեզ, քար, տաք, քել, քնել, մենք, դուք, նրանք, մենք ասում ենք, դուք ասում եք, նրանք ասում են, մենք այստեղ ենք, դուք այդտեղ եք, նրանք այնտեղ են, այսինքն:

 Слово может заканчиваться "скрытым" слогом при скоплении в конце слова двух и более согласных, когда последний согласный – сонант, например ն или ր: այսինքն, տետր. Так, в слове մենք нет "скрытого" слога, оно односложное; в слове նրանք ն слышится между ն и ր, с которых начинается слово, а не между ն и ք, которыми заканчивается слово, т.к. ք не сонант; в слове քույր нет "скрытого" слога, хотя оно заканчивается на сонант ր, т.к. перед ним стоит не согласный, а полугласный յ. В слове այսինքն призвук слышится после ք, перед конечным ն.

Спряжение (продолжение)

Запомните все формы вспомогательного глагола (обратите внимание на то, что все формы вспомогательного глагола пишутся через **ե**, кроме формы 3-го лица ед.ч., но все произносятся одинаково: после согласного - Э, после гласного - йотированно - ЙЭ):

ես ... եմ	մենք ... ենք
դու ... ես	դուք ... եք
նա ... է	նրանք ... են

и

Մենք – Դուք – Նրանք

–Դուք ելալ ուզու՞մ եք:

–Այո, ուզում ենք:

–Նրանք մեկնու՞մ են:

–Այո, նրանք մեկնում են:

–Դուք ուզու՞մ եք մեկնել:

–Այո, մենք ուզում ենք մեկնել:

–Նրանք ազա՞տ են

–Այո, նրանք ազատ են:

–Իսկ մե՞նք: Մենք ազա՞տ ենք:

–Այո, դուք ազատ եք:

Артикль

Հոդ

В армянском языке есть постпозитивный определенный артикль, который пишется слитно с существительным (или с другим субстантивированным словом, т.е. перешедшей в разряд существительных другой частью речи).

- Определенный артикль имеет вид **-ը**, если определяемое слово кончается на согласный и если, особенно, следующее слово начинается с согласного: Ելակը կարմիր է: "Клубника красная".
- Определенный артикль имеет вид **-ի**, если определяемое слово кончается на гласный: Արան ազատ է: "Ара свободен".
- Если слово, следующее за определяемым словом, начинается на гласный, артикль может иметь вид либо **-ը**, либо **-ի**. Это зависит от того, произносим ли мы слово с артиклем слитно со следующим за ним словом или отдельно. Նարեկը ուզում է ելակ ուտել: Կամ. Նարեկն ուզում է ելակ ուտել: "Нарек хочет клубнику съесть".

Определенный артикль указывает на то, что существительное конкретизировано ситуацией или контекстом. Определенный артикль ставится к существительным, которые можно охарактеризовать как "общеизвестный", "небезызвестный", "само собою разумеющийся", поэтому с определенным артиклем употребляются также и собственные имена в роли подлежащего: Արմենը իմ ընկերն է: Чам՝. Արմենն իմ ընկերն է: "Армен мой друг".

Итак, подлежащее, даже выраженное именем собственным, ставится с определенным артиклем. На такие вопросы к подлежащему, как "Кто сказал?", "Кто пришел?" и т.д. ответ всегда определен. Վարենը: Վարինեն: Դերենիկն ու՝ Անահիտը: Իմ ընկերը: "Мой друг". Իմ ընկեր Սուրենը: "Мой друг Сурен".

Существительное без определенного артикля никак не конкретизировано. Такое существительное мыслится с определениями, типа "просто, вообще": Սա մատիտ է: "Это (просто) карандаш."

Существительное принимает определенный артикль, если можно употребить его с указательным или притяжательным местоимением "мой..., этот..." Սատիտը կարմիր է: "(Мой, твой..., этот, тот...) карандаш красный".

 Притяжательное или указательное местоимение не заменяет определенный артикль. Существительное с притяжательным и/или указательным местоимением употребляется с определенным артиклем.

!*Соединительный союз "и".

Указательные местоимения

Ցուցական դերանուններ

 այս "ЭТОТ" - (указывает на близость к говорящему — 1-му лицу **ես**)
այդ* "ТОТ" - (указывает на близость к слушающему — 2-му лицу **դու**)
այն "ТОТ" - (указывает на удаленность от говорящего и слушающего или на близость к 3-му лицу **առաջին**)

!* Произносится оглушенно: АЙТ.

и

: Այս — այդ — այն

—Այդ մատիտը սուր է:

"Этот карандаш острый?"

—Այո, այս մատիտը սուր է:

"Да, этот карандаш острый."

—Իսկ ա՞յն մատիտը:

"А тот карандаш?"

Запомните следующие формы притяжательных местоимений (пропуски заполним позднее):

и

իմ "мой, моя, мое, мои"	մեր "наш...наши"
—	—
նրա "его, ее"	—

Запомните:

անուն — имя

դերասան — артист

հայ — армянин, армянка

քույր — сестра

ընկեր — друг

 Обратите внимание на отсутствие артикля в именной части сказуемого и его употребление с притяжательным местоимением:

и

Նրա անունը Հայկ է: Հայկը հայ է: Հայկը իմ ընկերն է: Նրա անունը Անահիտ է: Անահիտը հայ է:

Նրա անունը Լուսինն է: Լուսինն իմ քույրն է:

Склонение

Հոլովում

Существительное в армянском языке склоняется. Большинство существительных в родительном падеже имеет окончание -ի: Արմենի նկարը "фотография Армена", Հայկի հայրը "отец Айка", Լուսինի հայրենիքը "родина Лусине".

Слово, сопровождаемое существительным в родительном падеже, показывающим принадлежность (как и притяжательное местоимение), употребляется с определенным артиклем.

 В армянском языке, в отличие от русского, порядок слов в словосочетании левосторонний, т.е. главный компонент словосочетания занимает крайнюю правую позицию, а зависимые от него компоненты стоят слева, типа: в Москве живущий брат, а не: брат, живущий в Москве. Ср. Կարենի տախտիկի տունը "дом бабушки Карена".

NB: Обратный порядок слов всегда несет на себе оттенок эмоциональности и возвышенности. Ср. название нашего учебника — Հոլով Հայտնական, в котором эмоциональность подчеркивается еще и отсутствием артикля, т.к. в данном случае родительный падеж выражает не принадлежность, а абстрактное отношение.

Запомните:

տուն – дом

տեղ – место

նկար – картина, фотография

մատանի – перстень

ռետին – ластик

ու՞մ – чей?

и Обратите внимание на употребление артикля и его формы.

–Սա ու՞մ տունն է: (Ու՞մ տունն է սա:)

–Հայկի: (Հայկի տունը: Հայկի տունն է: Սա Հայկի տունն է:)

–Սա ու՞մ տեղն է: (Ու՞մ տեղն է սա:)

–Արամի: (Արամի տեղը: Արամի տեղն է: Սա Արամի տեղն է:)

–Սա ու՞մ նկարն է: (Ու՞մ նկարն է սա:)

–Ռազմիկի ու Ջարեհի: (Ռազմիկի ու Ջարեհի նկարը: Ռազմիկի ու Ջարեհի նկարն է: Սա Ռազմիկի ու Ջարեհի նկարն է:)

–Սա ու՞մ մատանին է: (Ու՞մ մատանին է սա:)

–Լուսինեի: (Լուսինեի մատանին: Լուսինեի մատանին է: Սա Լուսինեի մատանին է:)

–Սա ու՞մ ռետինն է: (Ու՞մ ռետինն է սա:)

–Արտակի: (Արտակի ռետինը: Արտակի ռետինն է: Սա Արտակի ռետինն է:)

Слова

իսկ – а (союз)

լուսանկար – фотография

այստեղ – здесь, сюда

ես մեկ տարեկան եմ – мне один год

սիրուն – красивый (милый)

այսինքն – то есть

տասը – десять

տասներեք – тринадцать

ների՛ր – извини

իհա՛րկե – конечно (NB: ударение на предпоследнем слове)

ինը – девять

հայր – отец

հայրենիք – родина

մայր – мать

մայրենի լեզու – родной язык

հայերեն – армянский язык

Հայաստան – Армения

ռուս – русский

(национальность)

ռուսերեն – русский язык

Ռուսաստան – Россия

- Սա նկար է:
- Իսկ սա՞:
- Սա լուսանկար է:
- Սա ու՞մ լուսանկարն է:
- Արձեճի ու Հայկի: Սա Արձեճի ու Հայկի լուսանկարն է:
- Իսկ սա՞:
- Սա ես եմ:
- Սա՞ ես դու:
- Սա իմ լուսանկարն է: Այստեղ ես մեկ տարեկան եմ: Ելակ եմ ուտում: Սա իմ քույրն է: Նրա անունը Լուսինե է:
- Լուսինե՞: Սիրուն անուն է:
- Տուր այստեղ այն լուսանկարը:
- Սա ու՞մ լուսանկարն է:
- Իմ: Այսինքն, մեր: Սա մեր լուսանկարն է: Այստեղ իմ քույրն ու ես տասը - տասներեք տարեկան ենք:
- Այստեղ դու տասներեք տարեկա՞ն ես:
- Ների՛ր, ների՛ր: Այստեղ ինը տարեկան եմ, իհարկե, ինը: Սա իմ հայրն է: Սա իմ մայրն է: Իմ հայրը հայ է: Նրա հայրենիքը Հայաստանն է: Նրա մայրենի լեզուն հայերենն է: Իմ մայրը ռուս է: Նրա հայրենիքը Ռուսաստանն է: Նրա մայրենի լեզուն ռուսերենն է:

Задания и упражнения

1.а) Прочитайте, следите за тем, чтобы безударные гласные не редуцировались и не меняли качества:

Ելակ, տեսնել, մեկնել, Սատենադարան, հայրենի տուն, մայրենի լեզու, սեղան, եղանակ, դերասան, ներիր, ռուսերեն, հայերեն, ինչ տարեկան, տասներկու տարեկան, իհարկե, սիրուն, ընկեր, Լուսինե, մատիտ, ռետին, մատանի

б) Прочитайте, помня о "скрытом слоге":

Ստնել, դնել, տնակ, մնալ, նման, նկատել, կտակ, լսել, հսկա, Գնդկաստան, հնդիկ, կրակ, նրա, լրատու, դրամ, կրունկ, աստղ, նկար, լուսանկար:

2. а) Спишите, потренируйтесь в написании "трудных" букв: Աս, Պդ, Եե, Զզ, Լլ, Բբ, Մմ, Լլ, Աս, Զհ, Պդ, Մմ, Զլ, Եե, Մմ, Աս, Զզ, Մմ, Մմ, Քք: *Մուսուսե ու Զարեհե աշարտոյ եւ: Զարեհե ու Քարեհե մեկնում եւ Զարարար: Մու Մարար պեւում՝ մ եւ: Ես պարում եմ իմ հարեհեքք:*

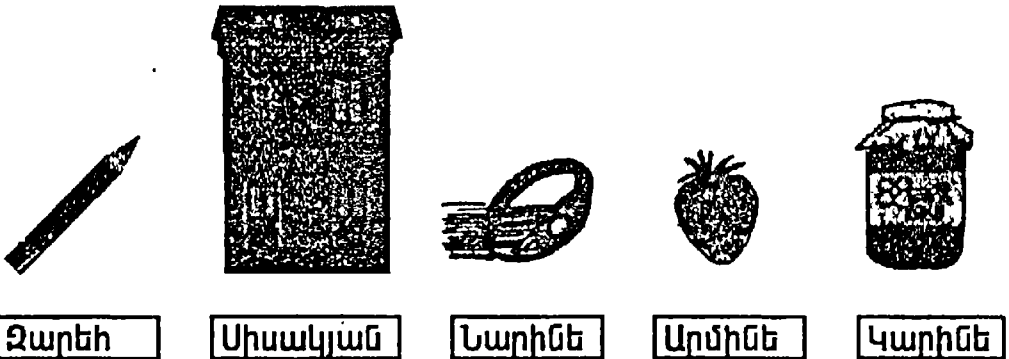
б) Спишите, вместо точек поставьте гласные Ե или ի:

Այս գրասանդուղի ուղու է: Այս մարտեհ շ.պու, հարկե, ուղ.րեւեւ է: Իմ քոչք. լ.կր.պու է:

в) Спишите, разделите подчеркнутые слова на слоги для переноса, не забывая вставлять ը:

Ես մի ապրի եմ պեւում: Աս ո՞ւմ դրամ է: Տոչ աշարտոյ կր ուսանկար:

3. Скажите, что изображено; спросите, чье это:

-Սա մատիտ է:

-Սա ու՞մ մատիտն է:

-Սա Չարեհի մատիտն է: (обратите внимание на артикль!)

4.

 и Замените:

Նրա անունը Հայկազ է:
Հայկազը հայ է: Հայկազը իմ
ընկերն է:

(1) Հայկազ → Արմեն,
հայ → դերասան
(2) Հայկազ → Աստղիկ,
ընկեր → քույր

5. a)

 и Замените:

–Սա ու՞մ տունն է: (Ու՞մ տունն
է սա:)

(1) տուն → նկար, ռետին;
Նարեկ ու Արմեն → Կարեն ու Հայկ,
Զարեհ ու Անահիտ

–Նարեկի ու Արմենի:
(Նարեկի ու Արմենի տունը:
Նարեկի ու Արմենի տունն է:
Սա Նարեկի ու Արմենի տունն է:)

(2) տուն → տեղ, մատանի;
Նարեկ ու Արմեն → Նունե, Մարինե,
Ռուզան

б)

 и Замените:

–Ու՞մ քույրն է Ռուզանը:

(1) Ռուզան → Հասմիկ, Կարինե
Արամ → Արտակ, Զարեհ

(Ռուզանը ու՞մ քույրն է:)

(2) քույր → ընկեր

–Արամի: (Արամի քույրը:

Ռուզան → Սահակ, Ռազմիկ

Արամի քույրն է: Ռուզանը

Արամի քույրն է:)

6.

 и Замените:

a) Սա իմ ընկերն է:

Ընկեր → հայր, մայր, քույր

б) Սա իմ կատունն է:

Իմ → մեր, նրա

7.

այս - այստեղ, այդ - այդտեղ, այն - այնտեղ

 и Замените:

a) –Այդ մատիտը կարմիր է:
(красный)

Այդ → այս, այն

б) –Այն կետը տեսնու՞մ ես:

Այն → այս, այդ

в) –Կարի՞նեն այստե՞ղ է:

(1) այստեղ → այդտեղ, այնտեղ

(2) Կարինե → Հայկ, Կարեն
(возможны оба варианта

определенного артикля и и ѓ)

8. a)

 и

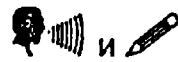
Ես ելակ եմ ուտում:

→

Սենք ելակ ենք ուտում:

Ես ելակ եմ ուտում: Ես մի կետ եմ տեսնում: Դու ուզում ես
մեկնել: Դու այն տունը տեսնու՞մ ես: Նա մի մատիտ է ուզում: Նա
ագատ է:

8. 6)

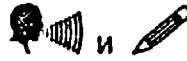
Մենք մի ռետին ենք ուզում:

Ես մի ռետին եմ ուզում:

Մենք մի ռետին ենք ուզում: Մենք այստեղ ենք: Դուք մեկնու՞մ եք: Դուք այդտե՞ղ եք: Նրանք այնտեղ են: Նրանք հայ են:

9. a)

Замените:

-Անահիտ, դու մեկնու՞մ ես:
-Այո, ես ուզում եմ մեկնել,
իսկ Արտակը մնում է:
("остаётся")

Անահիտ → Անահիտ ու Նարինե,
Արտակ → Արտակ ու Սուրեն

б) Заполните пропуски:

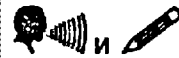
Կատուն մուկ ... ուտում: Ես ուզում ... քնել ("спать"): Մեր դասատուն մի կարմիր մատիտ ... ուզում: Նրանք ուզու՞մ ... քնել: Դուք այն տունը տեսնու՞մ ...: Մենք այնտեղ ... քնում: Նրանք այդտեղ ...: Մենք այստեղ ...: Նրանք ելակ ... ուզում:

10.

հայ – հայերեն – Հայաստան
ռուս – ռուսերեն – Ռուսաստան
լեհ – լեհերեն – Լեհաստան
հույն – հունարեն – Հունաստան
հնդիկ – հնդկերեն – Հնդկաստան

a)

Замените:

Նունեն հայ է: Նունեի մայրենի լեզուն
հայերենն է: Նունեի հայրենիքը
Հայաստանն է:

Նունե → Կիրիլ, Յան,
Արիստիդես, Ինդիրա

б) Ответьте на вопросы:

Ու՞մ մայրենի լեզուն է հայերենը: Իսկ ռուսերենը ու՞մ մայրենի լեզուն է: Իսկ լեհերենը՞: Իսկ հունարենը՞: Ու՞մ հայրենիքն է Հունաստանը: Իսկ Ռուսաստա՞նը: Իսկ Լեհաստա՞նը: Իսկ Հայաստա՞նը: Իսկ Հնդկաստա՞նը:

! *В разговорной речи пик вопросительной интонации возможен на артикле.

11. a) Ответьте на вопросы:

Դու ռու՞ս ես: Այո, իհարկե, ...: Նրա անունը Տիրուհի՞ է: Այո, ... : Սա Անահիտի՞ մատիտն է: Այո, իհարկե, ...: Սա՞ է Անահիտի մատանին: Այո, իհարկե, ... : Քնարիկը ու՞մ քույրն է, Ռազմիկի՞: Այո, իհարկե, ...: Դուք այդտե՞ղ եք: Այո, ...: Մայրի՛կ, ես հա՞յ եմ: Այո, իհարկե, ...: Հայրի՛կ, նրանք հնդի՞կ են: Այո, ...:

6) Задайте вопросы:

Այո, նրանք այստեղ են: Այո, մենք հույն ենք: Այո, սա դու ես: Այո, սա մենք ենք: Այո, սա դուք եք: Այո, նրա անունը Յուրի է: Այո, նրա անունը Համլետ է:

12. Запомните следующие количественные числительные (недостающие будут даны позднее):

1 մեկ	11 տասնմեկ ²	21 քսանմեկ	31 երեսունմեկ
2 երկու ¹	12 տասներկու ¹	22 քսաներկու	32 երեսուներկու
3 երեք ¹	13 տասներեք ¹	23 քսաներեք	33 երեսուներեք
9 ինը	19 տասնինը	29 քսանինը	39 երեսունինը
10 տասը	20 քսան	30 երեսուն	40 քառասուն

¹ Произносится йотированно: йерку, йерек, а в составе сложных числительных произносится "э" - таснэрку, таснэрек.

² Произносится տասնըմեկ.

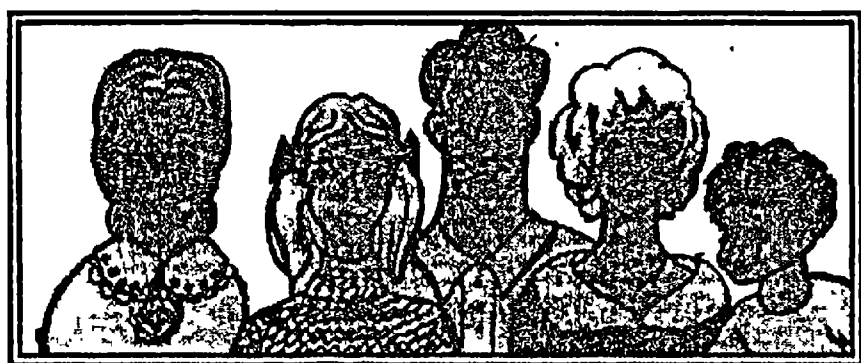
41 քառասունմեկ	90 իննսուն ³	200 երկու հարյուր
42 քառասուներկու	91 իննսունմեկ	300 երեք հարյուր
43 քառասուներեք	92 իննսուներկու	900 ինը հարյուր
49 քառասունինը	93 իննսուներեք	999 ինը հարյուր
50 հիսուն	99 իննսունինը	իննսունինը
51 հիսունմեկ	100 հարյուր	1000 հազար
52 հիսուներկու	101 հարյուր մեկ	1001 հազար մեկ
53 հիսուներեք	102 հարյուր երկու	2000 երկու հազար
59 հիսունինը	103 հարյուր երեք	3000 երեք հազար
	109 հարյուր ինը	9000 ինը հազար

³ Произносится իննըսուն.

Քանի՞ տարեկան ես: "Сколько тебе лет?"
 Քանի՞ տարեկան եք:
 Քանի՞ տարեկան է ...:

a) Ответьте на вопросы, употребляя приведенные количественные числительные:

Քանի՞ տարեկան է Նարեկը: Քանի՞ տարեկան է նրա քույրը: Իսկ նրա մայրը: Իսկ նրա հայրը: Իսկ նրա տատը:

Քանի՞ տարեկան է այս տղան: ("мальчик") Իսկ այս տղա՞ն:

б) Скажите то же самое о себе, о членах своей семьи, о своих знакомых:

Ես ...: Իմ մայրը ...: Իմ հայրը ...: Իմ քույրը ...: Արմենը ... , Արմենի հայրը

13. Составьте предложения из приведенных слов:

Քույրը, տարեկան, իմ, է, քանի՞նը:
 Լեզուն, է, Անահիտի, մայրենի, հայերենը:
 Ու, Արտակի, հայրենիքն, Ռուզանի, է, Հայաստանը:
 Անունը, նրա, է, Ջարեհ:
 Հայաստան, ես, մեկնել, ուզու՞մ, դու:
 Են, այստեղ, նրանք:

14. Найдите спрятанные числительные:

ի	ն	ը	հ	ա	զ	ա	ր	ե	ր	ե	ք
ն	տ	ա	ս	ն	մ	ե	կ	ր	ր	ր	ա
ր	ա	ք	ս	ա	ն	ե	ր	կ	ու	ե	ռ
հ	ս	ռ	հ	հ	ա	ր	յ	ու	ր	ս	ա
ա	ն	ս	տ	ա	ս	ր	ի	ռ	տ	ու	ս
ր	ե	ե	զ	զ	հ	ի	ն	ր	ա	ն	ու
յ	ր	ր	ռ	ա	ե	հ	ն	հ	ս	ե	ն
ու	ե	ե	ր	ր	ու	ի	ս	ր	ն	ր	ի
ր	ք	ք	ա	ռ	ա	ս	ու	ն	ի	ե	ն
ե	հ	ե	ր	ե	ս	ու	ն	զ	ն	ք	ր
ր	ք	ն	ք	ս	ա	ն	ի	ն	ր	ն	մ
կ	ս	ի	ս	զ	տ	մ	ն	ե	ու	զ	ն
ու	ն	մ	ա	ս	ու	ե	ր	ս	մ	ե	կ
տ	ա	ս	ն	ե	ր	կ	ու	տ	դ	հ	յ

15. Разделите на слова и предложения:

Սա իմ լուսանկարն է այստեղ ես տասներեք տարեկան եմ և կողքս նստած է տարեկան ես քսանինը տարեկան եմ դու հայ ես այդ ես հայ եմ մայրենի լեզուն հայերենն է իմ հայրենիքը հայաստանն է
 Արմենը իմ ընկերն է նրա քույրը երեսուներեք տարեկան է սանրալու սանկարն է նրա մունը ռաստոլիկ է աստղիկը մեկնում է հայաստան
 Ես տասը տարեկան եմ իմ մայրիկը քսանինը տարեկան է իմ հայրիկը երեսուներեք տարեկան է

16. Спишите нижеследующий текст и перепишите его в первом лице:

Արա անունը Պէֆֆորի է: Աս քանի ցարտեպան է: Արա մայրեկի շեյուն ուսուցիչն է: Արա հայրեկիքը Պառամարանն է: Աս Զարուհին է: Զարուհին կրա քոյրն է, կս քրանեկը ցարտեպան է:

17. Спишите, заполняя пропуски; найдите выражение, лишнее в данном ряду:

Մենք ասում ..., նրանք տեսնում ..., դու դերասան ..., նա մեկնում ...:

Ելակը կարմիր ..., դուք դասատու ..., դասատուն մի ռետին ... ուզում, մատիտը կարմիր ...:

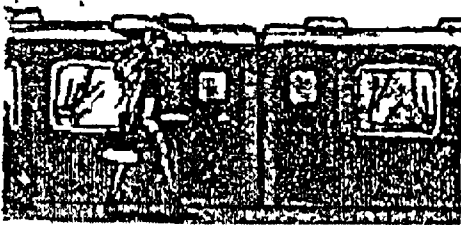
Նա ... իմ ընկերը, դու նրա քույրն ..., մեր կատուն այստեղ ... քնում, նրա մատանին սիրում ...:

Ես ուզում ... ասել, սա մենք ..., նրանք այդտեղ ... քնում, դու մեկնում ...:

18. Решите кроссворд:

а) Куда она едет отдыхать?

б) Куда он едет?

ա	յ	ս	տ	ե	.														
			ս	ու	.		մ	ա	տ	ի	տ								
մ	ա	տ	ա	ն	.														
			կ	ա	ր	.	ի	ր		ե	լ	ա	կ						

.	ե	ր	ա	ս	ա	ն													
.	ր	ա	ր	ա	տ														
.	ր	ի	մ																
.	ի	ր	ու	ն															
.	ու	ն																	
.	ն	ու	ն																
.	կ	ա	ր																

Բան, բանակ, բանալի, բակ, բալ, բարի, բարեկամ, արար, արարերեն, Արրահամ, Արրահամյան, Բաղդադ, Բեռլին, Բաքու, բնական*, բնակար*, բնավոր, բանվոր, բերել, բե՛ր, բերե՛ք, բարակ, տարբեր, տարբերակ, արբանյակ, սովորաբար:

! *Помните про скрытый слог, произнесите բնական, բնանըկար.

Произношение звонких согласных

Հնչեղ բաղաձայնների արտասանությունը

В армянском языке звонкие согласные произносятся оглушенно и с придыханием в некоторых традиционно-исторически сложившихся случаях. Ранее такое произношение звонких было позиционным. Так, в ряде случаев после согласных **ր**, **ւ(վ)** и, иногда, после гласных звонкие согласные **ր** и **ր** произносятся оглушенно и чаще всего с придыханием: **ր** = **th**, **ր** = **ph**, **ր** произносится оглушенно и без придыхания после **ղ**. Таким образом, в словах, очень употребительных и входящих в основной фонд разговорной лексики, имеются расхождения между написанием и произношением звонких, хотя возможны артикуляционные варианты под влиянием диалектов или разных других субъективных факторов. Во многих словах ослабленно произносятся конечные звонкие, но те же самые звонкие согласные произносятся оглушенно и с придыханием в однокоренных словах, в которых эти звонкие находятся в середине слова.

(Запомните орфографию и произношение таких слов!)

Երբ "когда", երբեմն¹ "иногда", երբեք "никогда", րր "сирота", նւրբ "нежный", նրբորեն¹ "нежно", սւրբ "святой", ւրբրեն¹ "свято", ւրբանկար¹ (икона), Արբուհի¹ (женск. имя), ւրբել¹ "вытирать", համրույր "поцелуй", համրուրել "целовать"; Հակոր, Հակորյան, Սերրբ, Սերրբյան, եղբայր² "брат", արբյուր² "родник":

Արդեն "уже", արդյոք (вопр. частица "ли"), զարդ "украшение", մարդ "человек", վարդ "роза", Նվարդ¹ (женск. имя), Վարդան, Վարդուհի, որդի "сын", կարդալ "читать", անդամ "член", կենդանի "живой, животное", ընդամենը "всего", ընդհանուր "общий", ընդունել "принимать", ընդունակ "способный", օդ "воздух":

! Помните про "скрытый" слог (звук ը).

! Произносится без придыхания.

Согласные ժժ, Չչ

ժժ, Չչ բաղաձայնները

Буквой -ժժ обозначается звук Ж, который произносится с меньшим упором языка, чем в русском языке.

ժա ժե ժի ժո ժու
ժամ ժեստ ժիր ժողով ժուկով

ժամ, ժամանակ, բաժին, բաժակ, դժվար*, ժաննա, Բժնի*, ժողով, բոժոժ, ժուժկալ, ուժ, ուժեղ:

! *Помните про "скрытый" слог (звук ղ).

Буквой Չչ обозначается звук Ч.

չա չե չի չո չու չո աչ իչ
չար չեմ չի չոր չու չկա աչք թիչ
չաղ չես չիր չորան չուստ չկան կանաչ չամիչ

Չորս, տասնչորս, քսանչորս, երեսունչորս, քառասունչորս, հարյուր չորս, ինչ, թիչ, մի թիչ, չէ, չեմ ասում, չես ասում, չի ասում, չի ուզում, չեմք ուզում, չեք ուզում, չեն ուզում, չունեմ, չունես, չունի, չունենք, չունեք, չունեն:

Запомните:

ժամ – час
ամիս – месяц
հիմա – сейчас
այսօր – сегодня

չորս – четыре
տասնչորս – четырнадцать
քսանչորս – двадцать четыре
դաս – урок

ժամը¹ քանի՞սն է "который час?"

-ժամը քանի՞սն է:

-Մեկն¹ է:

-ժամը մեկն է:

-Հիմա ժամը մեկն է:

-ժամը քանի՞սն է:

-երկուսն² է:

-ժամը երկուսն է:

-Հիմա ժամը երկուսն է:

-ժամը քանի՞սն է:

-Չորսն¹ է:

-ժամը չորսն է:

-Հիմա ժամը չորսն է:

!¹Обратите внимание на артикль

!² Обратите внимание на этот вариант числительного "2" - երկուս и .на артикль.

-ժամը քանիսի՞ն է մեր դասը:

3

4

11

12

13

14

20

29

30

31

-Ամսի քանիսի՞ն եք մեկնում Լեհաստան:

Отрицательная форма

Ժխտական ձև

Отрицательная форма образуется при помощи частицы չ-, которая ставится перед вспомогательным глаголом (глаголом-связкой) եմ. Отрицательная частица пишется слитно с глаголом. Форма 3-го лица ед. ч. вспомогательного глагола подвергается чередованию (t / չի), а глагол-связку предпочтительнее оставить без чередования (t / չէ), т.е. չի употребляется в глагольных сказуемых, а չէ – в именных, хотя в разговорной речи вариант չի употребляется в обоих случаях.

При образовании отрицательной формы именных сказуемых сохраняется тот же порядок слов, что и в утвердительной форме, только при этом ударение падает на глагол-связку в отрицательной форме.

При образовании отрицательной формы глагольных сказуемых вспомогательный глагол предшествует причастию, и ударение падает на вспомогательный глагол в отрицательной форме.

ես ուսանող եմ

я студент

դու ուսանող ես

նա ուսանող է

մենք ուսանող ենք

դուք ուսանող եք

նրանք ուսանող են

ես ուսանող չեմ

я не студент

դու ուսանող չես

նա ուսանող չէ (չի)

մենք ուսանող չենք

դուք ուսանող չեք

նրանք ուսանող չեն

ես մեղր սիրում եմ

я мед люблю

դու մեղր սիրում ես

նա մեղր սիրում է

մենք մեղր սիրում ենք

դուք մեղր սիրում եք

նրանք մեղր սիրում են

ես մեղր չեմ սիրում

я мед не люблю

դու մեղր չես սիրում

նա մեղր չի սիրում

մենք մեղր չենք սիրում

դուք մեղր չեք սիրում

նրանք մեղր չեն սիրում

Обратите внимание на то, как оформляется отрицательное предложение при различном логическом ударении; сравните конструкцию отрицательного предложения с конструкцией аналогичных повествовательных и вопросительных предложений.

—Սա լուսանկար չէ: Նա սուտասան չէ: Ես ելակ չեմ ուզում: Ե՛ս չեմ ելակ ուզում: Մենք հիմա չենք մեկնում: Մենք հիմա՛ չենք մեկնում: Մե՛նք չենք հիմա մեկնում: Իմ՝ հայրը հայ չէ՛ (ռուս է): Իմ հայրը չի հայ (իմ մայրն է հայ): Ի՛մ հայրը չի հայ (նրա՛ հայրն է հայ): Սա ե՛ս չեմ: Սա՛ չեմ ես: и т.д.

Запомните:

- ոչ – нет (лит.)
- չէ – нет (разг.)
- քո – твой (твоя, твои)
- եղբայր – брат
- մորաքույր – тетя (сестра матери)
- տետր – тетрадь

- դանակ – нож
- նկարել – рисовать
- սովորել – учиться
- լավ – хорошо
- վատ – плохо
- դեղին – желтый
- կանաչ – зеленый

- Հակոբը քո եղբա՞յրն է: –Ոչ (չէ), Հակոբը իմ եղբայրը չի, Հակոբը իմ ընկերն է: (Հակոբն իմ եղբայրը չի, Հակոբն իմ ընկերն է:)
- Տիկին Արմինեն քո՞ մայրն է: –Ոչ (չէ), իմ մայրը չէ (չի), Հակոբի մայրն է:
- Տիկին Արմինեն քո մա՞յրն է: –Ոչ (չէ), իմ մայրը չէ (չի), իմ մորաքույրն է:
- Սա քո՞ տետրն է: –Ոչ (չէ), դա ի՛մ տետրը չի, սա՛ է իմ տետրը:
- (Դու) հիմա՞ ես մեկնում: –Ոչ (չէ), հիմա չեմ մեկնում, ժամը չորսին եմ մեկնում:
- Նա այսօ՞ր է մեկնում: –Ոչ (չէ), այսօր չի մեկնում:
- Այն դանակը սու՞ր է: –Չէ, սուր չէ (չի):
- Այդ մատիտը դեղի՞ն է: –Ոչ, այս մատիտը դեղին չէ (չի), կանաչ է:
- Անին լա՞վ է նկարում: –Այո, վատ չի նկարում:
- Վարդանը վա՞տ է սովորում: –Լավ չի սովորում:
- Նրանք այդտե՞ղ են: –Ոչ, նրանք այստեղ չեն: –Չէ, այստեղ չեն:

Задайте вопрос и дайте отрицательный ответ.

Անահիտը իմ քույրն է:
❖
Անահիտը քո քույրն է:
и
Ոչ, Անահիտը իմ քույրը չէ:

Սա Անահիտի մատանին է: Ռուզանը Զարեհի ու Հրամտի քույրն է: Տիկին Մարոն նրա մայրն է: Կանաչ մատիտը սուր է: Սուր դանակը այստեղ է: Այս մատիտը կարմիր է: Ես սիրում եմ նկարել: Մենք այսօր մեկնում ենք: Նրանք ուզում են հիմա մեկնել: Իմ եղբայրը վատ է նկարում: Քո քույրը լավ է սովորում:

Вопросительные местоимения ի՞նչ, ո՞վ

Ի՞նչ, ո՞վ հարցական դերանունները

Вопрос к слову, обозначающему неодушевленный предмет, оформляется местоимением ի՞նչ (мн.ч. ինչե՞ր) .

Запомните:

անտառ – лес

–Ի՞նչ է սա:
Կամ.

–Սա ի՞նչ է:

–Իսկ սա՞:

Սա՞ ինչ է:

–Տղան մեղր է ուտում:

–Ի՞նչ է անում տղան:

–Ի՞նչ է ուտում տղան:

–Ես մի
մատիտ է

ուզում:

–Ի՞նչ է ուզում:

մեղր – мед

–Տուն:

–Տուն է:

–Սա տուն է:

–Անտառ:

–Անտառ է:

–Սա անտառ է:

–Իսկ սա անտառ է:

–Ուտում է:

–Մեղր է ուտում:

–Տղան մեղր է ուտում:

–Մեղր:

–Մեղր է ուտում:

–Մատիտ:

–Մատիտ է ուզում:

–Մի մատիտ է ուզում:

Вопрос к слову, обозначающему одушевленный предмет, оформляется местоимением ո՞վ (мн. ч. ովքե՞ր) .

–Սա Մարոն է:

–Ո՞վ է սա: Կամ.

–Սա ո՞վ է:

–Մարոն իմ քույրն է:

–Ո՞վ է Մարոն: Կամ.

–Մարոն ո՞վ է:

–Մարոն:

–Մարոն է:

–Սա Մարոն է:

–Իմ քույրը:

–Իմ քույրն է:

–Մարոն իմ քույրն է:

Настоящее время глагола ունենալ "иметь" (ներկա ժամանակ)

ես ունեմ	ես չունեմ
դու ունես	դու չունես
նա ունի	նա չունի
մենք ունենք	մենք չունենք
դուք ունեք	դուք չունեք
նրանք ունեն	նրանք չունեն

Запомните:

հորաքույր – тетя (сестра
отца)

հորեղբայր – дядя (брат отца)

էլ – тоже; и...и...

քեռի – дядя (брат матери)

ժամանակ – время

ռետիմ – ластик
տոմս – билет
դեռ – еще, пока

մաքուր – чистый
քանոն – линейка
միայն – только, лишь

 ունեմ – Չունեմ

–Դու քույր կամ եղբայր ունե՞ս:

–Իսկ հայրդ (քո հայրը) քույր
կամ եղբայր ունի՞:

–Իսկ մա՞յրդ (քո մայրը):

–Այսօր ազատ ժամանակ ունե՞ք:

–Նրանք տոմս ունե՞ն:

–Ո՞վ մաքուր տետր ու քանոն
ունի:

–Քույր չունեմ, երկու եղբայր
ունեմ:

–Այո, ես մի հորաքույր ու մի
հորեղբայր ունեմ:

–Նա էլ քույր չունի, ես մորաքույր
չունեմ, երեք քեռի ունեմ:

–Ոչ, ժամանակ չունենք, այսօր
դաս ունենք:

–Ոչ, նրանք դեռ տոմս չունեն:

–Մենք մաքուր տետր չունենք,
միայն քանոն ու ռետիմ ունենք,
իսկ նրանք քանոն էլ ունեն,
տետր էլ (ունեն):

:

–Ես երկու մորաքույր ունեմ, քեռի
չունեմ:

–Այսօր դաս ունե՞ք: (2-е л. мн. ч.)

–Չունենք:

и

Замените:

ես → նա, մենք, նրանք

դուք → դու, նա, նրանք

Притяжательный артикль

Սրացական հոդ

Вспомните формы указательных местоимений: այս, այդ, այն,
ուս, դա, նա.

Притяжательные артикли -ու, -դ (показывающие
соответственно принадлежность первому и второму лицу) очень
употребительны для обладателя в единственном числе,
обладаемое может быть как в единственном числе, так и во
множественном числе (т.е. "мой, мои, твой, твои", но не "наш,
наши"). На письме притяжательный артикль имеет вид -ու или -դ.
Он ставится в конце существительного, как и артикли -ը и -ն. Но
большинство армянских существительных оканчиваются на какой-
либо согласный, и независимо от того, начинается ли
последующее слово с гласного или согласного, перед
притяжательным артиклем всегда слышится "скрытый слог",
который пишется при переносе и, иногда, по необходимости, в
поэтической речи.

իմ մայրը – մայրս "моя мать"
 քո եղբայրը – եղբայրդ* "твой брат"
 իմ աչքերը – աչքերս "мои глаза"
 քո մազերը – մազերդ* "твои волосы"

! *Притяжательный артикль -դ, произносится оглушенно -л, как и соответствующее указательное местоимение այդ – այլ.

Только в значении притяжательного артикля конечные согласные *ս* и *դ* образуют с другими согласными "скрытый" слог, в качестве корневых согласных они произносятся слитно с предыдущим согласным, ср. Մարս (планета, односложное слово) и մայրս двусложное слово, մարդ односложное слово, մայրդ двусложное слово.

В качестве притяжательного артикля третьего лица употребляется определенный артикль *-ը* или *-ի*.

Притяжательные артикли могут присоединяться и к другим словоформам, а не только к существительному в именительном падеже.

իմ բարեկամի մոտ – բարեկամիս մոտ (у моего друга)
 քո սենյակի դուռը – սենյակիդ դուռը (дверь твоей комнаты)

Артикли *-ս* и *-դ* могут быть простыми показателями лица (без оттенка принадлежности). Ср.: *ամենքս*, *բոլորս* – все мы, *ամենքդ*, *բոլորդ* – все вы.

Слова

բարեկամ – друг
 բարեկամներ – друзья
 ամեն տարի – каждый год
 ամռանը – летом
 հրավիրել – приглашать
 մեզ – нас (также нам)
 սովորաբար – обычно
 ասել – говорить
 որ – что (союз)
 ասել որ – говорить, что
 ահա – вот
 նամակ – письмо
 ես կարող եմ – я могу
 կարդալ – читать (դ, глухой, с придыханием)
 սիրելի – дорогой

համբուրել – целовать (ը глухой, с придыханием)
 ընդունակ – способный (դ глухой, с придыханием)
 կիրակի – воскресенье, в воскресенье
 երեկոյան – вечером
 առավոտյան – утром
 արդեն – уже (դ глухой, с придыханием)
 հոկտեմբերի սկզբին – в начале октября
 բավականին – довольно
 տաք – тепло
 այսինքն – то есть
 լսելի է – слышно

Հայաստանում մենք լավ բարեկամներ ունենք: Ամեն տարի ամռանը նրանք մեզ հրավիրում են Հայաստան, իսկ հայրն սովորաբար ասում է. ժամանակ չունենք:

Ահա քեռի Վարդանի նամակը: Ես կարող եմ կարդալ միայն "Սիրելի Նվարդ (Նվարդը մայրս է)" ու "համբուրում ենք* Վարդան, Սրբուհի": Քեռի Վարդանն ու տիկին Սրբուհին մի տղա ունեն, նրա անունը Հակոբ է: Հակոբն ուսանող է: Ասում են, որ Հակոբն ընդունակ տղա է, սիրում է կարդալ, լավ է սովորում:

Այս կիրակի երեկոյան ժամը իննին մենք ամենքս մեկնում ենք Հայաստան* հայրս, մայրս, եղբայրս, քույրս ու ես: Մենք արդեն տոմս ունենք: Հիմա արդեն հոկտեմբեր ամիսն է: Ասում են, որ Հայաստանում հոկտեմբերի սկզբին դեռ բավականին տաք է:

! *Знак (рису - бут) ставится с наклоном слева направо после слова сверху, соответствует русскому тире или двоеточию, употребляется: (а) — перед короткой прямой речью, (б) — перед перечислением, (в) — вместо глагола-связки, когда он повторяется в сложных предложениях с отношением противоположности.

Արեւիկ՝ Նվարդ,

Ինչպե՞ս եմ, քեռ, կա, քեռ, զկա:

Մեզ մեր ամեն քեռ, լավ է: Մեր Հակոբն այս քարի քնդունելից համալսարան:

Ե՞րբ եմ գալու Հայաստան: Հիմա մի քիչ շոգ է, բայց սեպտեմբերին-հոկտեմբերին լավ կլինի: Ապաստե՛մ եմ: Անպարձան եկե՛մ:

Համբուրում եմ՝ Վարդան, Սրբուհի

10 սեպտեմբեր, 1997 թ.

- Ալլո, Հակոբ, այս կիրակի մենք մեկնում ենք Հայաստան:
- Ո՞վ է մեկնում:
- Ամենքս՝ հայրս, մայրս, եղբայրս, քույրս ու ես:
- Դուք արդեն տոմս ունե՞ք:
- Այո, ժամը իննի համար* տոմս ունենք:
- Առավոտյա՞ն իննի:
- Ոչ, երեկոյան իննի, այսինքն ժամը քսանմեկի համար: Հայաստանում հիմա ի՞նչ եղանակ է:
- Հիմա հոկտեմբեր ամիսն է: Հոկտեմբերի սկզբին Հայաստանում դեռ բավականին տաք է:
- Ալլո, Հակոբ, չի լսվում: Լավ չի լսվում, ասում եմ՝ ի՞նչ եղանակ է Հայաստանում:

*ժամը իննի համար – на девять часов

Задания и упражнения

1.а) Прочитайте, следите за тем, чтобы безударные гласные не редуцировались и не меняли качества:

Կարծիր ելակ, ազատ ժամանակ, սիրուն մատանի, դեղին մատիտ, Մատենադարան, լավ եղանակ, լավ բարեկամ, բավականին սուր դանակ, կիրակի երեկոյան, կիրակի առավոտյան, ընդունակ դերասան:

б) Прочитайте, помня о "скрытом слоге" (найдите три слова из приведенных, в которых нет скрытого слога):

Նրանք հրավիրում են, նկարել, չի լսվում, մեղր, տետր, վարդ, ամենքս, տոմս, ընկերս, բարեկամս, մատիտդ, մատանիդ, այսինքն:

в) Прочитайте, помня, что в приведенных словах звонкие согласные ր и դ произносятся оглушенно и с придыханием; укажите, в каком слове звонкий согласный произносится оглушенно, но без придыхания:

Կարդալ, արդեն, վարդ, Կարդան, Նվարդ, ընդունակ, համբուրել, Հակոբ, Սրբուհի, եղբայր, ե՞րբ:

г) Прочитайте и обратите внимание на произношение буквы п (во или о):

Ո՞վ է ասում, որ մեր ուսանողը ազատ ժամանակ չունի, ոչ առավոտյան է սովորում, ոչ երեկոյան: Օրինակ այսօր, հիմա, որտե՞ղ է նա:

2. а) Спишите, потренируйтесь в написании букв: Մո, Օօ, Մջ, Քք, Ժծ, Չչ:

Ժամանակը ունի է: Մահանք օդաչու է: Քեկերը իմ լավ բարեկամն է:

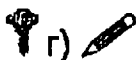
б) Спишите, вместо точек поставьте гласные օ или ի, ш или п:

Ա՛նր բարեկամը կրակի երկոյան մկնում է Հայաստան: Խ՛նչ դանակ է Հայաստանում:

Մարտակերը լա՛վ է ս.վ.րում: .ռախոյոյան ի՛նչ էք ունում, ապա՛յր էք:

в) Спишите, разделите выделенные слова на слоги для переноса, не забывая вставлять ր:

Ա՛նիս րաւանգորո՛սին երաւե՛ք մեզ հրաւիրում եւս կրկն: Հայրս, մայրս, եղբայրս, քույրս ու ես սրբե՛ն զոսոս ունե՛նք: Հրա՛ւիր, մի քեզըր զուր: Ա՛նրը սիրու՛մ էս:

Выпишите из текста все слова, в которых есть звонкие

согласные р и ր, в два столбика: 1– где они произносятся звонко, 2 – где имеется расхождение между написанием и произношением.

3.

իմ (ըն, նրա) տոմար

տոմաս (произн.տոմարս)

տոմար (ր=րտ)

իմ (ըն, նրա) մայրը →
 Իմ (ըն, նրա) հայրը →
 Իմ (ըն, նրա) եղբայրը →
 Իմ (ըն, նրա) քույրը →
 Իմ (ըն, նրա) հորեղբայրը →

իմ (ըն, նրա) քեռին →
 Իմ (ըն, նրա) հորաքույրը →
 Իմ (ըն, նրա) մորաքույրը →
 Իմ (ըն, նրա) տեղը →
 Իմ (ըն, նրա) նկարը →

4.

բանի՞ + существительное в ед. ч. без артикля

а)

Замените:

-բանի՞ եղբայր ունես:

եղբայր → քույր, բարեկամ, դաս

-երկու: երկու եղբայր:

б) Спросите ваших друзей,

- есть ли у них (у него) чистая тетрадь, линейка (и др. учебные принадлежности, которые вы можете назвать);
 - сколько чистых тетрадей, карандашей и т.д. у них есть;
 - у кого есть нож, ластик и есть ли у них (у него) чистая тетрадь, линейка (и др. учебные принадлежности т.д.);
 - есть ли у них (у него) бабушка, отец, мать и др. родственники;
 - есть ли у вас урок, свободное время и т.д.
- и ответьте на аналогичные вопросы ваших друзей.

5. а) Определите по вспомогательному глаголу лицо и число сказуемого:

Արդեն մեկնու՞մ եք:

1-е лицо, мн. ч.

Արդեն մեկնու՞մ եք: Դեռ չենք մեկնում: Ժամանակ ունե՞ս:
 Զուներ: Մայրի՞կ, ելակ եմ ուզում: Այսօր ազատ չեն, դաս ունեն:

б) Составьте предложения из следующих выражений; ограничьтесь указанием лица и числа лишь при помощи вспомогательного глагола:

Առա՛վոտյա՛ն մեղր ուտե՛լ (1-е л., мн.ч.), լավ սովորե՛լ (2-л., мн. ч.), լավ չսովորե՛լ (2-е л., ед.ч.), վատ սովորե՛լ (3-е л., ед. ч.), վատ չսովորե՛լ (3-е л., мн.ч.), ի՞նչ նկարե՛լ (2-е л., ед.ч.), Արարատը նկարե՛լ (1-е л., ед. ч.):

6. Задайте вопрос по образцу и ответьте на него:

Սա դանակ է:
❓
Ի՞նչ է սա:
🗣️
и
✍️

 Դանակ:
 Դանակ է:
 Սա դանակ է:

Սա դանակ է: Սա ելակ է: Սա մեղր է: Սա կատու է:

Այս դանակը սուր է:
❓
Ի՞նչն է սուր:
🗣️
и
✍️

 Դանակը:
 Այս դանակը:
 Այս դանակն է սուր:

Այս դանակը սուր է: Այդ տետրը մաքուր է: Այս քանոնը բավականին երկար է: (длинный)

Այն դանակը սուր չէ:
❓
Ի՞նչը սուր չէ:
🗣️
и
✍️

 Դանակը:
 Այն դանակը:
 Այն դանակը սուր չէ:

Այն դանակը սուր չէ: Այս նկարը սիրուն չէ: Այս տեղը ազատ չէ:

Արսենը տուն է նկարում:
❓
Ի՞նչ է նկարում Արսենը:
🗣️
и
✍️

 Տուն:
 Տուն է նկարում:

Արսենը տուն է նկարում: Քույրս մի սուր մատիտ է ուզում: Տղան ելակ է ուտում:

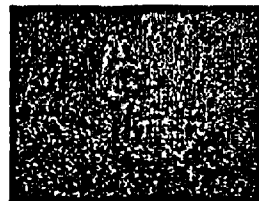
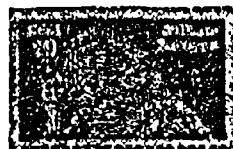
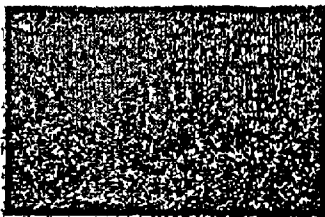

Արսենը տուն է նկարում:
❓
Ո՞վ է տուն նկարում:
🗣️
и
✍️

 Արսենը:
 Արսենն է տուն նկարում:

Արսենը տուն է նկարում: Հորեղբայրս մի սիրուն տուն ունի: Այսօր նրանք մեկնում են Ամերիկա:

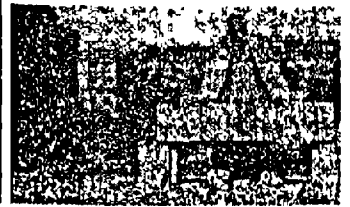

Սա Արսենն է:
❓
Ո՞վ է սա:
🗣️
и
✍️

 Արսենը: Արսենն է:
 Սա Արսենն է:

Ո՞վ է սա:

Իսկ սա ո՞վ է: Իսկ ո՞վ է սա: Իսկ սա՞ ով է:

Ո՞վ է սա:

Ո՞վ է սա:

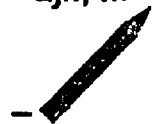
Սա՞ ով է:

Իսկ սա՞:

7. Восстановите диалог: Ի՞նչ է ուզում Վարդանիկը:

– Ի՞նչ է ուզում Վարդանիկը:	– Վարդանիկ, ի՞նչ ես ուզում:	– ...
– Քնե՞լ է ուզում:	– Վարդանիկ, քնե՞լ ես ուզում:	– Ոչ, ես քնել չեմ ուզում:
– Ուտե՞լ է ուզում:	– Վարդանիկ, դու ...	– Ոչ, ես ...
– Նկարե՞լ է ուզում:	– Վարդանիկ, ...	– Այո, ...
– Իսկ նա տետր ունի՞:	– Վարդանիկ, իսկ ...	– Այո, ...
– Ո՞նտի՞ն ունի՞:	– Վարդանիկ, ...	– Այո, ...
– Էլ ի՞նչ է ուզում Վարդանիկը:	– Վարդանիկ, էլ ...	

8. а) На вашей семейной фотографии укажите на членов вашей семьи и расскажите о них, пользуясь притяжательным артиклем. Образец: **Սա հայրս է: Զայրս ... փարեկան է: Զայրս հայ է:**

б) На семейной фотографии вашего друга укажите на членов его семьи и ставьте вопросы, пользуясь притяжательным артиклем. Образец: **Սա հորեղբայրդ է: Քանի՞ փարեկան է հորեղբայրդ: Զորեղբայրդ հա՞յ է:**

9.

Ու՞ր – куда? где?	Որտե՞ղ – где?
-------------------	---------------

<p>:</p> <p>а) – Ու՞ր եք մեկնում: – Զայաստան: Զայաստան ենք մեկնում: б) – Դուք որտե՞ղ ունեք լավ բարեկամ: – Զայաստանում:</p>	<p> и Замените:</p> <p>Զայաստան → Ռուսաստան, Լեհաստան, Վրաստան, Զուլնաստան, Ամերիկա, Մոսկվա</p>
--	--

в) Запомните:

սենյակ – комната	բակ – двор
դասարան – класс (также в значении классной комнаты)	լսարան – аудитория
դասասենյակ – классная комната	համալսարան – университет
	ինստիտուտ – институт
	տանել – нести, везти

г) Ответьте на вопросы:

Ու՞ր եք հրավիրում Անահիտին: Ու՞ր ես հրավիրում Նվարդին: Որտե՞ղ է եղբայրդ: Որտե՞ղ է քույրդ: Իսկ մա՞յրդ: Իսկ հա՞յրդ: Քույրի՛կ, ու՞ր է իմ տետրը, իսկ քանո՞նը, իսկ ռետի՞նը: Մայրի՛կ, ու՞ր է հայրիկը: Հայրի՛կ, ու՞ր է մեր կատուն: Ավետի՞ք, ու՞ր ես տանում այդ դանակը: Նու՞նե՛, ու՞ր ես տանում ելակը:

д) Задайте вопросы:

Ես հրավիրում եմ Անահիտին ու Կարինեին կինո: Մենք արդեն Վրաստանում ենք: Դուք արդեն Հայաստանում եք, սա Հայաստանն է: Մայրի՛կ, ես ուզում եմ իմ մատիտն ու տետրը բալ տանել: Ուզում եմ բալում նկարել:

10.

ամեն + сущ. в ед. ч. без артикля, в том числе слово, обозначающее время

այս + слово, обозначающее время (без артикля)

Замените и переведите:

а) ամեն ժամ – каждый час

ժամ → օր, ամիս, տարի, առավոտ, երեկո, ամառ, կիրակի

б) այսօր¹ – сегодня

այս ամիս² – в этом месяце

ամիս → տարի, առավոտ, երեկո, ամառ, կիրակի

1NB: Пишется вместе.

1² Без артикля – обстоятельство времени, а с артиклем – այս ամիսը – этот месяц.

в) но:

առավոտյան, երեկոյան, ամռանը

Прочитайте и переведите:

Замените и переведите:

Առավոտյան Անին դաս է սովորում:

առավոտյան → երեկոյան, ամեն երեկո, ամեն առավոտ

Երեկոյան Անին կարդում է ու նկարում:

երեկոյան → առավոտյան, ամեն առավոտ, ամեն երեկո

–Ի՞նչ եք անում հիմա:

–Այս կիրակի ազա՞տ եք:

–Ի՞նչ եք անում ամռանը:

–Այսօր ազա՞տ եք:

–Երեկոյան ազա՞տ եք, ի՞նչ եք անում երեկոյան:

11. Տարին ունի տասներկու ամիս:

1 հունվար	7 հուլիս
2 –	8 –
3 մարտ	9 –
4 –	10 հոկտեմբեր
5 մայիս	11 նոյեմբեր
6 հունիս	12 դեկտեմբեր

(Пропуски заполним позднее.)

<p>☞ Ե՞րբ – когда? (բ глухой, с придыханием)</p>	<p>հունվարին, մարտին, մայիսին ... նո: ամռանը, հունվարի սկզբին, մարտի սկզբին, ամռան սկզբին ...</p>
--	--

<p>☞ Ի՞նչ եղանակ է – какая погода? զով է, զով եղանակ է – прохладно մեղմ եղանակ է – мягкая погода</p>
--

❓ Ответьте на вопросы:

Մայիսին Հայաստանում ի՞նչ եղանակ է, տա՞ք է, զո՞վ է, մե՞ղմ եղանակ է: Իսկ հոկտեմբերին արդեն զո՞վ է, դեռ տա՞ք է: Իսկ նոյեմբերի՞ն: Իսկ հունիսի՞ն: Իսկ առավոտյա՞ն: Իսկ երեկոյա՞ն: Այսօր ի՞նչ եղանակ է: Այս ամիս ի՞նչ եղանակ է: Այս ամիս տա՞ք է: Այս տարի ամռանը զո՞վ է:

12. ☞

արդեն ≠ դեռ

☞ :

🗣️ и ✍️ Замените:

–երեկոյան դուք ի՞նչ եք անում,
 ժամը իննին արդեն քնու՞մ եք:

а) դուք → դու, նա, նրանք

–Ոչ, ժամը իննին դեռ չենք
 քնում, իսկ ժամը տասին արդեն
 քնում ենք:

б) ինը → տասը, տասնմեկը,
 տասներկուը

13a) 📷

հրավիրել – пригласать	հյուրասեր – гостеприимный
հյուր – гость	հյուրասիրել – угощать

☞

Նրանք մեզ Հայաստան են հրավիրում: Երեկոյան ես հյուր ունեմ: Դու իմ հյուրն ես: Արմենը հյուրասեր տղա է, նրանք հյուրասեր են: Նա մեզ մորի (малина) է հյուրասիրում:

Գ)

Երեկոյան ես ուզում եմ նրան ... մեր տուն:

→ Երեկոյան ես ուզում եմ նրան *հրավիրել* մեր տուն:

Երեկոյան ես ուզում եմ նրան ... մեր տուն: Այսօր մենք ... ունենք, մեր ... լեռ է: (NB: артикль): Ընկերս մեզ ... Վրաստան: Նա ... է, նա մեզ ելակ է ...:

14a)

սովորել – учиться սովորական – обычный,
սովորաբար – обычно обыкновенный

Դուք ի՞նչ լեզու եք սովորում (какой язык вы изучаете?): Առավոտյան ես սովորաբար համալսարանում եմ: –“Լուսինե”, սիրուն անուն է: –Ոչ, սովորական անուն է:

Գ)

Եղբայրս լավ է ...:

→ Եղբայրս լավ է *սովորում*:

Եղբայրս լավ է ...: Ես հայերեն եմ ...: Երեկոյան նրանք ... տանն են: –Եղբայրդ ընդունակ տղա է: – Ոչ, ... տղա է:

15. Գ) a) Спишите, разделив на слова и предложения:

Հայաստանում մենք մի իյուրասեր ընկերու ն ենք ամեն տարի նա մեզ հրավիրում է հայաստանուսումնաճանր հայաստանում եղանակը բավականին մեղմ էիսկեսասումնեմոչչեմկարող

Գ) Составьте слова из следующих слогов; запишите в левую колонку числительные, в правую – названия месяцев:

թա, մա, բեր, սուն, լիս, տեմ, քա, քսան, վար, հու, չորս, հոկ, հի, նո, տաս, տեմ, հու, քի, յեմ, բեր, մի, հուն, դեկ, միս, քաթ, եր, բեր, նը, կու, ռեք, Ե:

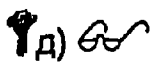
քա-նա-սուն մա-լիս

բ) Спишите и поставьте вопросы ко всем членам предложения:

Ընկերս Հայաստանում է սովորում: Ամուսնը նա մեկնում է Հունաստան:

Գ) Допишите:

–Դուք ուսանո՞ղ ...: –Այո, ես (սովորել, ինստիտուտ): –Նրա եղբ... ինժեներ է: –Ոչ, նա ինժ... ..: –Դուք (սիրել) մարտ ամիսը: –Ոչ, ես ... ք... մ ք... ես (սիրել) մայիս ամ... –Իսկ դու՞ք: Իսկ մենք հունիսն ու հուլիսը:

–... եք մեկնում:
–Առավոտյան:

–Ե՞րբ եք մեկնում:
–Առավոտյան :

–... եք մեկնում:	–Առավոտյան:
–... եք մեկնում:	–Այո, մենք:
–... եք մեկնում:	–Ամերիկա:
–... է մեկնում:	–Մենք:
–... են մեկնում:	–Այո, նրանք:
–... է մեկնում:	–Նրանք:

16. a) Прочитайте "телефонный разговор":

- Ալլո, ո՞վ է, այդ ո՞վ է, Բարկենին կարելի՞ է:
- Ալլո, լավ չի լսվում, ու՞մ եք ուզում:
- Ալլո, չե՞ք լսում: (Իսկ ես լավ եմ լսում:) Ես Բարկենին եմ ուզում:
- Ալլո, վատ է լսվում, բոլորովին չի լսվում:
- Ասում եմ՝ Բարկենը տա՞նն է¹:
- Ո՞վ, Բարկե՞նը: (Այ հիմա լավ եմ լսում:) Բարկենը տանն է, հիվանդ² է, չի կարող մոտենալ³:
- Ի՞նչ: Չեմ լսում: Տանը չի՞: Որտե՞ղ է Բարկենը:
- Ասում եմ՝ Բարկենը տանն է, հիվանդ է, չի կարող մոտենալ:

¹տանը – дома
²հիվանդ – больной
³մոտենալ – подойти

б) Составьте аналогичные диалоги: Ղրբ լա՞վ եք լսում:

... կարո՞ղ է մոտենալ Ասում եմ, ... տա՞նն է ... որտե՞ղ է

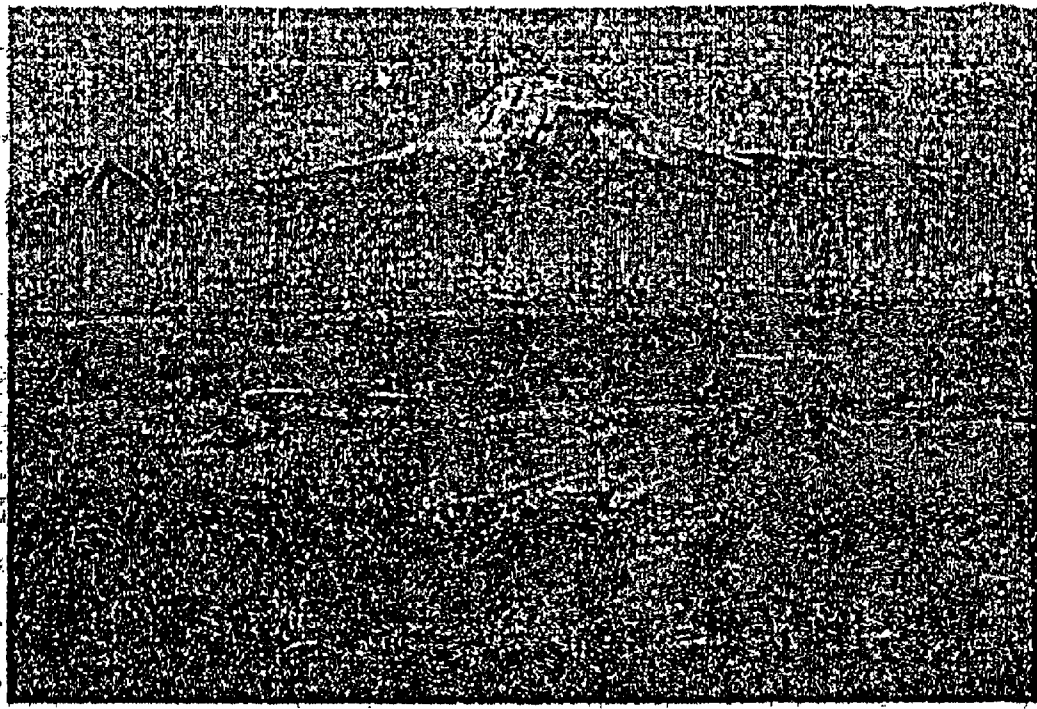
Այ հիմա լավ եմ լսում: Լավ չեմ լսում: ... հնատիտուտում է

Չեմ լսում: Ու՞մ եք ուզում: Ո՞վ է: ... հիվա՞նդ է

Բավականին լավ եմ լսում: ... համալսարանում է

... հիվանդ է ... տանը չէ ... տանն է

17. Прочитайте и скажите, что такое Արարատ, что такое Մասիս?

Մարտիրոս Սարյան. Արարատը Դվինից

-Արարա՞տ: Սա բիրլիական Արարա՞տն է:

-Արարատն է, Արարատը: Հեռու է մեր Արարատը:

-Ի՞նչ ես ասում, Արարատը Հայաստանում չի՞: Բա որտե՞ղ է

Արարատը:

-Է՛հ:

-Իսկ Մասի՞սը:

-Մասի՞սը: Մասիսը Արարատի մյուս անունն է՝ Սիսն ու Մասիսը:

Урок 3. Երրորդ դաս

Фонетика

Согласные Գ, Ծ, Յ, Ջ

Произношение звонких согласных (Գ, Ջ):

Грамматика

Глаголы կա – կան, գալ, տալ. Повелительное наклонение некоторых глаголов.

Составные глаголы.

Склонение существительных (род. пад. на -ան).

Возвратное местоимение ինքս, ինքդ, ինքը. Вопросительное местоимение որտեղի՞ց.

Текст

Բաղնիսուն մարդ կա՞

Согласные ԳԳ (г), ԾԾ (тс), ՅԳ (ц), ՋԳ (дж)

ԳԳ, ԾԾ, ՅԳ, ՋԳ բաղաձայնները

Буквой ԳԳ обозначается звук Г.

(Помните, что согласный ԳԳ, как и согласные Կ и Զ, смягчается перед гласными ե, ի и перед полугласным Յ.)

գա	գե	գի	գո	գու	գյու	գը
գառ	գետ	գիժ	գոմ	գույն	գյուղ	այգը
գավ	գես	գիր	գորտ	գույժ	գյուտ	գրող

Գիրք, գարուն, Գագիկ, Գառնի, Գեղարդ, հինգ, տասնհինգ, քսանհինգ, երեսունհինգ, հարյուր հինգ, հինգ հարյուր, ես գալիս եմ, դու գալիս ես, նա գալիս է, մենք գնում* ենք, դուք գնում* եք, նրանք գնում* են:

!*Помните про "скрытый слог", произносите գընում.

Буквой ՅԳ обозначается звук Ц.

ցա	ցե	ցի	ցո	ցու	աց	եց	ցը
ցար	ցեց	ցից	ցող	ցուլ	հաց	վեց	հացը

Ցուրտ, ցարական Ռուսաստան, Հայաստանից, Հունաստանից, բակից, բաղնիսից, սենյակից, վեց, տասնվեց, քսանվեց, երեսունվեց, հարց, ես հարցնում եմ, դու հարցնում ես, նա հարցնում է, մենք հարցնում ենք, դուք հարցնում եք, նրանք հարցնում են, մենք վերցնում ենք, դուք վերցնում եք, նրանք վերցնում են:

Буквой Ծժ обозначается глухой аффрикат ТС, т.е. сложный звук, состоящий из звуков Т и С, которые произносятся слитно.

 Звук русского языка Ц, который считается сочетанием ТС, полностью совпадает с армянским звуком Յ, который является сочетанием thc, т.е. в русском языке Ц произносится на самом деле с придыханием, как и армянский звук Յ. Согласный Ծ произносится абсолютно без придыхания. Произнесите несколько раз без придыхания и с придыханием ժ – ց, ծ – ց, ժ – ց.

ծա	ած	ծե	եծ	ծի	իծ	ծո	ոծ	ծու	ուծ
ծառ	ցած	ծեծ	մեծ	ծիւտ	զիծ	ծոմ	հոծ	ծուլլ	ծոող
ծալ	սրած	ծեր	ծեծ	ծիր	բիծ	ծով	կոծ	ծուռ	ծրար

Ծառա, ծաղիկ, ծիրան, ծիծեռնակ, ծիծաղ, ծիծաղել, մածուն, ցայրացած:

Прочитайте, многократно повторяйте, добейтесь беглого произношения фразы:
 Ծիտը ծառիմ ծլվում է.
 ծիւ-ծիւ, ծիւ-ծիւ:

Буквой Ջը обозначается звонкий аффрикат ДЖ – сложный звук, состоящий из звуков Д и Ж, которые произносятся слитно.

Звук Ջը похож на английский звук ʃ в словах Джек, Джон и т.д. Если в русском языке в имени Джон отчетливо произносится последовательность двух звуков Д и Ж, причем язык быстро двигается назад от того места, где произносится Д, к тому месту, где произносится Ж; если в английском языке соответствующий звук един и осуществляется, когда округленный кончик языка касается передней части среднего неба (там, где образуются звуки Ж, Ш), – то в армянском языке этот звук образуется там же, где и английский, но при помощи не кончика, а средней части языка.

Произнесите несколько раз армянский звук ղ – ղ – ղ.

Произнесите несколько раз по-русски и по-армянски: джинн – ջին, джинн – ջին, джинн – ջին, джоуль – ջոուլ, джоуль – ջոուլ, джоуль – ջոուլ.

ջա	ջե	ջո	ջու	ջի	ջը
ջան	ջեմ	ջորի	ջուր	ջիղ	ջրել
ջահ	ջերմ	Ջորջ	Ջուլա	ջինջ	ջնջել

Ջերմ, Ջերմուկ, Դիլիջան, քաջ, քաջ նազար, ջանասեր:

Произношение согласных (продолжение)

Вспомните слова, в которых **բ**, **դ** произносятся оглушенно и с придыханием. После **բ**, **ւ** и гласных наблюдается оглушенное произношение с придыханием звонкого согласного **գ**, после **բ**, **դ** и гласных – оглушенное произношение с придыханием **ջ**.

Запомните несколько слов, в которых **գ** и **ջ** произносятся оглушенно и с придыханием, т.е. как **ք** и **չ**.

Հազրուստ "одежда", հագնել "надеть", Կարգ "ряд", Կարագ "масло (сливочное)", միրգ "фрукты", երգ "песня", երգել "петь", անգամ "раз", օգուտ "польза", օգտակար "полезный", օգնել "помочь", հոգնել "устать", հոգնած "уставший", գույգ "пара":

Արջ "медведь", մեջ "в (послелог)", մեջք "спина, спинка (стула)", աջ "правый", վերջ "конец", առաջ "перед (послелог)", ողջ "живой", առողջ "здоровый", ողջույն "привет", աղջիկ "девочка":

Глагол կամ

"Կամ" բայը

Третье лицо глагола կամ, կաւ, կա, կանք, կար, կան, т.е. կա – կան очень употребительно в значении безличного оборота "есть, имеется / имеются". Например, տեղ կա – տեղ չկա "есть место (есть места) – нет мест", կան մարդիկ "есть люди", и т.д. Ср.

Ժամանակ կա –

Ժամանակ չկա

"есть время – нет времени",

Ժամանակ ունեմ (ունես...) –

Ժամանակ չունեմ (չունես...)

"у меня (у тебя..) есть время – у меня (у тебя..) нет времени"

տոմս կա–տոմս չկա

"есть билет(ы)–нет билетов"

տոմս ունեմ (ունես...)- տոմս չունեմ

(չունես...) " у меня (у тебя...) есть билет(ы) – у меня (у тебя...) нет билетов".

Единственное число существительных употребляется в обобщенном значении – без количественного уточнения. Можно даже сказать, что единственное число делает существительное неисчисляемым. Ср. Մենք արդեն տոմս ունենք: (в отличие от русского "у нас есть билеты" – во мн. ч.) Ср. также в русском языке – есть время, нет терпения и т.д. (неисчисляемые существительные в ед. ч.)

Таким образом, разница между выражениями մարդ կա – մարդիկ կան "есть люди" в том, что в первом случае "люди" является как бы собирательным существительным, а во втором случае – это множественное число исчисляемого существительного; в сознании говорящего имеется некоторое множество чем-то отличающихся друг от друга людей, т.е. в первом случае это – "есть люди", во втором – "есть такие люди".

Когда необходимо подчеркнуть единственность предмета, употребляется числительное մի. Ср.: մի տեղ կա, եւ մի տիկնիկ ունեմ...

Часто числительное մի называют неопределенным артиклем, т.к. оно употребляется, когда существительное мыслится с неопределенным местоимением "какой-то", "некий". Его правильное название слабо определенным, т. к. он употребляется в случаях, когда говорящему предмет известен, а слушающему – нет. Ср. русск. "одна бабуля сказала". Артикль մի не несет самостоятельного ударения, он произносится как приросший к существительному слог. При необходимости уточнить, что имеется только один предмет, մի произносится с самостоятельным словесным ударением или заменяется формой числительного մեկ.

Прочитайте и сравните:

-Ի՞նչ եք տեսնում:	-Մենք կես ենք տեսնում:
	-Մենք մի կես ենք տեսնում:
	-Մենք մի՛ կես ենք տեսնում:
	-Իսկ ես երեք կես եմ տեսնում:
-Ի՞նչ է ուզում գրիգորը:	-Գիրք է ուզում: (книгу)
	-Մի գիրք է ուզում:
	-Մի՛ գիրք է ուզում:
-Այսօր ազատ ենք:	-Ոչ, այսօր դաս կա:
	-Այսօր մի դաս կա:
	-Այսօր մի՛ դաս կա:
-Ո՞վ տեսր ունի:	-Մենք տեսր ունենք:
	-Ես էլ մի տեսր ունեմ:
	-Իսկ ես մի՛ տեսր ունեմ:

Склонение существительных: родительный падеж на -աի

Окончание родительного падежа, как правило, просто прибавляется к существительному. Например, Նարինեի. Но если существительное заканчивается на гласный -ա или -ո, то между основой и окончанием пишется полугласный -յ-: -այի, -ոյի. Например, Աննայի, տղայի, Կարոյի, Սարոյի и т.д.

Тип склонения, когда существительное в родительном падеже имеет окончание -ի, охватывает самое большое количество существительных в армянском языке. Но есть еще несколько типов склонений.

Запомните несколько односложных слов, родительный падеж которых имеет окончание -աի:

Տուն – տաի
 դուռ – դռաի "дверь"
 մուկ – մկաի
 եզ – եզաի "бык"
 գառ – գառաի
 "ягненок"
 լեռ –լեռաի "гора"
 նուռ –նռաի "гранат"

а также:

մանուկ – մանկաի "дитя"
 ամառ –ամռաի
 գարուն – գարնաի "весна"
 "Մուսա լեռաի քաղաքում
 օրը"
 "Նռաի գույնը"

Глаголы գալ "приходить, приезжать", տալ "давать"

Գալ, տալ բայերը

Причастия настоящего времени глаголов գալ и տալ имеют форму: գալիս, տալիս.

ես գալիս եմ	ես չեմ գալիս
դու գալիս ես	դու չես գալիս
նա գալիս է	նա չի գալիս
մենք գալիս ենք	մենք չենք գալիս
դուք գալիս եք	դուք չեք գալիս
նրանք գալիս են	նրանք չեն գալիս

ես տալիս եմ	ես չեմ տալիս
դու տալիս ես	դու չես տալիս
նա տալիս է	նա չի տալիս
մենք տալիս ենք	մենք չենք տալիս
դուք տալիս եք	դուք չեք տալիս
նրանք տալիս են	նրանք չեն տալիս

Сложные аналитические глаголы

Հարադրական բայեր

Армянский язык очень богат аналитическими глаголами, которые состоят из собственно глагольного члена и из неглагольного члена. Некоторые из этих глаголов имеют в армянском языке параллельную простую форму, другие – нет, и в разговорной речи чаще встречается именно аналитический вариант. Чаще всего таким неглагольным членом выступает наречие места, которое модифицирует или усиливает значение основного глагола. Напр. ներս գալ "войти", դուրս գալ "выйти", и т.д. Ср. в английском языке go in, go out и т.д. Но в армянском языке как порядок слов в словосочетании, так и порядок компонентов в аналитических глаголах левоветвящийся, т.е. главный компонент – глагол стоит справа, а зависимые компоненты – слева.

Вспомогательный глагол ставится между неглагольным членом и глаголом, если в предложении нет вопросительного слова или другого слова, выделенного логически. Ср. модели следующих предложений:

Նա ելակ է ուտում:

Խո: Ո՞վ է ելակ ուտում:

Նա ելակ է ուտում:

Նա՞ է ելակ ուտում:

Նա ելակ չի ուտում: или

Նա ելակ չի ուտում:

Նա տուն է նկարում:

Խո: Ո՞վ է տուն նկարում:

Նա տուն է նկարում:

Նա՞ է տուն նկարում:

Նա տուն չի նկարում: или

Նա տուն չի նկարում:

Նա տուն է գալիս:
 Նա տուն է գալիս:
 Նա տուն չի գալիս:
 Նա ներս է գալիս:
 Նա ներս է գալիս:
 Նա ներս չի գալիս:

Ho: Ո՛վ է տուն գալիս:
 Նա՛ է տուն գալիս:

Ho: Ո՛վ է ներս գալիս:
 Նա՛ է ներս գալիս:

Запомните:

վեր կենալ – встать
 ներս մտնել (или մտնել) –
 входить

ողջույն – привет (ջ глухой, с
 придыханием)

ա) –Արամն արդեն վե՞ր է կենում:
 –Ոչ, Արամը դեռ վեր չի կենում:
 –Իսկ ո՞վ է վեր կենում:
 –Վարոն է վեր կենում:

Արամ → դու, դուք
 Վարո → Վարդան ու Գագիկ

Ե) –Ամեն օր հայրս ներս է մտնում ու
 ասում՝ "Ողջույն":

հայր → եղբայր, ես, մենք,
 նրանք

Слова

անգամ – раз (գ глухой, с
 придыханием)
 մի անգամ – однажды (գ
 глухой, с придыханием)
 մարդ – человек (դ глухой, с
 придыханием)
 ծառա – слуга
 ուղարկել – послать
 բաղնիս – баня
 գնալ – идти (отсюда, туда)
 տեսնել – видеть
 գնա տես – походи посмотри
 ջուր – вода р. п. ջրի
 քր – что (подчин. союз)
 բայց – но (сочин. союз)
 մարդիկ – люди (դ глухой, с
 придыханием)
 գալ – идти (оттуда, сюда)
 առաջ – перед (послелог) (ջ
 глухой, с придыханием)
 դռան առաջ – перед дверью
 մեծ – большой
 քար – камень
 ընկնել – падать
 հետո – затем, после

նայել – смотреть
 մտածել – думать
 կույր – слепой
 ծուլ – ленивый
 միայն – только
 վերցնել – взять
 կողմ – сторона
 դնել – класть
 մի կողմ դնել – отложить в
 сторону
 մուտք – вход
 ազատել – освободить
 ինք(ը) – сам (возвратн.
 местоим.)
 հանգիստ – спокойно
 ներս մտնել – входить
 վերադառնալ – возвращаться
 համարյա – почти
 տեր – хозяин
 հարցնել – спросить
 գայրացած – рассерженный
 դիմել – обратиться
 ինչու՞ – почему?
 աչք – глаз

  Բաղնիսում մարդ կա՞

Մի անգամ մի մարդ իր ծառային ուղարկում է բաղնիս ու (և) ասում*.

–Գնա՛, տե՛ս, բաղնիսում մարդ կա՞: Ջուր կա՞:

Ծառան գնում է բաղնիս ու տեսնում, որ բաղնիսում տեղ չկա, բայց մարդիկ գալիս են ու գալիս: Իսկ բաղնիսի դռան առաջ մի մեծ քար կա: Մարդիկ գալիս են, բաղնիսի դռան առաջ ընկնում են, հետո վեր են կենում ու գնում: Ծառան նայում է, նայում ու մտածում է. "Այս մարդիկ, ի՞նչ է, կու՞յր են, քարը չե՞ն տեսնում: Ի՞նչ ծուլ մարդիկ են": Միայն մի մարդ է գալիս, քարը վերցնում, մի կողմ է դնում, բաղնիսի մուտքն ազատում է ու հետո ինքը հանգիստ ներս է մտնում:

Ծառան վերադառնում է տուն ու ասում.

–Բաղնիսում ջուր կա, բայց համարյա մարդ չկա:

Տերը հարցնում է.

–Քանի՞ մարդ կա:

Ծառան ասում է.

–Միայն մի մարդ կա:

Տերը գնում է բաղնիս ու տեսնում, որ բաղնիսում ազատ տեղ չկա: Ջայրացած վերադառնում է տուն ու դիմում ծառային.

–Դու աչք ունե՞ս: Ի՞նչու՞ ես ասում, թե բաղնիսում համարյա մարդ չկա:

!*В однородных сказуемых, из соображений языковой экономии, часто опускают вспомогательный глагол.

❖ Продолжите рассказ, ответьте на вопросы: Ի՞նչ է հարցնում տերը: Ի՞նչ է ասում ծառան:

Задания и упражнения

1. а) Прочитайте, следите за тем, чтобы безударные гласные не редуцировались и не меняли качества:

Առաւիտոյան ծառային ուղարկում են բաղնիս: Ծառան բաղնիսում համարյա մարդ չի տեսնում ու հանգիստ վերադառնում է տուն: Տերը երեկոյան վերադառնում է բաղնիսից ու զայրացած դիմում է ծառային:

Գ) Прочитайте, помня о "скрытом слоге" (укажите эти слова):

1. Այսօր հայրս, մայրս ու ես գնում ենք բաղնիս:

2. -Ամեն օր ես իմ քանոնն ու ռետինը դնում եմ այստեղ, վերադառնում եմ ու տեսնում եմ, որ քանոնս ու ռետինս չկան:

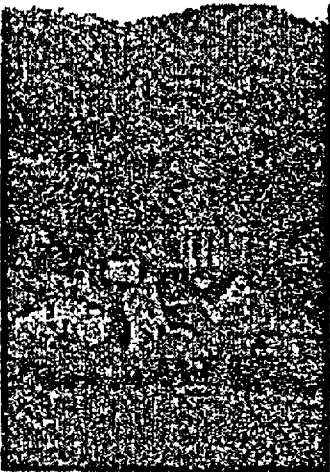
-Ղու մտածում ես, որ ես եմ վերցնում քանոնդ ու ռետինդ, բայց ես միայն մատիտդ եմ վերցնում, քանոնդ ու ռետինդ չեմ վերցնում:

Գ) Прочитайте, помня, что в приведенных словах звонкие согласные р, ր, զ и ջ произносятся оглушенно и с придыханием; укажите, в каких словах и какие согласные произносятся без придыхания, но оглушенно:

Կարդալ, արդեն, վարդ, Վարդան, Նվարդ, մարդ, մարդիկ, ընդունակ, հայրդ, մայրդ, մատիտդ, համբուրել, Հակոբ, Սրբուհի, եղբայր, ե՞րբ, անգամ, առաջ, ողջույն:

2. а) Спишите; потренируйтесь в написании букв:

Գգ, Ծծ, Ծյ, Տգ. գործ, գրիչ, գիրք, ծիծեռնակ,
Ծիծեռնակաբերդ:

Հեյ գա՛ն, հայրենիք, ինչքան ւերուել ես:

Ավերիք Մասիակցան

Գործ ունեւ, ժամանակ չունեւ:

Գազիկ, ի՛նչ կա Հայաստանից:

Մեր դուստր առագ ւի ծիրանի ծառ կա:

-Այսօր գնում եմք Գառնի, հերոս

Գեղարդ:

-Մեկ ե՛րբ եմք գնում Տերմուզ: Մ՛նչ

լավի է Տերմուզի գուրդ: Աս Գեղարդի ե:

-Ոչ, աս Հայաստանի ե:

Գ) ՏՄԻՏԻՏԵ; ՎՄԵՏՈ ԺՈՇԵԿ ՍՈՏԱՎԵՅԵ ԳԼԱՏՆԵ Ե ԻԼԻ Ի, Ս ԻԼԻ Ս:

Երկրչան ւրաւիւրանում եւ իւրաւրաւիւր ու ր.ււււււ, որ ուրիւււ չիւ: Աւրաւաւ եւ կիւրաւի ք.ղիւր եւ զիււււ:

Գ) ՏՄԻՏԻՏԵ; ՐԱԶԴԵԼԻՏԵ ՎԵԴԵԼԵՆՆԵ ՏԼՈՎԱ ԻՆ ՏԼՈԳԻ ԴԼՅԱ ՍԵՐԵՏԱ, ՈՆ ԶԱԲՎԵՅԱ ՎՏԱՎԼՅԱ Ը:

Աւել երկիւր երաւաւր րոււ է միւււււ ու արուււ ողզոււ: Միւր ու սեղաւեր դուււ արոււղ դիււււ, արաւերի րեղ չիւ:

-Ի՞նչ կա այստեղ: -Քանի՞ տուն կա:

-Քանի՞ դուռ կա: -Քանի՞ գրիչ ու քանի՞ մատիտ կա այստեղ: -Քանի՞ ծառիկ ("цветок") ու քանի՞ ծառ ("дерево") կա

ամեն նկարում: -Քանի՞ մարդ կա այստեղ: -Քանի՞ վարդ կա: -Դուք քանի՞ գրիչ, քանի՞ մատիտ, քանի՞ տետր ունեք: Իսկ քանի՞ հայերեն գիրք ունեք:

4. -Կարենը վերցնում է նրա գրիչը (его ручку) ու գրում է: \neq -Կարենը վերցնում է իր գրիչը (своею ручку) ու գրում է:

 (ես) ինքս / իմ
(դու) ինքդ / քո
(նա) ինքը / իր

 :	 և ЗАМЕНИТЕ:
-Ես վերցնում եմ իմ գրիչը:	ես → դու, նա
-Գրիգորը կարդում է նրա նամակը:	նա → ես, դու, ինքը Գրիգորը
-Ո՞վ է ասում, որ սա լավ գիրք է:	
-Ես ինքս եմ ասում:	ես → դու, նա
-Ինքս եմ տեսնում, որ այստեղ տեղ չկա:	ես → դու, նա

ու՞ր – բաղնիս, որտե՞ղ – բաղնիսում

որտեղի՞ց "откуда?" – բաղնիսից

👁️:

и

Замените:

a) – Դու որտեղի՞ց ես գալիս:

բաղնիս → ինստիտուտ,
համալսարան, բակ

– Բաղնիսից:

б) – Դուք որտեղի՞ց եք:

Անգլիա → Ամերիկա, Լիբանան,
Հունգարիա, Բուլղարիա
Հնդկաստան → Վրաստան,
Ուկրաինա, Սիրիա

– Անգլիայից:

– Իսկ մենք Հնդկաստանից ենք:

6. Запомните повелительное наклонение следующих глаголов:

տալ – տու՛ր
գալ – արի՛ր или ե՛կ
գնալ – գնա՛ր
ասել – ասա՛ր
ուտել – կե՛ր
նայել – նայի՛ր

a) 👁️

– Մայրիկ, ասա՛ր Գուրգենին,
իմ գրիչը չի տալիս:

→ – Գուրգեն, տու՛ր

Աննային իր գրիչը.

– Մայրիկ, ասա՛ր Կարոյին, Կարոն իմ գիրքը չի տալիս: →

– Մայրիկ, ասա՛ր Վազգենին, Վազգենը տուն չի գալիս: →

– Մայրիկ, ասա՛ր Գագիկին, Գագիկը համալսարան չի գնում: →

– Մայրիկ, ասա՛ր Անահիտին, Անահիտը մեղր չի ուտում: →

– Մայրիկ, Վարդանը իմ նկարին չի նայում: →

б) 👁️

– Ելակո, կե՛ր:

→

– Ուտում եմ.

– Արտակ, ասա՛ր "Աաա": →

– Ինստիտուտ գնա: →

– Այն նկարը տու՛ր: →

– Մածունդ կեր: →

– Տուն արի: →

– Այստե՛ղ նայիր: →

7. ո՞վ – кто? ու՞մ – чей? кого? кому? ի՞նչ(ը) – что?

Запомните:

քեզ – тебя, тебе

մի բան – что-то

👁️:

и

Замените:

a) – Նա ուզում է Մարոյին* մի բան
ասել:

(1) Մարո → դու, մենք,
ծառա*, տղա*

– Նա ու՞մ է ուզում մի բան ասել:

(2) ասել → հարցնել,
ուղարկել

– Մարոյին:

6) –Տես, գիրքը ընկնում է:

գիրք → մատիտ, գրիչ

–Ի՞նչն է ընկնում:

–Գիրքը:

8) –Ես քեզ մի գիրք եմ ուղարկում:

գիրք → նամակ

–Ի՞նչ ես ուղարկում:

–Գիրք:

! * Вспомните: если существительное заканчивается на гласный -ш или -п , то перед падежным окончанием -ի/-ին/-ից ставится полугласный -յ-.

Նա ուզում է Մարոյին տեսնել:
Նա ուզում է Մարոյին տեսնել:
Նա ուզում է մի բան ասել:
Ծաղիկը սիրուն է:

Ո՞վ է ուզում Մարոյին տեսնել:
Նա ու՞մ է ուզում տեսնել:
Նա ի՞նչ է ուզում ասել:
Ի՞նչն է սիրուն:

❖ Задайте вопросы:

Տիգրանը ուզում է Գայանեին մի բան հարցնել ու մի բան տալ:
Տիգրանը Գայանեին մի նամակ է տալիս, բայց նամակն ընկնում է,
Գայանեն նամակը չի տեսնում: Իսկ Գրիգորը Գայանեին մի ծաղիկ է տալիս: Ծաղիկը կարմիր է:

8. : NB: артикль!

ա) –Այս սեղանն ("стол") ազա՞տ է:
–Ոչ, բայց ես արդեն ազատում եմ այս սեղանը:

սեղան → տեղ, սենյակ

6) –Այն տունը տեսնու՞մ ես:
–Այո, ես մի տուն եմ տեսնում:

տուն → նկար, ծառ, քար

8) –Մայրիկ, ասա՛ Գրիգորին, իմ գիրքն է վերցնում:

գիրք → տետր, գրիչ

9. Вспомните названия месяцев и числительные. Запомните также:

օգոստոս – август

վեց – шесть

հինգ – пять

տասնվեց – шестнадцать

տասնհինգ – пятнадцать
(произн. տասնըհինգ)

(произн. տասնըվեց)

քսանհինգ – двадцать пять

քսանվեց – двадцать шесть

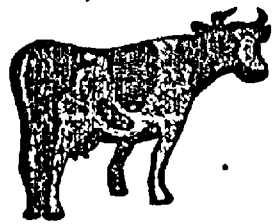

–Ուր ե՞րբ ես գնում Հայաստան:
–Հունիսի տասներեքին կամ տասնչորսին:
–Իսկ ե՞րբ ես վերադառնում:
–Հունիսի քսաներեքին կամ քսանչորսին:

հունիս → հուլիս,
օգոստոս
13 → 15, 14 → 16
23 → 25, 24 → 26

10. Ձրույց. а) Заполните пропуски:

-Մայրիկ, որտեղի՞ց է ...:

-Կովն է տալիս:

-Իսկ ...:

-Մեղուն է տալիս:

Տղան մտածում է. "... մեզ մածուն է տալիս, մեղուն՝ մեղր, իսկ ...
... .. ելակ ու մորի, բալ ու ծիրան:" Հետո հարցնում է.

-Մայրիկ, իսկ ո՞վ է տալիս ելակ ու մորի, բալ ու ...:

б) Заполните пропуски:

-Մայրիկ,:

-Ժամացույցին նայիր, դու արդեն մեծ ես:

-Այո, մեծ եմ,:

-Իսկ:

-Օրացույցին նայիր, դու արդեն մեծ ես:

-Այո, մեծ եմ: Այսօր ամսի տասնհինգն է,:

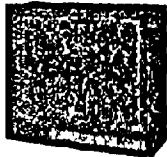

Տղան մտածում է. "Ժամացույցը ցույց է տալիս ժամանակը, օրացույցը ցույց է տալիս օրը, կողմնացույցը ցույց է տալիս կողմը, իսկ ի՞նչ է ցույց տալիս հեռուստացույցը":
Հետո

-Մայրիկ, իսկ ի՞նչ է: Ինչու՞ են մարդիկ հեռուստացույցին նայում:

-Մարդիկ հեռուստացույցին չեն նայում, մարդիկ:

Ի դեպ, մարդիկ ինչու՞ են հեռուստացույց նայում:

11. Найдите возможные сочетания:

մեկնել	Ամերիկա, Անգլիայից, տուն, բաղնիսից, Գրիմում, ամեն օր
տանել	Բաղդադ, Գորիսից, գիրք, գրիչ
բերել	սենյակից, սենյակում, սենյակ, տուն, նկար
գնալ	տուն, լուսանկար, Մոսկվա, Միմսկում, ամեն օր
գալ	համալսարան, համալսարանից, համալսարանում, բակ, դուռ
տեսնել	դուռը, տան, Հայաստանը, հանգիստ
նայել	ամեն օր, ամեն անգամ, հանգիստ, գայրացած, միայն, արագ, հեռուստացույց, ժամացույց, ժամացույցին, նկարին
մոտենալ	դռանը, տանը, սեղանին, անտառին, մեզ
ընկնել	գայրացած, սեղան, սեղանից, դանդաղ
վեր կենալ	արագ, սենյակից, սեղանից, բակից, բակում
հարցնել	առավոտյան, ամռանը, նամակ, ծառային
դիմել	տղային, տղան, տղա, գայրացած
վերցնել	մեղր, մեղու, մածուն, կողմնացույց, օրացույց, հեռուստացույց

տայ	մատանի, լուսանկար, ելակ ու մորի, բայ ու ծիրան
ագատել	հայրենիքը, սենյակը, տեղը, դուռը, մուտքը
ագատագրել	հայրենիքը, սենյակը, տեղը, դուռը, մուտքը
մտածել	կով, հանգիստ, առավոտյան, ամեն երեկո
կարդալ	նամակ, գիրք, տետր, համալսարանում, համալսարանից
գրել	նամակ, գիրք, տետր, համալսարանում, համալսարանից

12. Найдите продолжение:

✓Մարդիկ դռան առաջ ընկնում են ու ... Մարդիկ ներս են մտնում ու ...	դուրս են գալիս:
Ծառան գալիս է բաղնիս ու ... Մի մարդ գալիս է բաղնիս ու Ծառան վերադառնում է տուն ու ... Տերը գնում է բաղնիս ու ...	տեսնում, որ դռան առաջ մի քար կա: ✓վեր կենում: տեսնում է, որ բաղնիսում մարդ կա, տեղ չկա: քարը վերցնում, մի կողմ է դնում: ասում է, որ բաղնիսում համարյա մարդ չկա:

13. ☞

Ի՞նչ ծույլ մարդիկ են:

Ծույլ մարդիկ

Ի՞նչ ծույլ մարդիկ են:

- Սիրուն անուն: →
- Սիրուն աղջիկ: →
- Ծույլ տղա: →
- Մեծ քար: →

- Մեծ սենյակ: →
- Մաքուր բակ: →
- Հանգիստ բակ: →
- Զայրացած մարդ: →

14. ☞

Ի՞նչ է – что ли

Նրանք քարը չեն
տեսնում:

Ի՞նչ է, չե՞ն տեսնում քարը:

- Նա արդեն վեր է կենում: →
- Դուք ծիրան չեք ուտում: →
- Արդեն ժամը հինգն է: →

- Այսօր ամսի տասնվեցն է: →
- Դու ներս ես մտնում: →
- Նա հանգիստ չի քնում: →

15. Допишите рассказ про слугу:

Տերը զայրացած վերադառնում է տուն ու դիմում ծառայից.

– Դու այժմ չունեն՞ս: Ինչու՞ ես ասում, որ

16. a) Прочитайте диалог:

–Ժամը քանիսի՞ն էք վեր կենում:

–Սովորաբար հայրս ժամը վեցին է վեր կենում, արագ¹ մի բան է ուտում ու գնում:

–Իսկ դու՞ք:

–Մայրս ու ես ժամը իննին ենք վեր կենում:

–Իսկ քանիսի՞ն էք համալսարան գնում:

–Իննին - տասին:

–:

–Այո, վեր են կենում ու գնում:

–Նույնիսկ² մարզա՞նք³ չեք անում:

–Ը...մայրս ասում է, որ ես ծուլ էմ, բայց ես չեմ սիրում առավոտյան մարզանք անել:

–Դուք, ինչ է, երեկոյա՞ն էք մարզանք անում: Առհասարակ⁴ երեկոյան ի՞նչ էք անում: Հեռուստացու՞յց էք նայում:

–Հայրս ու մայրս սովորաբար հեռուստացույց են նայում:

–Իսկ դու՞ք: Դա՞ն էք սովորում:

–Ես ... ըզը, մայրս մտածում է, որ ես դաս են սովորում ու ոչինչ⁵ չի հարցնում, բայց ես, մեծ մասամբ⁶, գիրք են կարդում:

¹արագ – быстро

⁴առհասարակ – вообще

²նույնիսկ – даже

⁵ոչինչ – ничего

³մարզանք – зарядка

⁶մեծ մասամբ – большей частью

б) Составьте аналогичные диалоги:

երեկոյան
առավոտյան վեր կենալ մարզանք անել մարզանք չանել
սովորաբար հեռուստացույց նայել ու դաս չսովորել առհասարակ
դաս սովորել մեծ մասամբ գիրք կարդալ

17. a) Прочитайте, обратите внимание на наличие или отсутствие артикля:

Մի լուսանկար տուր: Քանի՞ լուսանկար ունես: Սա իմ լուսանկարը չէ: Ես լուսանկար չունեմ, սա Անահիտի լուսանկարն է: Լուսանկարը սիրուն է: Ես ամեն լուսանկար չեմ ուզում, նրա լուսանկարն եմ ուզում:

⚡ б) Вместо точек поставьте слово մարդ. Обратите внимание на артикль:

Քանի՞ ... կա բաղնիսում: ... մարդուն բարեկամ է: Ամեն ... չի կարող ծառա ունենալ: Այս ... բավականին ծուլ է: Ես այնտեղ մի ... են տեսնում:

Урок 4. Չորրորդ դաս

Фонетика

Согласные **խ, Ձ**

Произношение звонких согласных (**ղ, ծ**).

Грамматика

Притяжательные прилагательные

Склонение существительных (род. пад. на **-ոք, -որ, -ու, -ա**).

Согласные **խ** (**Х**), **Ձ** (**Дз**)

խ և **Ձ** բաղաձայնները

Согласный **խ** произносится как аналогичный русский согласный **Х**. Кроме того, что звук **Х** обозначается буквой **խ**, в некоторых словах, оглушаясь, так произносится и **ղ**.

խա	խե	խի	խո	խու	խը
խաղ	խեժ	խիտ	խոտ	խուլ	խմել
խավ	խելք	խիստ	խոր	խուզ	խնկալի

խաղող, խաչ, խաչքար, խաչատուր, խաչատրյան, Ջիզարխանյան, ես խմում եմ, դու խմում ես, մենք խմում ենք, ծուխ, ծխել, ես չեմ ծխում, նա չի ծխում, մեխ, մեխակ:

Произнесите **ղ** и **ը** оглушенно, а **ջ** оглушенно и с придыханием (как **չ**):

Աղջիկ, ողջույն, եղբայր:

Буквой **Ձ** обозначают сложный звук, состоящий из **Д** и **З**, которые произносятся слитно, без обозначения границ между этими звуками. В частности, в фамилиях "Дзержинский, Абуладзе" пользуются этим согласным: **Ձերթիմսկի, Արուլածե**. Согласный **Ձ** не смягчается, но оглушается в некоторых случаях (как и другие звонкие) и произносится **ց**.

Произнесите несколько раз: **ծ-ծ-ց – ձ-ձ-ց – ձ-ծ-ց**

ձա	ձե	ձի	ձո	ձու	ձը
ձախ	ձեզ	ձի	ձոն	ձու	ձրի
ձայն	ձեր	ձիրք	ձոր	ձուկ	ձմեռ

Ձեք, աջ (ջ = չ)* ձեք, ձախ ձեք, տանձ, խնձոր, ինձ, ձեր, ձեզ, ձմեռ, ձյուն: Ձմռանը ձյուն է գալիս.

*Здесь и дальше знак «=» показывает как следует читать дачную букву в данном слове. Например, здесь он показывает, что в слове **աջ** буква **ջ** читается как **չ**

Прочитайте, многократно
повторяйте, добейтесь
беглого произношения
фразы:

Աջ ձեռքիմ տանձ ու խնձոր,
ձախ ձեռքիմ մի ծմերուկ, ձախ
ձեռքիմ մի ծմերուկ, աջ
ձեռքիմ տանձ ու խնձոր:

 и (ձ = ց, դձ = խց)

Բարձ, բարձր, տարեդարձ, դեղձ:

Притяжательные местоимения

Սրացական դերանուններ

իմ "мой, мои"	մեր "наш, наши"
քո "твой, твои"	ձեր* "ваш, ваши"
նրա "его, ее"	նրանց "их"
իր "свой, свои"	իրենց "свой, свои"

! *Заметьте, что, как и в русском языке, второе лицо множественного числа употребляется и как форма вежливости.

 Притяжательное прилагательное, в отличие от русского языка, не согласуется в числе с существительным и не склоняется.

Возвратное местоимение имеет особую форму лишь в третьем лице: իր, իրենց "свой, свои..."; նրա, նրանց указывает просто на третье лицо "его, ее, их".

- Սա քո՞ գիրքն է:
- Դու քո՞ գիրքն ես վերցնում:
- Սա ձե՞ր կատուն է:
- Դուք ձե՞ր տանն եք:
- Դուք նրա քեռի՞ն եք:
- Դուք նրանց մորաքույրն եք:
- Նա ի՞ր ծառային է ուղարկում բաղնիս:
- Նրանք իրե՞նց տոմսն են վերցնում:
- Սա քո հորաքույրն է:
- Սա հորաքույրդ է:
- Սա քո՞ հորաքույրն է:

- Այո, սա իմ գիրքն է:
- Այո, ես իմ գիրքն եմ վերցնում:
- Այո, սա մեր կատուն է:
- Այո, մենք մեր տանն ենք:
- Այո, ես նրա քեռին եմ:
- Այո, ես նրանց մորաքույրն եմ:
- Այո, նա իր ծառային է ուղարկում բաղնիս:
- Այո, նրանք իրենց տոմսն են վերցնում:
- Այո, սա իմ հորաքույրն է:
- Այո, սա հորաքույրս է:
- Այո, սա իմ հորաքույրն է:

Склонение существительных

(продолжение)

Ряд существительных, в основном одушевленных и обозначающих термины родства, относится к особым (разным) типам склонения.

Запомните форму родительно-дательно-винительного падежа следующих существительных. Окончание -ոջ произнесите оглушенно и с придыханием (ջ = չ), обратите внимание на чередование корневых гласных:

-ոջ

-որ

-ու

-ա

ա) կին-կնոջ¹ "жена"
 քույր-քրոջ² "сестра"
 ամեր-ամերոջ "тесть"
 սկեսուր-սկեսորոջ³ "свекровь"
 տեր-տիրոջ⁴ "хозяин"
 տանտեր-տանտիրոջ⁴ "хозяин дома"
 ընկեր-ընկերոջ "друг"
 բ) հայր-հոր⁵ "отец"
 մայր-մոր⁵ "мать"
 եղբայր-եղբոր⁵ "брат"
 գ) մարդ-մարդու "человек"
 տղամարդ-տղամարդու "мужчина"
 ամուսին-ամուսնու⁶ "муж"
 անկողին-անտողնու⁶ "постель"
 դ) աղջիկ-աղջկա⁷ "девочка девушка,
 в разговорной речи также дочь"

!¹ի / "скрытый слог", произн. ը

!⁴ե / ի

!²ույ / "скрытый слог", произн. ը

!⁵այ / ո

!³ու / "օ"

!⁶ի / "օ"

Ծովինար

Հակոբ

Սա իմ

հայրն է: Սա իմ հորեղբայրն

է: Սա իմ հորեղբոր աղջիկն

է: Սա իմ հորեղբոր աղջկա

ամուսինն է: Տիկին

Ծովինարը նրա ամուսնու

մայրն է, այսինքն նրա սկեսուրը, իսկ սա նրա սկեսորոջ քույրն է: Քեռի Հակոբը նրա սկեսորոջ քրոջ ամուսինն է, այսինքն քեռի Հակոբի կինը իմ հորեղբոր աղջկա ամուսնու մորաքույրն է:

Слова

նման – похожий, подобно
 (последлог)
 երիտասարդ – молодой
 գեղեցիկ – красивый
 իսկական – настоящий
 գեղեցկուհի – красавица
 ընտանիք – семья
 հետ – с (последлог)
 բոլորդ – все вы
 բակ – двор
 հյուրասեր – гостеприимный
 տանտիրուհի – хозяйка
 բարի – добрый
 կատակասեր – шутник
 հետաքրքիր – интересный
 սրամիտ – остроумный
 հանգիստ – спокойный
 ուրախ – веселый
 էլ – тоже

օրրան – абрикос
 ծառ – дерево
 օրրանի ծառ – абрикосовое
 օրրան
 տակ – под (последлог)
 մեծ մասամբ – большей
 օրրան
 օրրան – фонтанчик (ըր
 օրրան, без придыхания)
 հենց – именно, прямо
 (усилит. слово)
 խմել – пить
 սառը – холодный
 աղբյուր – источник (ըր
 օրրան, без придыхания)
 լուրջ – серьезный
 զարմիկ – племянник
 զարմուհի – племянница
 ուսանող – студент
 ուսանողուհի – студентка

խնկի ծառ

Աշխույժ, զվարթ (allegro moderato) Ոստ Կոմիտասի

Սեր դը-ռա-նը խըն - կի ծառ Գյու-լու՛մ ջան

ծեր դը-ռա-նը խըն - կի ծառ Գյու-լու՛մ ջան

խնկեհին ա բերել բար

խունկ – ладан, խնկի ծառ, խնկեհի
 – ладановое дерево

Գյուլում ջան

բար բերել (ուներնալ) – плодоносить
 (зд. прошедшее совершенное вр.)

Իմ խորոտիկ, պըզտիկ յար,

խորոտիկ = սիրունիկ (диал., уменьш.-
 ласк.) миленький, -ая

Գյուլում ջան

պըզտիկ (պստիկ) յար – диал.-разг.
 маленький, -ая возлюбленный, -ая

–Այս կնոջը տեսնու՞մ ես: Ու՞մ է նման:

–Մորդ է նման: Ո՞վ է:

–Քույրս է:

–Այս երիտասարդ կինը քու՞յրդ է: Ի՞նչ գեղեցիկ է քույրդ:

Իսկական գեղեցկուհի է:

–Իսկ սա քրոջս սկեսուրն է՝

–Սկեսուրը, սկեսուրը ...

–Քրոջս ամուսնու մայրը:

-Ա՛, քրոջդ ամուսնու մայրը:

-Իսկ սա ո՞վ է, դու՞ ես:

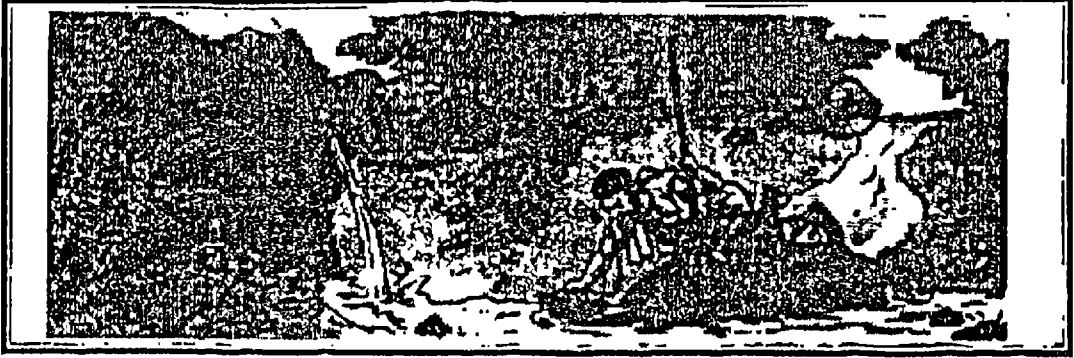
-Այո, ես եմ, քրոջս ընտանիքի հետ եմ այս նկարում:

-Այս որտե՞ղ եք բոլորդ, ձեր բակու՞մ եք:

-Ոչ, մենք բակ չունենք: Իմ քրոջ սկեսրոջ տան բակում ենք: Նա հյուրասեր տանտիկին է: Բարի է ու կատակասեր: Հետաքրքիր կին է:

-Իսկ քրոջդ ամուսի՞նը:

-Նա էլ է իր մոր նման հյուրասեր ու սրամիտ: Մի խոսքով, ուրախ ընտանիք են:

-Ինչ սիրուն, հանգիստ, մաքուր բակ է:

-Բակում մի մեծ ծիրանի ծառ ունեն, ծառի տակ՝ սեղան, մեծ մասամբ այնտեղ են ուտում:

-Իսկ սա ի՞նչ քար է:

-Քար չի, ցայտաղբյուր է: Ջուրը չե՞ս տեսնում: Հենց այդտեղից ջուր են խմում:

-Ի՞նչ է, տանը ջուր չունե՞ն, նրանց ջուրը բակու՞մ է:

-Չէ, տանը ջուր կա: Տաք ու սառը ջուր ունեն, բայց երբ նրանք բակում են, հենց բակում իսկական աղբյուրի ջուր են խմում: Ցայտաղբյուրից:

-Իսկ սա ո՞վ է:

-Սա եղբայրս է ու եղբորս ընտանիքը: Ահա նրա կնոջ նկարը:

-Եղբայրդ հորդ է նման:

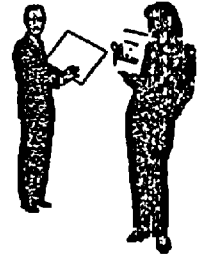
-Այո, ասում են, որ նա մեր հոր նման լուրջ տղամարդ է: Իսկ սա իմ զարմիկն է, ուսանող է, համալսարանում է սովորում:

-Ձարմիկդ ո՞վ է:

-Եղբորս տղան:

-Իսկ եղբայրդ աղջիկ ունի՞:

-Իհարկե: Ահա իմ զարմուկին: Նա էլ է ուսանողուհի:

Задания и упражнения

1. и Прослушайте текст и выпишите из него:

а) слова (словоформы), в которых слышится, но не пишется р (т.н. скрытый слог).

б) слова (словоформы), в которых есть звонкие согласные, которые произносятся как аналогичные глухие; укажите, какие это согласные.

2.a) Спешите; потренируйтесь в написании букв: Մի,

Զ. Մազապուր Մազապուրյակ

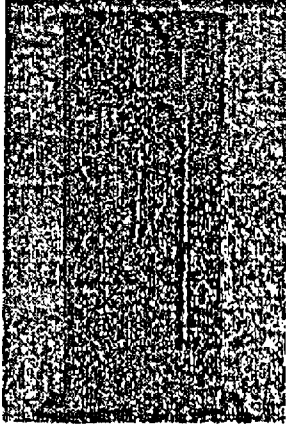
խաղող

ազ ջտո՛ք, շախ ջտո՛ք

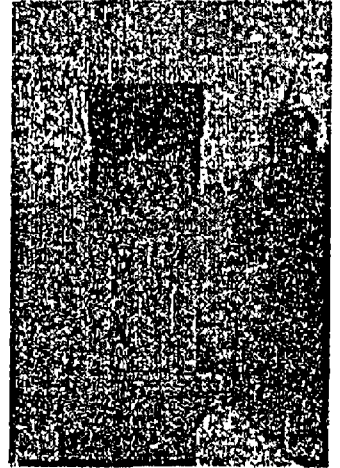
խնձոր

Զետե՛ք է: Զյու՛ն է գաշի՛ւ: Զե՛րու՛նը ջյու՛ն է գաշի՛ւ:

← Այն խաճախը
Նորաձևակերպ է:
Այն խաճախը
Հարթապուճ է: →
Արցախում գեղեցիկ
խաճախ կա:

б) Спешите и подчеркните те звонкие согласные (բ, գ, դ, ղ, ջ), которые произносятся оглушенно и с придыханием; укажите слово, в котором звонкий согласный произносится оглушенно и без придыхания:

Աւարական ընդունակ պղատ, դեռ վեց քարեկան է, բայց աղբեկ լավ կարդում է: Աղբալարի ծոցը ու հանգիստ երկրապարտ է, բաղնիք չի գտնում: Արքունիքն շուրջ աղբիկ է, իմ ընկերոջ աղբիկն է:

Կ) Спешите и вместо точек поставьте:

գ или ք: հետա.րքիր գիր., ընտանի., ան.ամ, օ.տակար.

դ или խ: ուրա. ուսանո., ո.ջույն, ցայտա.բյուր, լավ ա.ջիկ.

ջ или չ: առա., ա.ք, մորաքրո. աղ.իկ, ող.ույն,

—հ՞ն., բա՞ն ես ասում: —Ո., բան չեմ ասում:

Կ) Перепишите без переносов, оставьте те буквы ը, которые не "скрытые", т.е. либо являются определенным артиклем, либо частью корня:

Իմ ըն-կե-րը սը-րա-միտ ու հե-տա-քըր-քիր տը-ղա է: Մի ան-գամ նա մի աղ-ջը-կա հետ գա-լիս է մեր տուն ու դը-ռան ա-ռաջ ըն-կը-նում է: Մեր ըն-տա-նի-քում բո-լո-րը մը-տա-ծում են՝ կամ նա աչք չու-նի, կամ սի-րում է այս աղ-ջը-կան:

3. a) Ответьте на вопросы:

-Դու նրա զարմուհի՞ն ես:	→	-Այո, ես նրա զարմուհին եմ:
-Սա ձե՞ր տեղն է:	→	-Այո, սա մեր տեղն է:

- Դու նրա զարմուհի՞ն ես: -Այո, ...
- Սա ձե՞ր տեղն է: -Այո, ...
- Սա ձեր տու՞նն է: -Այո, ...
- Արտակը ձեր զարմի՞կն է: -Այո, ...
- Դուք ձեր ընկերոջը տեսու՞մ եք ամեն օր: -Այո, ...
- Քեռի Վարդանը քո հորեղբա՞յրն է: -Այո, ...
- Սա քո՞ տեղն է: -Այո, ...
- Դու քո մայրենի լեզուն սիրու՞մ ես: -Այո, ...
- Սա ձե՞ր տոմսն է: -Այո, ...
- Սա նրա՞ մատանին է: -Այո, ...
- Սա նրա՞նց ժամացույցն է: -Այո, ...

б) Задайте вопросы:

...-Այո, սա մեր ինստիտուտն է:	→	Սա ձե՞ր ինստիտուտն է:
-------------------------------	---	-----------------------

- ...-Այո, սա մեր ինստիտուտն է:
- ...-Այո, Խաչատուրը իմ քրոջ տղան է:
- ...-Այո, Ծովինարը իմ եղբոր աղջիկն է:
- ...-Այո, սա մեր սենյակն է:
- ...-Այո, սա նրա կողմնացույցն է:
- ...-Այո, սա նրանց բակն է:
- ...-Այո, ես իմ հորն եմ նման:
- ...-Այո, մենք մեր բակը սիրում ենք:

в) Скажите во множественном числе:

Ես իմ գիրքն եմ կարդում:	→	Մենք մեր գիրքն ենք կարդում:
-------------------------	---	-----------------------------

Ես իմ գիրքն եմ կարդում: Դու քո դասն ես սովորում: Սա նրա սենյակն է: Նա իր տանն է:

г) Скажите в единственном числе:

Մենք մեր մայրենի լեզուն ենք սովորում:	→	Ես իմ մայրենի լեզուն եմ սովորում:
---------------------------------------	---	-----------------------------------

Մենք մեր մայրենի լեզուն ենք սովորում: Մենք նրանց մայրենի լեզուն ենք սովորում: Դուք ձեր տեղու՞մ եք: Նրանք դիմում են իրենց ընկերոջը:

д) Переведите:

Она любит свою свекровь. Мальчик рисует свой дом. Они идут в свой институт. Мы видим свою сестру каждый день. Ты своему брату пишешь (письмо)? Вы у себя дома.

4. :

 и Замените:

ա) Նա գալիս է տունն ու ապրում է իր մորը՝ ողջույն:

մայրը → հայրը, տանտերը, քույրը, եղբայրը, կինը, ամուսինը, աղջիկը

6) –Ու՞մ ես նայում:
–Քրոջս:

(1)Նայել → տեսնել, դիմել, նկարել
(2)քույրս → եղբայրս, տանտերը,
նրա ամուսինը, նրա կինը, այս
աղջիկը, այն մարդը

Յ) –Ծովինարին կարելի՞ է:
–Ու՞մ եմ հարցնում:
–Քրոջդ:
–Ու՞մ:
–Քո քրոջը:

քույրը → մայրը, սկեսուրը,
աղջիկը, կինը

Դ) –Հակոբին կարելի՞ է:
–Ու՞մ եմ հարցնում:
–Եղբորդ:
–Ու՞մ:
–Քո եղբորը:

եղբայրը → հայրը, աները,
ամուսինը, ընկերը

 Д) Прочитайте, переведите на русский язык, обратите внимание на порядок слов:

Իմ հորեղբոր աղջկա ամուսնու մոր տան առաջ, մեր ընկերոջ քրոջ աղջկա դասը, ձեր կնոջ մոր տան դուռը, նրանց տանտիրոջ աղջկա սենյակի դռան առաջ:

 е) и Переведите:

Моя сестра,
муж моей сестры,
отец мужа моей сестры,
дом отца мужа моей сестры.

Твой брат,
жена твоего брата,
мать жены твоего брата,
фотография матери жены твоего брата.

5. :

 и Замените:

ա)–Ու՞մ հետ ես գնում
Հայաստան: (с кем?)
–Սորս հետ:

մայրս → քույրս, այս աղջիկը, այն
տղան, այն մարդը, նրա կինը, նրա
ամուսինը

Ե)–Ու՞մ է նման այս տղան:
–Իր մորն է նման:

մայրը → մորաքույրը,
հորեղբայրը, այն կինը, այն
տղամարդը

Յ)–Որտե՞ղ է մեր կատուն:
–Քրոջս սենյակում:

քույրս → ընկերդ, տանտեր,
հայրս, եղբայրս

6.

զարմիկ – զարմուկի
ուսանող – ուսանողուկի
ընկեր – ընկերուկի
ուսուցիչ – ուսուցչուկի "учитель, учительница"
գեղեցկուկի
Հայկուկի, Սրբուկի, Արմենուկի, Իսկուկի – женские имена

Սուրեն (իմ զարմիկը, իմ
զարմուկին):

→

Սուրենը իմ զարմիկն է:

Սուրեն (իմ զարմիկը, իմ զարմուկին): →

Նարինե (իմ ուսանողը, իմ ուսանողուկին): →

Արտակ Մամիկոնյան (ձեր ուսուցիչը, ձեր ուսուցչուկին): →

Եղբայրս (ուսանող, ուսանողուկի): →

Արմենուհի (նրա զարմիկը, նրա զարմուհին): →

Ծովինար (իմ ընկերը, իմ ընկերուհին): →

Մորաքրոյրդ (ուսուցիչ, ուսուցչուհի): →

7a)

հյուրասեր	Ռուբենը հյուրասեր է, այսինքն սիրում է հյուր ընդունել (принимать гостей)
կատակասեր	Վարդանը կատակասեր է, այսինքն սիրում է կատակ անել (шутить)
հայրենասեր	Անդրանիկը հայրենասեր է, այսինքն սիրում է իր հայրենիքը
ընկերասեր	Վազգենը ընկերասեր է, այսինքն սիրում է իր ընկերներին (друзей)
հետաքրքրասեր	Դու հետաքրքրասեր ես, դու հայերեն ես սովորում: "любопытный, любопытный"

б)

հյուրասեր (Վարդգեսը, Կարենը)	→	-Վարդգեսը հյուրասեր է: -Կարենն էլ է հյուրասեր: -Վարդգեսը հյուրասեր չէ: -Կարենն էլ հյուրասեր չէ:
------------------------------	---	--

- Կատակասեր (քույրդ, եղբայրս) →
- ընկերասեր (զարմիկդ, զարմուհիս) →
- հայրենասեր (Վարդանը, Վասակը) →
- հետաքրքրասեր (նրա սկեսուրը, նրա ամուսինը) →
- սրամիտ (ծեր ուսուցչուհին, ընկերս) →
- լուրջ (Նարինեն, եղբայրս) →
- ծուլ (քրոջդ տղան, քույրս) →
- հիվանդ (այն աղջիկը, այս տղան) →

в) Представьте своих друзей и родственников, расскажите о них и охарактеризуйте их. Начните так: Уша իմ ... или: Սա իմ ...

8. Прочитайте следующие собственные имена, перепишите их. Какие из этих собственных имен вы знаете? Какие вы можете найти на карте Армении, какие – на плане Еревана?

Արմաշիր, Կոնո, Հրապառ, Տերակուկ, Գորիս,
 Ծիծեռնակաբերդ, Վանաշոր, Էրեբունի, Պիլիգան,
 Գյումրի, Գանդի, Գեղարդ, Մեղրի, Լզնիածիև,
 Զարեհապառ:

Հայաստանում	Հայաստանի մայրաքաղաքում (в столице)
-------------	--

9. Поставьте вместо точек слово рակ. (NB: артикль!)

Ամեն ... չունենք: ... մաքուր է: Ես սիրում եմ ձեր ...: Ուսանողները սիրում են համալսարանի ...: Այսօր այս ... մաքուր չէ: Ամեն ... իր տերն ունի:

Սիրուգարք

Сделайте правильный выбор:

1.—Դու մեղր ուզու՞մ ես:	Ա.—Այո, իհարկե ուզում եմ:
Բ.—Այո, իհարկե մեղր:
Գ.—Այո, իհարկե ես:
Ա.—Այո, սա է:
Բ.—Այո, նրանն է:
Գ.—Այո, մատանի է:
Ա.—Այո, այդտեղ է:
Բ.—Այո, այստեղ է:
Գ.—Այո, այնտեղ է:
Ա.—Երեկոյան ինը:
Բ.—Ինը:
Գ.—Իննիս:
2.—Սա քրո՞ջդ մատանին է:	Ա.—Ոչ, այն տունը չի:
Բ.—Ոչ, ես չեմ:
Գ.—Ոչ, չեմ տեսնում:
Ա. չենք
Բ. չունենք
Գ. չկա
Ա. տունի
Բ. տնի
Գ. տան
3.—Ալլո, Կարինե՛, եղբայրս՝ Արսենը, այդտե՞ղ է:	Ա. ջուրից
Բ. ջրից
Գ. ջուր
Ա. ամառ
Բ. ամառը
Գ. ամռանը
Ա. գնում եմ
Բ. գալում եմ
Գ. գալիս եմ
4.—Ամսի քանի՞սն է:	
5.—Դու այն տունը տեսնու՞մ ես:	
6. Այսօր մենք հայերենի դաս ...:	
7. Մեր ... առաջ մի ցայտաղբյուր կա:	
8. Ես սիրում եմ այդ ցայտաղբյուրի ... խմել:	
9. Ամեն ... մեր բարեկամները	
10. ... մեզ հյուր:	

Урок 5. Հինգերորդ դաս

Фонетика

Согласные Թ, Շ, Թ, Պ, Փ

Грамматика

Числительные.

Склонение существительных – персонифицированное и неперсонифицированное склонение.

Склонение вопросительных местоимений ի՞նչ, ո՞վ.

Союзы քի и կամ

Тексты

Диалог Արգնի առողջարանում

Диалог Ռեստորանում

Стихотворение Հարց ու պատասխան (Համլետ Կարծիկյան)

Согласные Թթ (Th), Շշ (Sh), Ծծ (Tsh), Պպ (P), Փփ (Ph)

Թթ, Շշ, Ծծ, Պպ, Փփ բաղաձայնները

Согласный Թթ обозначает глухой придыхательный Th. По звучанию (по придыхательности) этот звук похож на соответствующий звук в английских словах to take, tea, а не на звуки в словах they, the thing. Для произнесения этого звука кончик языка упирается в верхние передние зубы (как для произнесения звуков Sth и Th), размыкание речевых органов происходит при помощи взрыва, при сильном придыхании.

Произнесите несколько раз: th-թ – th-թ – th-թ, p-th-թ – p-th-թ – p-th-թ

Вспомните также, что в определенных случаях буква th произносится оглушенно и с придыханием, как ph.

թա
թառ
թաթ
թարմ

թե
թեժ
թեք
թեյ

թի
թիվ
թին
թիզ

թո
թոռ
թող
թոնիր

թու
թուզ
թութ
թուր

թը
թվալ
թչուն
թմրուկ

Թույլ, հարթ, թերթ, թուղթ*, կաթ, կաթնով, կաթիլ, թանաք, յոթ, տասնյոթ, քսանյոթ, յոթ հարյուր, ութ, տասնութ, քսանութ, երեսունութ, ութ հազար, ընթրիք, ես ընթրում եմ, դու ընթրում ես:

! *Произнесите звук th оглушенно, как th.

(th = ph):

Արդեն, անդամ, ընդունակ, մարդ, զարդ, վարդ, ես կարդում եմ, մենք կարդում ենք, կենդանի, որդի, օդ, օդաչու:

Согласный **Շ** произносится как аналогичный русский звук **Ш**.

շա	շե	շի	շո	շու	շո
շատ	շեղ	շիշ	շոք	շուտ	շօղ
շահ	շեն	շիվ	շոգ	շուն	շղարշ

Աշուն, շունն ու կատուն, ուշ, լավաշ, խաշ, երկուշաբթի*, երեքշաբթի* չորեքշաբթի*, հինգշաբթի*, ուրբաթ*, շաբաթ*, Շահեն, Շուշան, Աշոտ, Արշակ, Շուշի, Շամիրամ:

!*Произнесите р оглушенно и с придыханием.

Согласный **Ճ** – это аффриката **ТШ**.

Русский звук **Ч**, который считается сочетанием **ТШ**, полностью совпадает с армянским звуком **Չ**, который является сочетанием звуков **ԹՇ**, а не **ՏՇ**, т.е. русский звук **Ч** на самом деле произносится с придыханием, как армянский звук **Չ**. Согласный **Ճ** произносится абсолютно без придыхания и образуется там же, где и звуки **Չ** и **Ջ**.

Произнесите несколько раз՝ ճ-չ ճ-չ ճ-չ ճ-չ; ջ-ճ-չ ջ-ճ-չ ջ-ճ-չ

Օճառ, ճաշ, նախաճաշ, ես նախաճաշում եմ, դու նախաճաշում ես, նա նախաճաշում է, մենք ճաշում ենք, դուք ճաշում եք, նրանք ճաշում են, ճաշարան, սուրճ, սրճարան, ճիշտ, ճենարան:

Прочитайте, многократно повторяйте; добейтесь беглого произношения:

–ճանճը ճլվլում է, ճի՞շտ է:
–Ոչ, ճիշտ չէ: ճանճը չի ճլվլում,
ճնճողկն է ճլվլում:

Согласный **Պ** произносится как аналогичный русский звук **П**.

պա	պե	պի	պո	պու	պը
պահ	պետ	պինդ	պոչ	պուտ	պնակ
պար	պես	պիտի	պոգ	ապուր	պսակ

Պապ, պապիկ, Պըը Պուդի, պատ, պատուհան, պատշգամբ*, Պարսկաստան, պանիր, պատրաստ, պատրաստել, պատրաստում եմ, պատրաստում ես, պատասխան, պատասխանել, պատասխանում է, պատասխանում ենք, ապրել, ապրում եք, ապրում են:

!*Произнесите со скрытым слогом р: պա-տըշ-գամբ.

Согласный Фփ произносится как Պ, но с придыханием. По придыхательности этот звук похож на соответствующий английский звук в слове to play.

Произнесите несколько раз:

պփ – պփ – պփ

բպփ – բպփ – բպփ.

Вспомните также, что в некоторых случаях буква բ произносится оглушенно и с придыханием, как փ.

փա փե փի փո փու փը
 փակ փեշ փիսիկ փող փուշ փշոտ
 փայտ փերի արփի փոշի փուչ փչել

Փաթաթել, փաթաթում եմ, փաթաթում է, փողոց, փափուկ, փետուր, փոստ, փոստատուն, Փարիզ, Փարաքար, Արփիկ, թուփ, թափ, եփել, եփում եմ, եփում են:

(բ=փ)

Երբ, Հակոբ, Բաբկեն*, խարել, իբր, սուրբ, համբույր, համբուրել, արկուշաբբի, երեքշաբբի, չորեքշաբբի, հինգշաբբի, ուրբաթ, շաբաթ:

! *Только второе р = փ

Количественные числительные Զանակական թվականներ

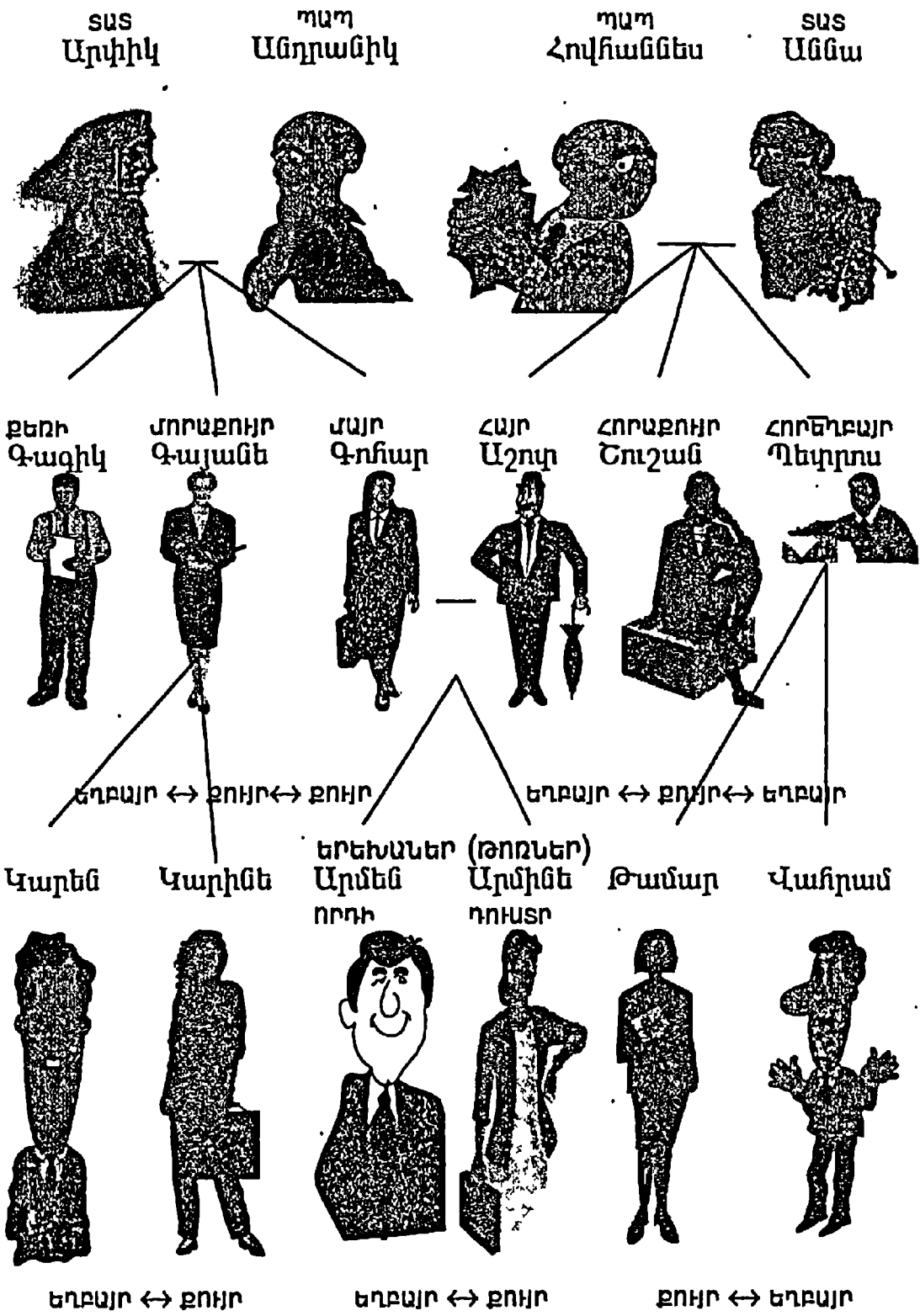
1 – զրո	11 – տասնմեկ	100 – հարյուր
2 – մեկ	12 – տասներկու...	101 – հարյուր մեկ...
3 – երկու	19 – տասնինը	200 – երկու հարյուր ...
4 – երեք	20 – քսան	201 – երկու հարյուր մեկ
5 – չորս	30 – երեսուն	1000 – հազար
6 – հինգ	40 – քառասուն	1001 – հազար մեկ
7 – վեց	50 – հիսուն	2000 – երկու հազար
8 – յոթ	60 – վաթսուն	1000000 – մեկ (մի) միլիոն (մլն.)
9 – ութ	70 – յոթանասուն	1000000000 – մեկ (մի) միլիարդ (մլրդ.)
10 – ինը	80 – ութսուն	
0 – տաս(ը)	90 – իննսուն	

- Ալլո, դա 56-25-36-ն է:
- Ոչ, սա 56-52-63-ն է:
- Ներեցե՛ք:
- Խնդրեմ:

Շարունակեք, խնդրեմ. (продолжайте, пожалуйста!)

52—67—89; 27—48—64, 22—86—37, 26—98—76, 63—47—51;
 56—00—01; 58—72—14; 53—16—30; 25—69—08; 44—28—93;
 15—81—62; 39—56—87

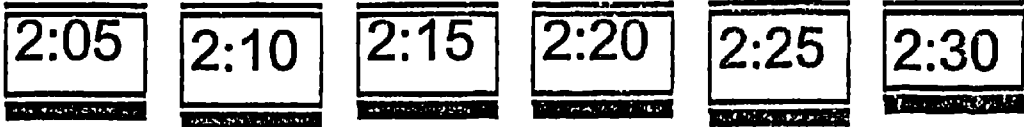
❖ Ответьте на вопросы; задайте аналогичные вопросы и ответьте на них:

Ո՞վ է Պետրոսի քույրը, Կարիննի պապը, Անդրանիկի որդին, Աննայի դուստրը, Աշոտի եղբայրը, Վահրամի քույրը, Շուշանի զարմուկին: Ու՞մ եղբայրն է Կարենը, Ու՞մ զարմուկին է Թամարը: Ու՞մ թոռն է Կարենը: Ո՞վ է Վահրամի տատը: Գայաննն Գոհարի ի՞նչն է: Վահրամը Թամարի ի՞նչն է:

- ժամը քանի՞սն է:
- Ուրի՞ն ի՞նն է պակաս
- Ուրի՞ն ի՞նը ռոպե է պակաս:

Запомните:

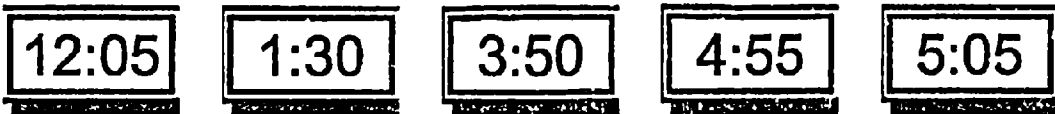

- ☞ երկուսն անց հինգ (րոպե)
- երկուսն անց տասը (րոպե)
- երկուսն անց տասնհինգ (րոպե)
- երկուսն անց քսան (րոպե)
- երկուսն անց քսանհինգ (րոպե)
- երկուսն անց կես (երեսուրե րոպե)

- ☞ երեքին քսանհինգ (րոպե) պակաս
- երեքին քսան (րոպե) պակաս
- երեքին տասնհինգ (րոպե) պակաս
- երեքին տասը (րոպե) պակաս
- երեքին հինգ (րոպե) պակաս

❖ -ժամը քանի՞սն է:

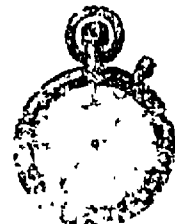
- ☞ -Տասներկուսն անց հինգ (րոպե):
- Մեկն անց կես:
- Չորսին տասը (րոպե) պակաս:
- Չինգին հինգ (րոպե) պակաս:
- Չինգն անց հինգ (րոպե):

❖ -ժամը քանիսի՞ն:

- ☞ -Տասներկուսն անց տաս(ին):
- երեքն անց կես(ին):
- Վեցին տասը պակաս:
- Յոթին տասնհինգ պակաս:

Վա: Բ. Մանուկյան

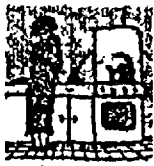
Մայրը

Հայրը

Տղան

Աղջիկը

7:15

ճախաճաշ է պատրաստում, սուրճ է եփում

սափրվում է

վեր է կենում

մարզանք է անում, սանրվում է

7:45

ճախաճաշում են, սուրճ կամ թեյ են խմում

գնում են խանութ, աշխատանքի, համալսարան, դպրոց

11:15

13:30

տունն է հավաքում, մաքրում

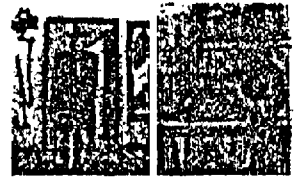
աշխատում է

ճաշ է եփում, ճաշում են

14:00

17:00

ճաշում է գանգում է ընկերոջը, գնում են սրճարան

վերադառնում է տուն

դաս է սովորում

19:00

20:00

ընթրում են ու հեռուստացույց են նայում

հանգստանում են՝ թերթ է կարդում, գիրք է կարդում, խաղում է

22:00

քնում է

չախմատ են խաղում

քնած է

❖ Ответьте на вопросы:

Ժամը քանիսի՞ն է մայրը վեր կենում: Ի՞նչ է անում մայրը յոթն անց տասնհինգ: Իսկ աղջի՞կը: Ժամը քանիսի՞ն են մախաճաշում: Ի՞նչ են խմում երեխաները: Իսկ հայրն ու մա՞յրը: Ու՞ր է գնում տղան ութին տասնհինգ պակաս: Իսկ ժամը երկուսի՞ն: Ի՞նչ է անում հայրը տասնմեկին: Իսկ երկուսի՞ն: Որտե՞ղ է ճաշում հայրը: Իսկ տղան: Իսկ մայրն ու աղջի՞կը:

❖ Задайте друг другу аналогичные вопросы и ответьте на них.

Запомните:

շաբաթ – неделя, суббота	չորեքշաբթի – среда
երկուշաբթի – понедельник	հինգշաբթի – четверг
երեքշաբթի – вторник	ուրբաթ – пятница

(NB: в названиях дней недели буква р произносится оглушенно и с придыханием, как փ, т.е. р = փ)

Շաբաթն ունի յոթ օր: Շաբաթվա օրերն են՝ երկուշաբթի, երեքշաբթի, չորեքշաբթի, հինգշաբթի, ուրբաթ, շաբաթ, կիրակի:

☞ –Այսօր ի՞նչ օր է: "Какой сегодня день (недели)?"	–Երկուշաբթի (երեքշաբթի և ռ.ճ.): –Երկուշաբթի (երեքշաբթի և ռ.ճ.): –Այսօր երկուշաբթի (երեքշաբթի և ռ.ճ.) է:
---	---

☞ –Ամսի քանիսի՞նգը (հունվարի մեկը և ռ.ճ.) ի՞նչ օր է:	–Ամսի քանիսի՞նգը (հունվարի մեկը և ռ.ճ.) երկուշաբթի (երեքշաբթի և ռ.ճ.) է:
--	--

❖ Ответьте на вопросы:

Փետրվարի քսանյոթը կիրակի է: Այս տարի փետրվարի քսանութը ի՞նչ օր է, իսկ մարտի մե՞կը, իսկ մարտի երկու՞սը, ե՞րբ է մյուս կիրակին:

Այս տարի հունվարի մեկը ի՞նչ օր է, իսկ մարտի ու՞թը, իսկ ապրիլի քսանչո՞րսը, իսկ մայիսի քսանու՞թը, իսկ դեկտեմբերի յո՞թը, իսկ դեկտեմբերի երեսունմե՞կը:

В разговорной речи часто употребляют название дней недели + օրը. Например: Շաբաթ օրը գնում ենք Գառնի, Գեղարդ, իսկ կիրակի օրը՝ էջմիածին:

и

и

Ինչու՞ Սիրարփին չի կարող ընթել իր ընկերոջ հետ (չի կարող ընդունել նրա հրավերը):

–Ալլո, Սիրարփի, ես ուզում եմ քեզ հրավիրել ընթրիքի:

–Այսօր ի՞նչ օր է: Երկուշաբթի՞ է: Ոչ, այսօր չեմ կարող, դաս ունեմ:

–Իսկ երեքշաբթի՞:

–Ոչ, երեքշաբթի չեմ կարող, հյուր ունեմ:

–Չորեքշաբթի՞:

–Չորեքշաբթի երեկոյան աշխատում եմ, չեմ կարող:

–Իսկ հինգշաբթի՞:

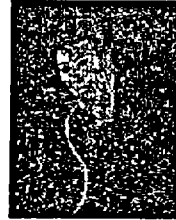
–Հինգշաբթի էլ դաս ունեմ:

–Ուրբա՞թ:

–Ուրբաթ ես գնում եմ թատրոն:

–Իսկ շաբաթ առավոտյան ես արդեն մեկնում եմ: Ցտեսություն:*

!*Ցտեսություն (произносится с ցտեսություն) – до свидания.

Склонение существительных (продолжение)

Склонение существительных в армянском языке имеет свои особенности по признаку персонифицированности/неперсонифицированности (ср.: в русском языке одушевленное существительное мужского рода в винительном падеже имеет форму родительного падежа, а неодушевленное – форму именительного падежа). В армянском языке форма винительного падежа персонифицированных существительных совпадает с формой родительно-дательного падежа. В персонифицированном склонении именительный падеж имеет также значение звательного падежа и в этом случае употребляется без артикля. Так:

Зват.-им. пад.	Կարո(ն)	աղջիկ(ը)	քույր(ը)	եղբայր(ը)	մարդ(ը)
Род. пад.	Կարոյի	աղջկա	քրոջ	եղբոր	մարդու
Дат.-вин. пад.	Կարոյին	աղջկա(ն)	քրոջ(ը)	եղբոր(ը)	մարդու(ն)

В форме звательного–именительного падежа ставятся подлежащее, именная часть сказуемого и обращение.

В родительном падеже существительное употребляется без артикля; родительным падежом выражаются различные отношения, напр. принадлежности; много предлогов и послелогов употребляются с существительным в родительном падеже.

В форме дательного–винительного падежа ставятся дополнения. Употребление артикля определяется по контексту, но можно сказать, что в подавляющем большинстве случаев

дополнение употребляется с определенным артиклем (а собственные имена в роли дополнения – исключительно с артиклем).

Винительный падеж существительных, обозначающих неперсонифицированные предметы, совпадает по форме с именительным падежом. Так:

Им.–вин. пад.	Հայաստան(ը)	սենյակ(ը)	գիրք(ը)
Род. пад.	Հայաստանի	սենյակի	գրքի
Дат. пад.	Հայաստանի(ն)	սենյակի(ն)	գրքի(ն)

В форме именительно-винительного падежа ставятся подлежащее, именная часть сказуемого, обстоятельство места (показывающее направление) и, иногда, обстоятельство времени (այս երեկը).

Функции родительного падежа существительных, обозначающих неодушевленные предметы, те же, что и для существительных, обозначающих лиц.

Дательный падеж служит для оформления дополнений, поэтому существительные, обозначающие неодушевленные предметы, реже встречаются в дательном падеже, чем существительные, обозначающие одушевленные предметы. Дательным падежом оформляются различные обстоятельства: времени (հոկտեմբերին), места (լուսնուլիին "на окне"), цели (գնալ աշխատանքի).

Отложительный падеж всех существительных имеет окончание **-ից, -ց**. Этим падежом обозначают точку исхода, отсчета, отдаления, например, Հայաստանից, րվից, աշխարհից "с утра". Некоторые послелогии ставятся с отложительным падежом: դուից առաջ "перед уроком", հորից հետո "после отца".

Творительный падеж большинства существительных имеет окончание **-ով**. Этим падежом обозначают инструмент (դաճակով կտրել "резать ножом"), обстоятельство места (ընթացի անցնել "проходить двором, через двор"), обстоятельство образа действия (սիրով, հաճությամբ ընդունել հրավերը "с удовольствием принять приглашение"). Конструкция "с кем-то" оформляется существительным в родительном падеже и послелогом հետ: Անհիտի հետ, հոր հետ.

В форме местного падежа употребляются только названия стран, территорий (Հայաստանում), помещений (սենյակում), различных емкостей (դրակում "в ящике"). Как и в русском языке. возможны конструкции вроде գրքում "в книге". Значение "в ком", в случае необходимости, передается формой родительного падежа существительных и послелогом ներ. Итак,

персонифицированное склонение

անձի առում

ЗВ.-ИМ. П. Կոչական-ուղղական հոլով	ո՞վ	քույր(ը, ս, դ)
Род.-дат.-вин. П. Սեռական-տրական-հայցական հոլով	ու՞մ	քրոջ(ը, ս, դ)
Отл. П. Բացառական հոլով	ումի՞ց	քրոջից
ТВ. П. Գործիական հոլով	ումն՞վ с кем? – ու՞մ հետ	քրոջով (огран. употр.) քրոջ հետ
Местн. П. Ներգոյական հոլով	– в ком? – ու՞մ մեջ	– քրոջ մեջ

неперсонифицированное склонение

իրի առում

ИМ.-вин. П. Ուղղական-հայցական հոլով	ի՞նչ(ը)	գիրք(ը), բալ(ը)	ջուր(ը)
Род.-дат. П. Սեռական-տրական հոլով	ինչի՞(ն)	գրքի(ն)*, բալի	ջրի(ն)
Отл. П. Բացառական հոլով	ինչի՞ց կամ որտեղի՞ց	գրքից, բալից	ջրից
ТВ. П. Գործիական հոլով	ինչո՞վ կամ որտեղո՞վ	գրքով, բալով	ջրով
Местн. П. Ներգոյական հոլով	ինչու՞մ կամ որտե՞ղ	գրքում, բալում	ջրում

! *В значении род. падежа употребляется без определенного артикля, но возможно употребление притяжательного артикля.

Տր.: Ես լուսամուտից տեսնում եմ պապիկին: Ես լուսամուտից ձեր փունն եմ տեսնում:

Задание: Поставьте в правильную форму (не забудьте про артикль):

Լսել	պապ, հայր, ռադիո	պապին,
Հարցնել	ժամանակ, ամուսին, կին, զարմիկ	ժամանակը,
Նկարել	քույր, եղբայր, ծաղիկ, մեր բակը	քրոջը,
Տեսնել	աղջիկ, տղա, թռչ, սուկ, Մասիս	աղջկան,

Առողջարանում¹

–Նախաճաշին ի՞նչ եք ուտում:

–Սովորաբար մեղր ու կարագ կամ հաց ու պանիր:

–Իսկ ես ամեն առավոտ երկու ձի եմ ուտում:

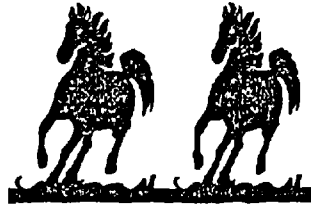
–Երկու ի՞նչ: Ուզում եք ասել՝ երկու ձու՞կ:

–Այո, իհարկե, երկու ձու:

–Երկու ձու՞կ, թե՞ երկու ձու:

–Երկու ձու կամ երկու ձվից² ձվածեղ:

–Իսկ ու՞ր է այսօրվա ճաշացանկը³:

¹առողջարան (ղջ = խջ) – здравница

²NB:Несколько слов, оканчивающихся на -ли, чередуют -ли/-վ перед падежными окончаниями -ի, -ից, -ով, -ում. Так:

им.-вин. пад.		род.-дат. пад.	отл. пад.	тв. пад.	местн. пад.
ձու	яйцо	ձվի	ձվից	ձվով	
կապու	кот, кошка	կապովի	կապովից		
լեզու	язык	լեզվի	լեզվից	լեզվով	լեզվում

³այսօրվա ճաշացանկը – сегодняшнее меню

Չորեքշաբթի

Նախաճաշ	–Завтрак–
ջեմ, 20գ կարագ, պանիր, կաթնաշոռ	джем, 20 г масла, сыр, творог чай, кофе с молоком
թեյ, կաթով սուրճ	
Ճաշ	–Обед–
սպաս, ոսպապուր, բորշ ձուկ, տապակած երշիկ ձավարով կամ մակարոնով ձմերուկ, սեխ	спас, чечевичный суп, борщ рыба, жареная колбаса с крупой или макаронами арбуз, дыня
Ընթրիք	–Ужин–
նրբերշիկ կանաչ ոլոռով կաթնով մածուն	сосиски с зеленым горошком катнов (молочная рисовая каша) мацун

Запомните:

կամ – или (в повествовательных предложениях)

թե՞ – или (в вопросительных предложениях)

Задание:

–Ո՞ր սիսեռով ապու՞ր ես վերցնում, թե՞ բորշ, թե՞ սպաս:

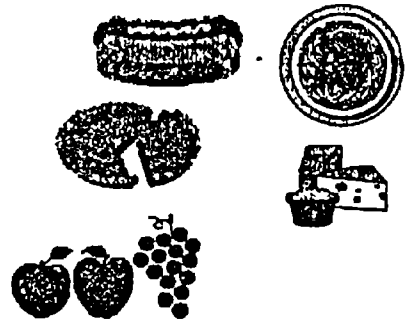
–Սիսեռով ապուր կամ սպաս:

Սիսեռով ապու՞ր. բո՞րշչ. սպաս՞ս →

Նրբերշիկ կանաչ ոլոռով, մակարոնով, ձավարով →

Խորոված բաղրջա՞ն, տապակած հա՞վ, հավով փլա՞վ →

Մեղր ու կարագ, երշիկ, պանիր →
 Կաթնաչոռ, բլիթ, ձվածեղ →
 Սոխով ձվածեղ, մեղրով, երշիկով →
 Փլա՛վ, շիլա՛, հարիսա՛ →
 Կարկանդակ, գաթա՛, բլիթ՛ →
 Խաղող, սե՛խ, ձմերուկ՛ →
 Դե՛ղծ, տա՛նծ, նու՛ռ →
 Սալո՛ր, ելա՛կ, խնձո՛ր →
 Սալո՛ր, խնձո՛ր, խաղող՛ →

Երկուշաբթի		Երեքշաբթի	
Նախաճաշ խաշած ձու կամ երշիկով ձվածեղ, շիլա թեյ, կակաո Ճաշ սիսեռով ապուր կամ բորշ խաշած հավ բրնձով միրգ՝ տանձ, դեղձ՝ Ընթրիք նրբերշիկ՝ կարկանդակ մածուց	—Завтрак— отварное яйцо или яичница с колбасой, каша чай, какао —Обед— гороховый суп или борщ отв. кур. с рисом фрукты: груши, персики —Ужин— сосиски пирог мацун	Նախաճաշ մեղր, կարագ՝, երշիկ, պանիր թեյ Ճաշ սպաս՝ կամ բրնձով ապուր տապակած ծուկ խնձոր Ընթրիք բլիթ կաթնաչոռ մածուց	—Завтрак— мед, масло, колбаса, сыр чай —Обед— спас или суп с рисом жар. рыба яблоки —Ужин— оладьи творог мацун
հինգշաբթի	ուրբաթ	շաբաթ	կիրակի
Նախաճաշ սոխով ձվածեղ կամ բլիթ Ճաշ սնկապուր կամ թանապուր խաշած միս բաղրջանով խաղող, սեխ Ընթրիք հավով փլավ կարկանդակ մածուց	Նախաճաշ ջեմ, կարագ, հարիսա Ճաշ ոսպապուր կամ բոգրաշ խաշլամա կամ չախոխբիլի նուռ, խաղող Ընթրիք նրբերշիկ կանաչ ոլոռով մածուց	Նախաճաշ երշիկ, կաթնաչոռ, պանիր Ճաշ չլբուր կամ կոլտլակ տապակած ծուկ կամ հարիսա դեղձ, նուռ Ընթրիք խորոված բաղրջան գաթա մածուց	Նախաճաշ մեղրով ձվածեղ կամ բլիթ Ճաշ սպաս կամ բորշ կոտլետ մակարոնով ձմերուկ Ընթրիք տապակած հավ կամ սնկով փլավ մածուց

՝ կարա (q = p). միրգ (q = p). նրբերշիկ (p = փ). դեղձ (ղծ = խց)

՝ Два (и более) согласных, с которых начинается слово, произносятся со "смягчающим" слогом — звуком р между ними, кроме сочетаний **սկ, սփ, սւ, սթ, սփ, շփ, զթ, գթ**. Иногда перед ними, в начале слова можно услышать р, но чаще всего слова, начинающиеся с этих сочетаний, произносятся без р.

Задание: Ознакомьтесь с меню на среду и сделайте заказ:

а) Այսօր առավոտյան (նախաճաշին) ուզում եմ ... ուտել: Օ՛, ես ուսպապուր շատ եմ սիրում: Ճաշին ես ... : Իսկ ընթրիքին կարելի է ...:

б) Ознакомьтесь с меню на неделю и скажите, что имеется на завтрак, на обед, на ужин в понедельник, во вторник и т.д. Расскажите:

Երկուշաբթի նախաճաշին կա խաշած ձու, երշիկով ձվածեղ, շիլա, թեյ, կակաո: Կամ՝ երկուշաբթի նախաճաշին մեզ տալիս են ..., երկուշաբթի նախաճաշին կարելի է վերցնել ... Երկուշաբթի ճաշին ... Իսկ երկուշաբթի երեկոյան (կամ՝ ընթրիքին) ես վերցնում եմ ...

Слова

ռեստորան – ресторан

ճաշացանկ – меню

թանձր – густой

թանձր ճաշեր – "густые"
(вторые) блюда

համեցեք – пожалуйста

խորտիկներ – закуски

պատվիրել – заказать

սպանաղ – шпинат

սխտր – чеснок

ընկույզ – орехи

լոբի – фасоль

կարծեմ – по-моему

պատրաստել – готовить

սուպ – суп

վերցրու՛ – бери

մի՛ վերցրու – не бери

կո՞ու – острый

ճիշտ – правильно

աղի – соленый

թթու – кислый

կարելի է – можно

չի կարելի – нельзя

կաթ – молоко

մերել – квасить

մյուս – другой

դժվար – трудный

ճաշ – зд. блюдо

հավ – курица

հոյակապ – великолепно

ուրեմն – значит (вводн. сл.)

խորոված – шашлык

միս – мясо, р. п. մսի

տավարի միս – говядина

ոչխար – овца, баран

ոչխարի միս – баранина

խոզ – свинья

խոզի միս – свинина

միայն – только

զառ – ягненок

վերջ – конец

անպայման – обязательно

սուրճ – кофе

խմորեղեն – выпечка

շնորհակալություն – спасибо

պետք չի – не надо

աղցան – салат (ղ = խ)

սպիտակ գինի – белое вино

բարի ախորժակ – приятного

аппетита

Ռեստորանում

-Խորտիկներ-

Սալաթ "Հայաստան"
Աղցան
Սպանաղ սխտորով ու
մածոնով
Կարմիր լոբի ընկույզով
Խաշած ձու
թարխունով
Բաստուրմա

-Թանձր ճաշեր (մսեղեն)-

Ղարսի խորոված
Տապակած հավ
Տոլմա
Խաշլամա

Ճաշացանկ

-Չկնեղեն-

Իշխան սպիտակ
գինով
Կարմրախայտ

-Խմորեղեն-

Գաթա
Փախլավա
Հալվա
Ընկույզով
Կարկանդակ
Սուրճ
Միրգ

-Ապուրներ-

Սպաս
Չխրթմա
Էջմիածնի բոգբաշ

-Ոգելից խմիչքներ-

Կոնյակ «Արարատ»
Նոյակ «Նաիրի»
Գինի «Հրազդան»
Գինի «Մեղրածոր»
Նռան գինի

- Համեցեք, նստեցեք*, ահա ճաշացանկը:
- Ի՞նչ խորտիկներ ենք պատվիրում:
- Ես սպանաղ սիրում եմ, բայց սխտոր չեմ ուզում: Կարող ենք ընկույզով լոբի վերցնել:
- Կարծեմ դա էլ է սխտորով, իմ կինը կարմիր լոբին սխտորով ու ընկույզով է պատրաստում:
- Լավ, իսկ ի՞նչ ապուր կա: Էջմիածնի բոգբաշ:
- Չէ, բոգբաշ մի վերցրու, բոգբաշը կծու է:
- Ճիշտ ես ասում, ինձ աղի, կծու, թթու չի կարելի:
- Ավելի լավ է, սպաս կամ չխրթմա վերցրու: Սպասը մածոնից են պատրաստում:
- Ինչի՞ց:
- Մածոնից, իսկ մածունը կաթից են մերում: Մածունը մերած կաթ է:
- Մածոնից պատրաստած ապուր՞ը: Չէ՛, չեմ ուզում: Այս մյուսն ի՞նչ է: Չը-խը-րը-թը-
- Չը-խըրթ-մա:
- Չը-թըխ...

-Չը-խըրթ-խըրթ-խըրթ-մա: Չը-խըրթ-մա, չխրթմա:

-Ինչ "դժվար" ճաշ է, հետաքրքիր է՝ ինչի՞ց է:

-Հավից:

-Հոյակապ է: Ուրեմն վերցնում ենք չխրթմա ու խորոված:

Ասացեք, խնդրեմ, խորովածը ի՞նչ մսից է:

-Ունենք ոչխարի մսից ու խոզի մսից:

-Իսկ ի՞նչ ունենք տավարի մսից:

-Այսօր միայն տոլմա: Գառան խաշլամա էլ ունենք:

-Ավելի լավ է՝ տոլմա: Վերջում անպայման սուրճ:

-Իսկ խմորեղե՞ն:

-Շնորհակալություն, խմորեղեն պետք չի:

-Բարի ախորժակ:

*նստեցեք – садитесь

Задания и упражнения

1.a) Спишите, потренируйтесь в написании букв: Մթ, Շշ, Ան, Պս, Փփ:

Մանարը թույժ է ուտում:

Արշակը Մուսակյանի "Շուկե ու կարուն" հայտնեի է

կարդում:

Էսպանացու նեմարանը Մուսկիայում է:

Ճաշը ժամը երկուսին է:

Այսօր պապու ճաշին խորոված է պարզապես:

Աշուրը Փարիզում, չիլական արճարանում վիշալ է

ուտում:

2. Произнесите:

a) բ, փ или պ: Բարկենն ու Հակոբը իմ եղբայրներն են:

б) գ или ք: Մի անգամ Գրիգորն ու Գագիկը գնում են ճաշարան

ու կարագ են վերցնում:

в) դ, թ или տ: Այսօր դպրոցում դաս չկա: –Վարդուհի, խնդրեմ,

բաղրջան վերցրու: Այդտեղ դժվար բան չկա:

г) ձ или ց: Տանձ, դեղձ, խնձոր, ձմերուկ, ձվածեղ:

д) ջ или չ: Քրոջս աղջիկը ջուր է ուզում:

е) դ или խ: Այն տղան իմ եղբայրն է: Աղջիկն աղբյուրի մոտ

խաղում է:

3. Произнесите h с сильным придыханием:

Համեցե՛ք, համեցե՛ք հարցրե՛ք:

Հաց, աղ ու ռաց, հաց ու պանիր, հաց ու կարագ:

Հալվա, համով հալվա:

Հարիսա, հայկական հարիսա, հին հայկական հարիսա:
 Հավ, հնդկահավ, հոյակապ հնդկահավ:
 Հեռու, հեռուստացույց, հոյակապ հեռուստացույց:
 Հինգ, հիսունհինգ, հարյուր հիսունհինգ, հինգ հարյուր
 հիսունհինգ, հազար հինգ հարյուր հիսունհինգ, հինգ հազար հինգ
 հարյուր հիսունհինգ:

4.a) Выпишите все названия блюд, продуктов и гастрономические термины, в которых есть скрытый слог (не включайте в этот список սպիտակ (գինի), սպաս, սպանաղ).

6) Разделите выделенные слова на слоги для переноса:

Մակապուրն է դժվար, թե՛ չխորթման: Ի՞նչ մսից է նրբերշիկը:
 Նարեգեք, խնդրեմ:

5. ✎ Вместо точек поставьте:

a) p, փ или պ: ս.աս, նր.երշիկ, .լավ, երկուշա.թի, ուր.աթ,
 դ.րոզ;

б) գ, ք или կ: գիր., միր., ձմերու., սուն., կարա., մա.ուր,
 հավա.ել;

в) դ, թ или տ: գա.ա, խն.րեմ, սխ.որ, բլի., ըն.րիք, թեր.,
 բա.րջան;

г) ձ, ց или ծ: աղ.ան, խորովա., տապակա., ձվա.եղ, դեղ.,
 մա.ուն;

д) ջ, չ или ճ: սուր., վեր., ո.խարի խորոված, առող.արան:

е) դի или խ: աշ.ատանք, ո.ջույն, ա.ջիկ, ս.տոր

6a ✎

$20 + 4 = 24$	քսանին գումարած չորս հավասար է քսանչորսի
$20 - 4 = 16$	քսանից հանած չորս հավասար է տասնվեցի
$20 \times 4 = 80$	քսան անգամ չորս հավասար է ութսունի
$20 : 4 = 5$	քսանը բաժանած չորսի հավասար է հինգի

6. 🎧

	գումարած	հանած	անգամ	բաժանած	հավասար է
14			4		56
12	77				89
54		21			33
96				4	24
23			3		69
3	98				101
42				3	14
78		58			20

в. Назовите действие:

$63 \diamond 7=9$	$7 \diamond 8=15$	$100 \diamond 81=19$	$4 \diamond 8=32$	$58 \diamond 2=29$
$89 \diamond 24=65$	$5 \diamond 13=65$	$9 \diamond 8=72$	$81 \diamond 9=9$	$7 \diamond 4=11$

г) Решите примеры (устно!):

$48 : \diamond = 4$	$\diamond \times 26 = 130$	$95 - 71 = \diamond$	$73 + \diamond = 100$	$21 : \diamond = 3$
$8 \times \diamond = 56$	$8 - 7 = \diamond$	$55 + \diamond = 66$	$17 \times 2 = \diamond$	$17 + 2 = \diamond$

7a

երկուշաբթի, երեքշաբթի ... այս երկուշաբթի, ամեն երկուշաբթի, ամեն երեքշաբթի ...	в понедельник, во вторник ... в этот понедельник, каждый понедельник, каждый вторник, и т.д.
--	---

б) Расскажите о том, что вы делаете в понедельник, во вторник и т.д., в этот понедельник, в этот вторник и т.д., каждый понедельник, каждый вторник и т.д.

8. и Считайте время:

-Մայրիկ, ե՞րբ ենք ճաշում:	(2:25 + 00:10 = 2:35)
իմա երկուսն անց քսանհինգ է, տասը թոպե հետո, այսինքն երեքից քսանհինգ պակաս:	

-Ե՞րբ ենք տուն գնում:	$7:05 + 00:15 = \diamond$	$9:05 + 00:10 = \diamond$
	$6:45 + 00:10 = \diamond$	$9:15 + 00:05 = \diamond$
	$8:20 + 00:10 = \diamond$	$9:55 + 00:05 = \diamond$
	$8:40 + 00:10 = \diamond$	$5:40 + 00:25 = \diamond$
-Ե՞րբ է ձեր դասը:	$10:40 + 00:05 = \diamond$	$12:00 + 00:15 = \diamond$
	$10:55 + 00:10 = \diamond$	$12:15 + 00:10 = \diamond$
	$11:10 + 00:20 = \diamond$	$12:25 + 00:10 = \diamond$
	$11:35 + 00:15 = \diamond$	$13:50 + 00:25 = \diamond$

9.a) Նա Ռուսաստանից է: \diamond -Նա որտեղի՞ց է:
-Ռուսաստանից:

Նա Ռուսաստանից է: Մենք Հունաստանից ենք: Նրանք Հնդկաստանից են: Նա Իրանից է: Ես Հայաստանից եմ:

5) -Ես քո սեղանից մի գիրք եմ վերցնում: \diamond -Որտեղի՞ց ես վերցնում:
-Քո սեղանից:

Ես քո սեղանից մի գիրք եմ վերցնում: Ծառից մի խնձոր է ընկնում: Ես սիրում եմ հենց աղբյուրից ջուր խմել:

b)

–Խորովածը ոչխարի կամ խոզի մսից են պատրաստում:

?

–Ինչի՞ց (ի՞նչ մսից) են պատրաստում խորովածը: –Ոչխարի կամ խոզի մսից:

Խորովածը ոչխարի կամ խոզի մսից են պատրաստում: Սպասը մածոնից են պատրաստում: Մածունը կաթից են մերում: Խաշլաման գառան մսից է:

r) Ho: ?

Ի՞նչ (կամ ինչի՞) խաշլաման

գառան խաշլաման

и

Замените:

գառան խաշլաման

գառ → ոչխար, տավար

ծկան խորոված

ծուկ → հավ, խոզ, ոչխար

10.a)

–Ես մեղրով ձվածեղ եմ սիրում:

?

–Ինչո՞վ (ի՞նչ, ինչպիսի՞) ձվածեղ ես սիրում: (с чем? что за? какую?)
–Մեղրով:

–Չուկը յուղով¹ չեն տապակում, ձեթով² են տապակում:

–Ինչպե՞ս են ձուկը տապակում: (как?)
–Չեթով:

!¹յուղ – масло, жир

!²ձեթ – растительное (постное) масло

Ես մեղրով ձվածեղ եմ սիրում: Չուկը յուղով չեն տապակում, ձեթով են տապակում: Ամեն առավոտ հայրս սոխով ձվածեղ է ուտում: Քույրս կարմիր լոբին սխտորով ու ընկույզով է պատրաստում: Նա մեզ ընկույզով կարկանդակ է հյուրասիրում: Մենք միսը ձեթով չենք տապակում, յուղով ենք տապակում:

Ho:

հաց ու պանիր (լավաշ-պանիր)
հաց, պանիր, կանաչի
հաց ու երշիկ

հաց ու կարագ
հաց, կարագ, մեղր
կարագ, ջեմ

⊠ Ответьте на вопросы:

Նախաճաշին ի՞նչ եք ուտում: Իսկ հա՞յրդ: Իսկ մա՞յրդ: Իսկ եղբա՞յրդ: Իսկ քու՞յրդ: Իսկ ի՞նչ եք խմում: Իսկ հա՞յրդ:...

b)

սխտորով ≠ առանց սխտորի

–Մեղրով ձվածեղ ուզու՞մ ես:

→

–Ոչ, շնորհակալություն, ավելի լավ է՝ առանց մեղրի:

Մեղրով ձվածեղ ուզու՞մ ես: Կաթով սուրճ ուզու՞մ ես: Սոխով ձվածեղ ուզու՞մ ես: Սխտորով լոբի ուզու՞մ ես: Սխտորով ու մածոնով սպանաղ ուզու՞մ ես: Սուրճը շաքարո՞վ ես ուզում: Կարագով հաց ու պանիր ուզու՞մ ես:

11a)

աղի ≠ անաղի (несоленый)
 կծու – острый, горький (напр., перец)
 դառը – горький (напр., миндаль)
 քաղցր – сладкий (դ=խ)
 համուզ=համեղ (вкусный) ≠ անհամ (безвкусный, невкусный)

б)

Ի՞նչ համի է ... – каков на вкус...?

Ի՞նչ համի է թուրը, բաստուրման, մածուկը, հալվան, խորովածը, սխտորը, կիտրոնը, նուռը, նուշը (миндаль), գաթան, սուրճը:

12. а) Запомните:

սառարատել – готовить
 եփել – сварить
 տապակել – жарить на масле

թխել – печь
 խորովել – жарить на огне
 խաշել – отварить

 б) Что с чем сочетается:

✓ եփել	թավա
տապակել	թոնիր
թխել	✓ կաթսա
խորովել	մանղալ
✓ խաշել	

եփել, խաշել կաթսայում

 в) Что с чем сочетается?

եփել	ապուր, միս, խորոված, գաթա, տոլմա
տապակել	հավ, ձուկ, չխորմա, սալա
թխել	ծու, հագ, լավաշ, գաթա, տորթ
խորովել	խաշլամա, հավ, գառ, միս
խաշել	ծու, ձուկ, միս, խորոված

13. а) Вспомните:

գիրք – գրքի (ի/Օ)

 так же склоняются существительные միրգ, պանիր, թոնիր, միս, բրինձ.

ջուր – ջրի (ու/Օ)

 так же склоняется существ. սուկնկ.

դուռ – դռան (ու/Օ)

 так же склоняются существительные գառ, թռռ, ձուկ, նուռ (գառ и թռռ – без чередования корневого гласного)

Գ) Определите форму именительного падежа выделенных существительных:

Ես նայում եմ մորս նկարին: Ի՞նչ ընդունակ է քրոջդ որդին: Արշալույսը պանրով համեղ խաչապուրի է պատրաստում: Ինչո՞վ փլավ ես ուզում, մտո՞վ թե՞ սնկով: Այսօր բրնձով ապուր ենք վերցնում, իսկ վաղը՝ գառան խաշլամա: Երբ հաց են թխում, տատս սիրում է թոնրի առաջ նստել ("сидеть"): Այսօր հեռուստացույցով ցույց են տալիս "Նռան գույնը": Նրանք կարդում են "Մուսա լեռան քառասուն օրը": Պապն ու տատը իրենց թոռանը շատ են սիրում: Այն աղջկան տեսնու՞մ ես: Գարնանը Հայաստանում արդեն բավականին տաք է: -Ու՞մ են հարցնում: -Գայանեի ամուսնուն:

Գ) Поставьте указанные существительные в нужной форме:

Դու՛ման տավարի մսից են պատրաստում:

Դու՛ման (տավարի միս) են պատրաստում: Ես ուզում եմ առանց (միս), միայն (սունկ) ու (բրինձ) փլավ: Սա իմ (թոռ) սենյակն է: (Ամառ) վերջին նրանք վերադառնում են Հայաստանից: Երեխան (ծուկ) յուղ ("жир") չի սիրում:

14a) տերը գայրանում է "хозяин сердится" → տերը գայրացած է "хозяин рассержен".

 նա պառկում է "ложится"
 նա նստում է "сидится"
 նա կանգնում է "встает"
 նա քնում է "ложится, засыпает" → նա պառկած է "лежит"
 նա նստած է "сидит"
 նա կանգնած է "стоит"
 նա քնած է "спит" (уже)

ազատ ≠ զրադված

Ե) Տերը գայրանում է: → Տերը գայրացած է:

Տերը գայրանում է: Տատիկս այստեղ է պառկում: Ամեն առավոտ պապս կանգնում է մեր տան դռան առաջ ու մեզ է նայում: Այստեղ չի կարելի ռադիո լսել, այստեղ երեխան քնում է: -Ի՞նչ եք անում: - Նստում ենք հեռուստացույցի առաջ: -Երեկոյան ազա՛տ ես: -Ո՛չ, ազատ չեմ, ... եմ:

Ե) Մայրիկս հաց է թխում: "Мама печет хлеб." Ես սիրում եմ ...: → Ես սիրում եմ մայրիկիս թխած հացը: "Я люблю хлеб, испеченный моей мамой."
 Աննան փախլավա է թխում: "Анна печет пахлаву." Ես սիրում եմ ...: → Ես սիրում եմ Աննայի թխած փախլավան: "Я люблю пахлаву, испеченную Анной."

NB: 1. Մայրիկս → մայրիկիս, Աննան → Աննայի. 2. հաց → (մայրիկիս թխած) հացը, փախլավա → (Աննայի թխած) փախլավան.

Մայրիկս հաց է թխում: Ես սիրում եմ ...: **Աննան** փախլալա է թխում: Ես սիրում եմ ...: **Տարիկս** համեղ չիսթմա է եփում: Ես սիրում եմ ...: **Զույրս** լավ ձուկ է փապակում: Բոլորս ուտում ենք ...: **Նա** մեզ նամակ է գրում: Մենք կարդում ենք ...: **Փառանձեմը** տուն է նկարում: ... սիրուն է: **Տարիկս** լավ մածուն է մերում: Ամեն երեկո ես ուտում եմ ...:

15. a

ես կարող եմ "могу" դու կարող ես "можешь" նա կարող է մենք կարող ենք դուք կարող եք նրանք կարող են	ես չեմ կարող "не могу" դու չես կարող "не можешь" նա չի կարող մենք չենք կարող դուք չեք կարող նրանք չեն կարող
--	--

Ho:

ի՛նձ	"мне"	կարելի է / չի կարելի "можно / нельзя"
քեզ	"тебе"	
նրան	"ему, ей"	
մեզ	"нам"	
ձեզ	"вам"	
նրանց	"им"	

Տր. Նա կարող է ծխել, բայց նրան չի կարելի ծխել: "Он может курить, но ему нельзя курить." Երեխան կարող է շոկոլադ ուտել, բայց երեխային չի կարելի շոկոլադ:

б)

-Դուք կարող եք այս քարը վերցնել, մի կողմ դնել: դուք → դու
 -Մենք չենք կարող, բայց մեր պապը կարող է:

в)

Նա այսօր չի գնում թատրոն, դաս ունի:	→	Նա այսօր չի կարող թատրոն գնալ, դաս ունի:
-------------------------------------	---	--

Նա այսօր չի գնում թատրոն, դաս ունի: Նա չի մոտենում հեռախոսին, հիվանդ է: Երեքշաբթի նա չի գալիս մեզ մոտ, զբաղված է: Մենք արդեն գնում ենք տուն, ազատ ենք: Հիմա դուք գիրք եք կարդում, դաս չունեք: Իմ տատիկը համեղ լավաշ է թխում: Պապիկս լավ խորոված է անում: Ես արդեն հայերեն եմ կարդում:

г)

Երեխան ուզում է այստեղից ջուր խմել:	→	-Կարելի է այստեղից ջուր խմել:
-------------------------------------	---	---

Երեխան ուզում է այստեղից ջուր խմել: Մենք ուզում ենք այս սենյակում ռադիո լսել: Երեխան ուզում է հեռուստացույց նայել: Նրանք ուզում են ներս մտնել: Երեխան ելակ է ուզում: Սուրճ եմ ուզում: Պապիկս թեյ է ուզում: Երեխաները հաց ու պանիր են ուզում, հաց ու կարագ են ուզում, մեղր ու կարագ են ուզում:

д) ✍

Սեղանին հաց չկա:

-Հաց կարելի՞ է:

Սեղանին հաց չկա: Սեղանին դանակ չկա, աղ չկա, շաքար ("сахар") չկա, անձեռոցիկ ("салфетка") չկա:

е) 💡

Չոսկինարին կարելի՞ է

Попросите к телефону Карена, Григория, Гаяне, Вазгена.

ж). Попросите разрешения выйти, войти, курить, прочитать это письмо; попросите передать вам соль, сыр, хлеб, салат, жареную рыбу, шашлык, баранью хашламу.

з) Не разрешайте: курить здесь, войти сюда, прочитать ваше письмо; скажите, что вам (ему, им...) не разрешены: соленое, острое, жареное, яйца, мед, молоко, баранина, свинина.

🔑 16. Решите кроссворд:

Հայաստանի ամենահամեղ ծուկը:

կ	ա	ր	մ	ի	ր														ր	ն	կ	ու	յ	գ	ո	վ					
		գ	ա	ռ	ա	ն																									
խ	ո	գ	ի		կ	ա	մ													խ	ո	ր	ո	վ	ա	ծ					
	բ	ա	ր	ի																											
		հ	ա	ց		ու															կ	ե	ր		ու		բ	ա	ն	ի	ր
			մ	ե	ղ	ր	ո	վ																							
				խ	ա	շ	ա	ծ													թ	ա	ր	խ	ու	ն	ո	վ			

18. Ответьте на следующие вопросы и задайте аналогичные вопросы вашим знакомым:

Ժամը քանիսի՞ն եք վեր կենում, իսկ ձեր մա՞յրը, իսկ ձեր հայ՞րը, իսկ ձեր քու՞յրը, իսկ ձեր եղբա՞յրը: Ի՞նչ եք անում ժամը ութին, իսկ ինն անց կեսի՞ն, իսկ տասներկուսն անց տասնհի՞նգ: Ժամը քանիսի՞ն եք նախաճաշում: Ի՞նչ եք ուտում նախաճաշին: Ժամը քանիսի՞ն եք ճաշում: Որտե՞ղ եք ճաշում, տա՞նը, թե՞ աշխատանքի տեղում: Ի՞նչ եք ուտում ճաշին: Ժամը քանիսի՞ն եք տուն վերադառնում: Ձեր ընտանիքում ո՞վ է խանութ գնում: Քանիսի՞ն եք ընթրում: Ի՞նչ եք ուտում ընթրիքին: Ի՞նչ եք անում երեկոյան: Քանիսի՞ն եք քնում:

 19. Поставьте вместо точек слово *չխրթմա*.

1. ... ուզու՞մ ես: 2. Շնորհակալ եմ, ես ... չեմ սիրում: 3. ... համեղ ապուր է: 4. Տատս լավ ... է եփում: 5. Իսկ ես սիրում եմ մայրիկիս ...:
6. ... ունե՞ք: 7. Քանի՞ ... եք պատվիրում: 8. ... տաք է: 9. Այս ... աղի է: 10. Իսկ իմ ... անալի է:

20. и Скажите, вам это знакомо?

ՀԱՐԾ ՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

- Տանը ի՞նչ ես անում դու, Հայկ:
- Ես խաղում եմ... Մուլտ եմ նայում...
- Հետո էլ ի՞նչ:
- Ճաշ եմ ուտում, ջուր եմ խմում...
- Հետո էլ ի՞նչ:
- Միրգ եմ ուտում, էլի խաղում:
- Հետո՞, հետո՞:
- Հետո էլ ես համն եմ հանում:
- Համն ինչպե՞ս ես հանում դու, Հայկ:
- Ի՞նչ իմանամ: Միշտ էլ վերջում Պապան, մաման ինձ ասում են՝ Համն հանեցիր, Չամաչեցի՞ր:

Համլետ Կարծիկյան

Слова

- պատասխան – ответ
- խաղալ – играть
- էլի – еще
- համը հանել – надоесть, переборщить
- համը հանեցիր – (ты) надоел

- ի՞նչ իմանամ – как (мне) знать?
- միշտ – всегда
- չամաչեցի՞ր – (тебе) не стыдно

Урок 6. Վեցերորդ դաս

Фонетика

Буква Լ.

Грамматика

Склонение существительных (род. пад. на -վա).

Множественное число существительных, склонение существительных во множественном числе.

Текст

Լիճակ (Письмо из Армении)

Буква ԵՎ Լ (ԵՅ)

ԵՎ Լ փառը

Буква Լ в середине и в конце слова обозначает звуки ЭВ, а в изолированном положении она читается йотированно: ЙЭВ (как и буква Ե в армянском языке и буква Е в русском). Буква Լ никогда не встречается в начале слова. В этом случае сочетание йев обозначается буквами Ե и Վ, например ԵՎա, ԵՎրոջա.

 и Արև, բարև, հարևան, անձրև, անձրևոտ, սև, Սևան, բերև, և, ԵՎա, Լևոն, տերև, Երևան, Իջևան:

Склонение существительных (продолжение)

 Несколько слов (существительных и наречий), обозначающих понятие времени, как օր, ամիս, տարի, ժամ, շաբաթ (только в значении "неделя"), գիշեր "ночь", ցերեկ "день, светлая часть суток", արևմուտք, կեսօր "полдень", աշուր, վաղը "завтра", երեկ "вчера" и т.д., имеют в родительно-дательном падеже окончание -վա(ն). Причем творительный и местный падежи этих слов образуются от основы именительного падежа, а в отложительном падеже возможны оба варианта: образованный от основы им. п. и образованный от основы род.-дат. п. Так:

Им.-вин. п. Ուղղ.-հայց. հ.	օր(ը)	ամիս(ը)	տարի(ն)
Род.-дат. п. Սեռ.-տր. հ.	օրվա	ամսվա	տարվա
Отл. п. Բաց. հ.	օրից օրվանից	ամսից ամսվանից	տարուց տարվանից
Тв. п. Չործ. հ.	օրով	ամսով	տարով
Местн. п. Ներգ. հ.	օրում	ամսում	տարում

Им.-вин. п. Ուղղ.-հայց. հ.	գիշեր(ը)	վաղը	երեկ
Род.-дат. п. Սեռ.-սրբ. հ.	գիշերվա	վաղվա	երեկվա
Отл. п. Բաց. հ.	գիշերից գիշերվանից	— վաղվանից	— երեկվանից
Тв. п. Չործ. հ.	գիշերով	—	—
Местн. п. Ներգ. հ.	գիշերում	—	—

NB: Обратите внимание на *ն* в отложительном падеже *օրվանից, ամսվանից, արվանից, գիշերվանից, վաղվանից, երեկվանից*.

Не все слова, обозначающие понятие времени, склоняются по типу -վա. В родительном падеже имеют окончание -ի такие слова, как *վայրկյան "секунда", ըրալե, դար "век", կիրակի, ուրբաթ, արիկնամուտ "сумерки", մայրամուտ "закат", լուսարաց "рассвет"*.

В значении обстоятельства времени, при указывании на время без особой точности, употребляется форма вин. падежа: *յու ամիս, մյուս օրը "на следующий день", անցյալ տարի "в прошлом году", ամեն երկուշաբթի "каждый понедельник", а также ցերեկը "днем" и ցերեկով "в дневное время", գիշերը "ночью" и գիշերով "в ночное время"*.

В значении обстоятельства времени, при точном указывании на время, употребляется форма дательного падежа: *ժամանակին "вовремя", կեսօրին "в полдень", կեսգիշերին "в полночь", ռոկտեմբեր ամսին, и т.д.*

Форма родительного падежа на -վա, собственно говоря, не указывает на время как таковое. Эта форма употребляется как определение, указывая, что нечто имеет какое-то отношение к этому времени: *այսօրվա ճաշացանկը "сегодняшнее меню", երեկվա թերթը "вчерашняя газета", վաղվա դասը "завтрашний урок", այս տարվա խաղողը "виноград этого года", գիշերվա մեքենան "машина, на которой ночью поехали, которую ночью встретили, мимо которой ночью проехали и т.д. и т.п."*

Форма отложительного падежа, образованная от основы дательного, чаще употребляется как обстоятельство времени в собственном временном значении, которое отвечает на вопрос *արվանից "с какого времени?": այդ տարվանից "с того года", մյուս ամսվանից "со следующего месяца", այսօրվանից "с сегодняшнего дня"*.

Форма отложительного падежа, образованная от основы именительного, употребляется скорее как обстоятельство меры, а имя выступает лишь как единица времени и обычно сопровождается числительным или другим словом, обозначающим меру: *Նա մեկնում է երեք օրից (ինսո՛ղ): ("через три дня") Մի տարուց վե՛ր է, որ նրան չե՛մ տեսնում ("больше года, как"): Խո: Մի տարի է, որ նրան չե՛մ տեսնում ("год, как"):**

*Единицы измерения (времени, длины, массы и т.д.) ставятся в ед. ч., и числительные при них, в отличие от русского языка, не изменяются по падежам.

Множественное число существительных

Գոյականների հոգնակի թիվը

Множественное число существительных образуется при помощи окончания **-եր** или **-ներ**. По общему правилу односложные слова получают окончание **-եր**, а многосложные слова – окончание **-ներ**.

Միավանկ բառեր Односложные слова	Բազմավանկ բառեր Многосложные слова
դաս – դասեր	մատանի – մատանիներ
քար – քարեր	նամակ – նամակներ
աչք – աչքեր	ընկեր – ընկերներ
քույր – քույրեր	եղբայր – եղբայրներ
ժամ – ժամեր	րոպե – րոպեներ
ծի – ծիեր	ամիս – ամիսներ

Таким образом, множественное число односложных слов – двусложное слово, множественное число слов, состоящих из двух и более слогов – многосложное слово, т.е., как минимум, трехсложное слово. Поэтому если в слове, содержащем лишь один гласный, перед этим гласным слышится "скрытый слог" (звук **ը**), это слово образует множественное число по типу многосложных слов, а если "скрытый слог" – второй по счету, то он исчезает при образовании множественного числа (в итоге, множественное число – двусложное слово). Сравните слова со **скрытым слогом** (գաղտնավանկով բառեր):

կրակ – կրակներ "огонь – огни"	НО:	աստղ – աստղեր "звезда – звезды"
կը-րակ – կը-րակ-ներ		աս-տղը – աստ-ղեր
սխտր – սխտրներ		տետր – տետրեր
սրխ-տր – սրխ-տր-ներ		տե-տրը – տետ-րեր

Если односложное слово заканчивается на **-ու**, происходит чередование **ու / վ**, например, **ծու** – **ծվեր** (вспомните также склонение существительного: **ծու** – **ծվի** – **ծվից** – **ծվով**).

Исключение составляют слова **մարդ** – **մարդիկ**, **կին** – **կանայք**, которые имеют особую форму множественного числа (ср. человек – люди).

Некоторые односложные существительные, имевшие в древнеармянском языке конечный звук **ւ**, но в ходе развития языка потерявшие его, в современном армянском языке при образовании множественного числа получают окончание **-ներ**. Заметьте, что это те существительные, которые при склонении получают в родительном падеже окончание **-ան**.

совр. арм.	древнеарм.	род. п. ¹	мн. ч. ²
դուռ	դուռն	դուռան	դուռներ
մուկ	մուկն	մկան	մկներ
նուռ	նուռն	նռան	նռներ
ծուկ	ծուկն	ծկան	ծկներ
եզ	եզն	եզան	եզներ
գառ	գառն	գառան	գառներ
լեռ	լեռն	լեռան	լեռներ
թռ	թռն	թռան	թռներ

Слова ձեռք "рука" и ոտք "нога" имеют две формы множественного числа: ձեռքեր, ոտքեր (по типу образования мн. ч. односложных слов) и ձեռներ, ոտներ (от архаических форм ձեռն, ոտն).

! К этому типу склонения относятся и некоторые другие существительные, в числе которых տուն – տան (мн. ч. տներ), շուն "собака" – շան (мн. ч. շներ), մանուկ "дитя" – մանկան (мн. ч. մանուկներ), գարուն – գարնան, ամառ – ամռան, աշուն "осень" – աշնան, ձմեռ "зима" – ձմռան.

! По аналогии с этими словами образуется դուռ – դուռներ.

В словах, состоящих из закрытого с двух сторон слога, гласные ի и ու выпадают, и на их месте слышится "скрытый" слог (звук ը), который пишется при переносе:

գիրք – գրքեր (գրր-քեր)	տուն – տներ (տը-ներ)
միս – մսեր* (մր-սեր)	շուն – շներ (շը-ներ)

! *В значении "сорта мяса, куски мяса".

Как и в других языках, в армянском языке, как правило, не встречается множественное число неисчисляемых существительных. Сравнительная легкость образования множественного числа в армянском языке (прибавление -եր или -ներ) придает этим образованиям различные оттенки значения, переводя их в разряд исчисляемых существительных. Так, в прямом значении такие слова, как հաց, կարագ, մեղր, կար, բեյ и т.д., не могут образовать множественного числа. Однако հացեր может означать, например, "буханки" или "куски разрезанного хлеба", множественность которых подчеркивается этой формой; կարագներ – это порции или пачки или множество любых других форм дискретного существования масла, и т.д.

Важно знать, что в армянском языке во многих случаях, когда другие языки прибегают к форме множественного числа (например: Сколько здесь книг?), обычно употребляется форма единственного числа как обобщенное обозначение понятия. Вспомните: բաղնիսում մարդ կա, դու քանի՞ հայերեն գիրք ունես, այստեղ երեք կարմիր ու երեք դեղին ծաղիկ կա, ես երկու կարդ եմ տեսնում.

Склонение существительных во множественном числе

а) персонифицированное склонение (одушевленные предметы)

անձի առում (շնչավոր առարկաներ)

Им.-зват п. Ուղղ.-կոչ. հ.	ովքե՞ր	քույրեր(ը)	եղբայրներ(ը)
Род.-дат.-вин. п. Սեռ.-սրբ.-հայց.հ.	ու՞մ	քույրերի(ճ)	եղբայրների(ճ)
Отл. п. Բաց.հ.	ումի՞ց	քույրերից	եղբայրներից
Тв. п. Փորձ. հ.	ումո՞վ	քույրերով	եղբայրներով
Местн. п. ¹ Ներգ. հ.	—	—	—

б) неперсонифицированное склонение (неодушевленные предметы)

իրի առում (անշունչ առարկաներ)

Им.-вин. п. Ուղղ.-հայց. հ.	ինչե՞ր(ը)	դասեր(ը)	սենյակներ(ը)
Род.-дат. п. Սեռ.-սրբ..հ.	ինչերի՞(ճ)	դասերի(ճ)	սենյակների(ճ)
Отл. п. Բաց.հ.	ինչերի՞ց որտեղի՞ց ²	դասերից	սենյակներից
Тв. п. Փորձ. հ.	ինչերո՞վ որտեղո՞վ ²	դասերով	սենյակներով
Местн. п. Ներգ. հ.	ինչերու՞մ որտե՞ղ ²	դասերում	սենյակներում

¹Местный падеж неупотребителен. В случае необходимости прибегают к обороту ու՞մ մեջ – եղբայրների մեջ.

²Որտե՞ղ применяется только к существительным, обозначающим пространство, емкости и т.д.

Слова

բարև – здравствуй
բարև ձեզ – здравствуйте
ծնողներ – родители
ինչպե՞ս – как?
նորուբյուր – новость
պատուհան – окно
դուրս նայել – выглянуть
և – и (сочинит. союз)

հավատալ – верить
հմայիչ – очаровательный
տեսարան – вид
բացվել – открываться
պատկերացնել – представлять
գագաթ – вершина
ամբողջ – весь (ղջ=խչ)

ձյուն – снег
 ծածկված – покрытый
 երբեք – никогда (բ=ք)
 հալվել – таять
 մի քանի – несколько
 երևալ – показываться
 ամպ – облако
 ծածկել – покрывать
 ցուրտ – холодно
 սառը – холодный
 հաճախ – часто
 անձրև – дождь
 լեռ – гора
 նույնիսկ – даже
 կես – половина
 ճանապարհ – дорога (հ не
 произносится)
 մեքենա – машина
 կարկուտ – град
 ոսկի – золото, золотой
 աշուն – осень
 շարունակվել – продолжаться
 ցերեկ – день (светлая часть
 суток)
 այլևս – больше не (отриц.)
 շոգ – жарко (գ=ք)

արև – солнце
 վառել – жечь
 շատ – зд. очень
 մի քիչ – немного
 բերև – легкий
 հագուստ – одежда (գ=ք)
 շատերը – многие
 հագնվել – одеваться (գ=ք)
 անձրևոտ – дождливый
 սև – черный
 կոշիկ – башмак
 հագնել – надеть (գ=ք)
 գրեթե – почти
 աստիճան – градус
 փողոց – улица
 պարտեզ – сад, парк
 լի – полный
 գույնզգույն – разноцветный
 (скрытый слог между ն и գ)
 տերև – лист (дерева)
 նույնպես – также
 բարևել – здороваться,
 передать привет
 Յ.Գ. հետգրություն –
 постскриптум

Բարև՛ շեք, սիրտիք ճիւղջիտք

Ինչպե՞ս ե՞ք, Բեք, նորաբյուրե՞ն կա: Ես լավ եմ,
 ամեն առավոտք սիր եմ կենում, սիրաբանիք
 դուրս եմ նայում և ազատիս շե՞ք համարում:

Լուսամտիք ձի հոշակաւ, հմարիք, սրտարան
 է բացվում: Պարկերայնու՞մ ե՞ք՝ ազ կողմում
 Օրձեռնակարտիք տղտե՞նք հուշարշանում*, քակ
 չափս կողմում՝ Մարիս: Մարիս գագարոք
 ամբողջ քարին չրե՞նք ճանկեմս է: Աջիւրտ
 չրե՞նք երբեք չի կարճում: Բայց ձի քանի որ է, որ
 Մարիս լավ չի ելում, անսիրտ ճանկում եմ:

Աւանում արդեն չուրիք է, զորք մասն է,
 հաճախ անջրկ է գալիս: Իսկ շտապում արդեն
 ճարտարական շրջն է գալիս: Ար Լիտա ժամկետ
 ճանապարհ է ծեփելուցով, բայց շտապում
 կարող է կարկուռ գալ, իսկ երկուսն էլ շտա
 րակ աշուն է շարունակվում: Տեղեկվա
 ժամերին արևը շոգ էր, արևը էր վառում:
 Այսպես, բայցին մասն էն, որ այն քարվա
 աշունը շար սիրուն է: Երկուսն էլ իր, չուրիք է
 անասելու փոքր

հարգանքներով: Եսպես
 արդեն քամ էն հարգվում:

Անջրկուր արտին տա ակ
 կոշկներն էն հարգում: Բայց
 երկուսն էլ արտին անջրկ էր
 գալիս, 20-22 սալիճան է:

Փողոցներն ու արտերներն
 էր են գաղափարներ արտերներով:

համբերում էն շտա Անն

2.9. Քեռի Հակոբի և արևին Արթուրին
 ճարտար շտա, բարևում են ու համբերում:

*Холм "Цицернакаберд" с памятником, посвященным памяти жертв геноцида.

Задания и упражнения

1. Спишите; потренируйтесь в написании буквы *ւ*:

Արև, բարև, Արևիկ

Զենեք Երևանից է, իսկ Եգիպտոս՝ Նոգևանից:

Ամպերը ունի ինքն ծածկում եւ Մարտի գագաթը:

2. Спишите, вместо точек поставьте гласную:

ա или ո: Պ.տուհան, ճ.ն.պարհ, ն.րություն, չքերիս չեմ հ.վ.տուն, հ.յ.կապ տեսարան, Սասիսի գ.գաթը, .սկի .շունը դեռ շ.րունակվում է, փ.դ.ցներն ու պ.րտեզները:

ե или ի: Մ.ք.նա, Ծ.ծ.ոնակաբերդ, ց.ր.կվա ժամերին արևը շատ ս.րուն է, պարտեզները լ. են գույնզգույն տ.րևներով:

3. а) Выпишите из текста слова, где звонкие согласные произносятся как глухие.

б) Вставьте недостающие буквы:

բ, փ или պ: .ատուհան, Հակո., Սիրար.ի, եր., եր.եք, ուր.աթ, շա.աթ, սուր., սր.իչ. համ.ույր, համ.ուրել, ամ., .ողոց

գ, ք или կ եր., կարա., Գրի.որ, երե., ան.ամ, մա.ուր, հին., գիր., հա.ուստ, հա.նել, հա.նվել, միր., օ.ուտ, հո.նած, գույ., շո., տա., երբե., ցերե., զա.աթ, մե.ենա

դ, թ или տ ար.են, մար., Վար.ան, ցուր., կարկու., թեր., ան.ամ, ըն.ունակ, ար.յոք, կար.ալ, օ., որ.ի, խն.րեմ; այ.տեղ, հագուս., գրե.ե

ձ, ց или ծ բար., հա., դեղ., քաղ.ր, վե., .նողներ, .յուն, ան.րև, բա.վել

ղ или խ ա.ջիկ, քա.ցր, դե.ծ, ո.ջ, ո.ջույն, առո.ջ, առո.ջարան, հաճա.

ջ, չ или ճ աղ.իկ, մե., մե.ք, ա., առա., ա.ք, Ի.ևան, Է.միածին, .անապարհ, աստի.ան, վեր., ող., ող.ույն, առող., առող.արան, հա.ախ

4. :

և

Замените:

–Որտե՞ղ է ձեր տունը:
–Ուտքով հինգ րոպեի ճանապարհ է այստեղից:

а) հինգ րոպե → տասնհինգ րոպե, կես ժամ
б) ուտք → մեքենա
հինգ րոպե → մեկ ու կես ժամ, երեք ժամ, մեկ շաբաթ

5. :

Որտե՞ղ է (այսօր, երեկ, անցյալ շաբաթ) թերթը:

→

Որտե՞ղ է այսօրվա թերթը: Որտե՞ղ է երեկվա թերթը: և այլն:

Որտե՞ղ է (այսօր, երեկ, անցյալ շաբաթ, անցյալ օրը) թերթը: →

(Այս տարի) խաղողը շատ քաղցր է: →

Սա քո (այն օրը, այն ամիս) տո՞մսն է: →

Նա սովորում է իր (երկուշաբթի, երեքշաբթի, ուրբաթ օրը, շաբաթ օրը) դասը: →

6.

այսօրվանից	երբվանի՞ց "с какого времени?"
երկու օր է, ինչ...	ինչքա՞ն ժամանակ է (որ)
երկու օր է, որ...	"сколько времени (как)?"
երկու օրից ավելի է, ինչ...	
երկու օրից ավելի է, որ...	
երկու օր հետո	ե՞րբ
երկու օրից	
երկու օրից հետո	
"через два дня"	

 Задайте вопрос и ответьте на него.

 -Արդեն մի ամիս է, որ ես հայերեն եմ սովորում: → -Ինչքա՞ն ժամանակ է, որ հայերեն եք սովորում:
-Արդեն մի ամիս է:

 -Անցյալ ամսվանից ես հայերեն եմ սովորում: → -Երբվանի՞ց եք հայերեն սովորում:
-Անցյալ ամսվանից:

 -Մի ամսից մեկնում եմ Երևան: → -Ե՞րբ եք մեկնում Երևան:
-Մի ամսից:

-Արդեն մի ամիս է, որ ես հայերեն եմ սովորում: →

-Անցյալ ամսվանից ես հայերեն եմ սովորում: →

-Մի ամսից մեկնում եմ Երևան: →

-Անցյալ տարվանից նա հայերեն է սովորում: →

-Այն օրվանից Նանեին չեմ տեսնում: →

-Չորեքշաբթվանից Վազգենը հիվանդ է: →

-Հինգշաբթվանից ազատ եմ: →

-Գիշերվանից անձրև է գալիս: →

-Արդեն կես ամիս է, որ Հայկը հայերենի դասերին չի գալիս: →

-Մի շաբաթից ավելի է, որ չես զանգում: →

-Վեց օր է, որ եղբայրս շատ զբաղված է: →

-Երկու ժամ է, որ ծյուն է գալիս: →

-Երեք օր է, շատ շոգ է: →

-Մի շաբաթից նրանք վերադառնում են: →

-Երեք օրից ես ծնողներիս հետ թատրոն եմ գնում: →

-Վեց ամսից Վարդանիկը դպրոց է գնում, իսկ Արևիկը՝

աշխատանքի: →

7.a)

Դարն ունի ... տարի:	→	Դարն ունի հարյուր տարի:
---------------------	---	--

Տարին ունի ... եղանակ (время года): Ամիսն ունի չորս ...:
Շաբաթն ունի ... օր: Օրն ունի ... ժամ: Ժամն ունի ... րոպե: Րոպեն ունի ... վայրկյան: Ժամն ունի երեք հարյուր վաթսուն ...:

6) Ответьте на вопросы:

Քանի՞ տարի ունի դարը: Քանի՞ ամիս ունի տարին: Քանի՞ շաբաթ ունի տարին: Իսկ քանի՞ օր ունի տարին: Քանի՞ օր ունի նահանջ տարին ("високосный год"): Քանի՞ օր ունի ամիսը: Քանի՞ շաբաթ ունի ամիսը: Քանի՞ ժամ ունի օրը: Քանի՞ ժամ ունի շաբաթը: Քանի՞ վայրկյան ունի րոպեն: Քանի՞ վայրկյան ունի ժամը:

8. Поставьте во множественном числе:

<p>Односложные слова (без изменения корневого гласного): անւ → <i>անւեր</i></p>	<p>անւ, բակ, գույն, դաս, ժամ, լեռ, լուր, խոզ, ծառ, կողմ, կով, կետ, հայ, հավ, հյուր, հույն, ծի, մազ, պատ, վարդ, տեղ, տեր, տոմս, քար</p>
<p>Односложные слова с выпадением корневого гласного: գիծ → <i>գծեր</i></p>	<p>գիծ, գիրք, միս, շուն, սուտ, վիզ, տուն</p>
<p>Слова с одним гласным и со вторым скрытым слогом: աստղ → <i>աստղեր</i></p>	<p>աստղ, արկղ, մետր, սանր, տետր</p>
<p>Слова с одним гласным и с первым скрытым слогом: գրիչ → <i>գրիչներ</i></p>	<p>գրիչ, դոյակ, խնձոր, ծնող, կրակ, կրունկ, հնդիկ, մլակ, նկար, պլան, վրան, տղա</p>
<p>Слова, ставшие односложными в результате потери ими корневого согласного -ն: գառ → <i>գառներ</i></p>	<p>գառ, եզ, թռչ, լեռ, ծոռ, ռուս</p>
<p>То же самое с выпадением корневого гласного: դուռ → <i>դռներ</i></p>	<p>դուռ, ծուկ, մուկ, նուռ</p>
<p>Многосложные слова: աղբյուր → <i>աղբյուրներ</i></p>	<p>աղբյուր, անձրև, անտառ, առավոտ, աստիճան, ատամ, բաղնիս, բարեկամ, գազաթ, գիշեր, դանակ, դասատու, դասարան, երեկո, ընտանիք, ժամացույց, ինստիտուտ, լուսամուտ, լեզու, լսարան, ծառա, ծաղիկ, ծիծեռնակ, կողմնացույց, կոշիկ, համալսարան, հագուստ, հեռուստացույց, ճանապարհ, ճաշարան, մատիտ, նամակ, նորություն, ոչխար, պատուհան, պարտեզ, ռեփին, սեղան, սենյակ, տեսարան, ցերեկ, փողոց, քանոն, օրացույց</p>

9. a) Поставьте следующие предложения во множественном числе. Помните, что притяжательные местоимения и прилагательные не согласуются в числе и падеже с существительным.

 Սա լավ գիրք է: → Սրանք լավ գրքեր են:

- Սա լավ գիրք է: →
- Սա գեղեցիկ փողոց է: →
- Այս պարտեզը սիրուն է: →
- Սա հոյակապ դղյակ է: →
- Սա ձե՞ր տունն է: →
- Սա քո՞ կոշիկն է: →
- Սա նրա ընկերն է: →
- Սա գրիչ է, իսկ սա մատիտ է: →
- Այս տետրը մաքուր է: →
- Այս նուռը քաղցր է, թթու չէ: →

б) իմ ընկերը – ընկերս
քո ընկերը – ընկերդ իմ ընկերները – ընկերներս
քո ընկերները – ընկերներդ

 Ответьте на вопросы:

 Սրանք ընկերներ՞դ են (եղբայրներ): → -Ոչ, սրանք ընկերներս չեն,
եղբայրներս են:

- Սրանք ընկերներ՞դ են (եղբայրներ): →
- Եվան ու Գայանեն քույրե՞րդ են (ընկերուհիներ): →
- Լևոնն ու Ղևոնդը եղբայրներ՞դ են (հարևաններ): →
- Նրանք ընկերուհիներ՞դ են (ընկերներ): →

в) В следующих предложениях поставьте выделенные слова во множественном числе. Помните, что во множественном числе существительные склоняются по типу -ի.

 աղջիկ – աղջկա
–Այն աղջկան տեսնու՞մ ես: НО: աղջիկներ – աղջիկների
–Այն աղջիկներին տեսնու՞մ ես:

Այն աղջկան տեսնու՞մ ես: Սա եղբորս նկարն է: Ամեն երեկո պապն իր թոռան հետ խաղում է: Ամեն առավոտ տատիկս զանգում է իր աղջկան ու հարցնում. "Ի՞նչ նորություն կա": Այս երկուշաբթի ընկերոջս հետ գնում են թատրոն: Փետրվարին նա իր քրոջ հետ մեկնում է Երևան: Դռան առաջ ծառ կա:

г) В следующих предложениях поставьте выделенные слова в единственном числе.

Սովորաբար փափկներն են թոռների համար գիրք կարդում: Մայրամուտին ("на закате") նա իր եղբայրների ու քույրերի հետ նստում է պատուհանի առաջ ու սուրճ է խմում: Նրանք տանը կապուլներ ու շներ ունեն: Իսկ այս տանը մկներ կա՞ն:

10. a) Տարվա եղանակներն են ("времена года")՝ գարուն, ամառ, աշուն, ձմեռ:

Մարտը, ապրիլը և մայիսը գարնան ամիսներն են:
 Հունիսը, հուլիսը և օգոստոսը ամռան ամիսներն են:
 Սեպտեմբերը, հոկտեմբերը և նոյեմբերը աշնան ամիսներն են:
 Դեկտեմբերը, հունվարը և փետրվարը ձմռան ամիսներն են:

б) Запомните:

քամի – ветер, քամի է (փչում) – (дует) ветер, ветрено
 արևը փայլում է – солнце светит
 ամպամած է – облачно

в) Закончите предложения:

...հաճախ ծյուն է գալիս: ... հաճախ անձրև է գալիս: ... լեռներում
 նույնիսկ կարկուտ է գալիս: ... Սևանում արևը վառում է: ...
 սովորաբար տաք է: ... սովորաբար մեղմ եղանակ է: ... սովորաբար
 ցուրտ է: ... արևը փայլում է: ... սովորաբար շատ շոգ է: ... զով է: ...
 պարտեզները լի են գույնզգույն տերևներով: ... սովորաբար սառը
 քամի է փչում: ...հաճախ ամպամած է:

г) Закончите предложения:

Հունվարին ...: Փետրվարին ...: Գարնանը ...: Հուլիսին ու
 օգոստոսին ...: Ամռանը լեռներում ...: Ամռանը Սևանում ...: Աշնանը
 ...: Լուսաբացին ...: Մայրամուտին ...:

д) Ответьте на вопросы:

Ի՞նչ եղանակ է հիմա: Քանի՞ աստիճան է: Իսկ երևանու՞մ: Իսկ
 Արցախու՞մ: Իսկ Մոսկվայու՞մ:

11.

կարմիր դեղին կանաչ սև

սպիտակ – белый կապույտ – синий գորշ – серый

 <p>գույն – цвет</p> <p>երկինք – небо, ր.п. երկնքի մոխիր – пепел, ր.п. մոխրի</p> <p>վարդ – роза (դ=թ) նարինջ – апельсин, ր.п. նարնջի ծիրան – абрикос մանուշակ – фианка</p> <p>դառչին – корица օ.п. դառչնի շագանակ – каштан</p>	<p>գունավոր – цветной</p> <p>երկնագույն – голубой մոխրագույն – пепельно-серый վարդագույն – розовый նարնջագույն – оранжевый</p> <p>ծիրանագույն – абрикосовый մանուշակագույն – фиолетовый դառչնագույն – коричневый շագանակագույն – каштановый</p>
--	--

❖ Ответьте на вопросы:

Ի՞նչ գույնի են ձեր աչքերը: Իսկ ձեր ընկերո՞ջ աչքերը: Ի՞նչ գույնի է ձեր հագուստը: Իսկ ձեր ընկերո՞ջ հագուստը: Ի՞նչ գույնի են ձեր կոշիկները: Իսկ ձեր ընկերո՞ջ կոշիկները: Սոխի՞րը միշտ մոխրագույն է, իսկ վա՞րդը, վարդը միշտ վարդագու՞յն է: Ինչ գույնի են վարդերը: Ի՞նչ գույնի է դեղձը՝ նարնջագու՞յն, թե՞ ծիրանագույն: Ի՞նչ գույնի է բադրջանը՝ մուգ մանուշակագու՞յն (темно-фиолетовый), թե՞ շագանակագույն: Իսկ երկի՞նքը, երկինքը միշտ երկնագու՞յն է: Ի՞նչ գույնի է երկինքը գարնանը: Իսկ ամռա՞նը: Իսկ աշնա՞նը: Իսկ կեսօրի՞ն: Իսկ գիշե՞րը: Ե՞րբ է երկինքը կապույտ, գորշ, երկնագույն, վարդագույն, նարնջագույն, մանուշակագույն, սև: Ի՞նչ գույնի են տերևները ամռանը: Իսկ աշնա՞նը: Ե՞րբ են ծառերը սպիտակ: Ի՞նչ գույնի է Հայաստանի դրոշը (флаг): Իսկ Ռուսաստանի՞ դրոշը: Իսկ Իտալիայի՞ դրոշը: Իսկ Գերմանիայի՞ դրոշը:

12.a) ☞

մի քանի + исчисляемое сущ. без артикля = несколько

մի քիչ + неисчисляемое сущ./прип./наречие = немного

⚡ б) Вместо точек поставьте մի քանի или մի քիչ:

• Միքայելը ... հայերեն գիրք ունի: Երեկոյան ... մածուկ կե՛ր: Նրանց լուսամուտից ... ծառ է երևում: Առավոտյան ... մեղր ու կարագ են ուտում: Վաղը ես իմ ... ընկերուհիների հետ գնում եմ կինո: Սարգիսը ... ծուլ է: Այսօր մենք ... զբաղված ենք: ... արագ կե՛ր: ... արագ կարդա՛:

13.a) ☞

ամբողջ + сущ. в ед.ч. с опред. артиклем = весь + сущ.

б) Вместо точек поставьте слово ор. (NB: артикль)

Ամեն ... ես տեսնում եմ քրոջդ ձեր բակում: Նա ամբողջ ... բակում գիրք է կարդում: Դեռ քանի՞ ... ժամանակ ունենք: ... չունենք, ժամանակ չունենք: Եղբորս ... սկսվում է սուրճով:

14.

նույնպես = էլ

 Քեռի Հակոբը և տիկին Սրբուհին ձեզ բարևում են (Վարդան):

→ Վարդանն էլ է ձեզ բարևում: Վարդանը նույնպես ձեզ բարևում է:

Արեգն իր ընկերներին հավատում է (Վարդ): →

Մայրիկս ամեն առավոտ մարզանք է անում (տատիկս): →

Այսօր կեսօրին նա շատ զբաղված է (վաղը կեսօրին): →

Արևիկը արդեն հիվանդ չի (Տաթևիկ): →

Տաթևիկը արդեն առողջ է (Արևիկ): →

Հորեղբայրս ամեն երեկո հոգնած է (հորաքույրս): →

Մեր փողոցը մաքուր է (պարտեզ): →

Իմ պատուհանից Մասիսի գագաթը չի երևում (քո պատուհանից): →

15. Запомните: встречаясь и прощаясь, говорят:

ողջուն՛յն – привет

առայժմ – пока

բարև

ցտեսություն

բարև ձեզ

բարի լույս

բարի օր

բարի երեկո

բարի գիշեր

հաջողություն (удачи!)

здороваясь, спрашивают и отвечают:

❖ ինչպե՞ս ես (եք), ինչպե՞ս է ձեր հայրը (մայրը և այլն)

❖ ի՞նչ կա, ի՞նչ չկա, ի՞նչ նորություն կա – что нового

☹ այնքան էլ լավ չեմ (չէ)

😊 կամաց-կամաց, շնորհակալություն "спасибо"
(շնորհակալ եմ (եներ) "благодарю,-им")

😊 լավ եմ (է), շատ լավ (եմ, է), հոյակապ

приглашая, говорят:

համեցե՛ք – пожалуйста

(համեցեք մեզ մոտ, համեցեք մեր տուն, համեցեք նստեցե՛ք)

извиняясь, говорят и отвечают:

ների՛ր, ներեցե՛ք, ներողություն – извини,-те

խնդրե՛մ – пожалуйста

1) –Բարև, բարի երեկո:

–Բարի երեկո:

–Ինչու՞ չես զանգում: Ինչպե՞ս ես:

–Շատ լավ եմ, շնորհակալություն: Ամեն ինչ լավ է: Ի՞նչ նորություն կա: Դու՞ ինչպես ես,

–Կամաց-կամաց, շնորհակալ եմ:

2) –Բարև՝ ձեզ: Կարելի՞ է:

–Իհարկե: Բարև ձեզ: Համեցե՞ք, ներս եկեք:

–Ինչպե՞ս եք, ի՞նչ նորություն կա:

–Հոյակապ: Դու՞ք ինչպես եք: Չեք երևում, չեք զանգում: Ի՞նչ կա, ի՞նչ չկա:

–Վատ չեմ, լավ եմ: Նորություն չկա:

3) –Բարի լույս: Ու՞ր ես գնում այս ժամին:

–Ողջուն: Համալսարան, դասի: Իսկ դու՞:

–Աշխատանքի:

–Առայժմ:

–Հաջողություն: Բարևի՛ր եղբորդ իմ կողմից:

–Շնորհակալություն: Ցտեսություն:

в) Поприветствуйте Ваших друзей и спросите, как они поживают; ответьте на их приветствие. Составьте минидиалоги:

Ինչու՞ չես զանգում ինչու՞ չես գալիս ինչու՞ չես երևում

բարև՝ բարի լույս ինչպե՞ս ես, ի՞նչ կա, չկա: բարի օր բարի երեկո

Լավ չեմ: Լավ եմ, շատ լավ եմ, շնորհակալ եմ:

Կամաց-կամաց, շնորհակալություն: ներս մտեք
ներս եկեք

Համեցեք, նստեցեք, խնդրեմ:

Շատ վատ եմ:

Բարևի՛ր ամուսնուդ (կնոջ, քրոջդ, եղբորդ) իմ կողմից:

16. Напишите письмо своему другу; расспросите его о его , новостях, о погоде, расскажите о себе (о Ваших новостях, если есть), о погоде, передайте привет от себя и от Ваших знакомых его друзьям и родственникам.

Урок 7. Յոթերորդ դաս

Фонетика

Согласный Յ

Грамматика

Склонение существительных (род. пад. на -ու).

Склонение личных местоимений.

Спряжение: форма прошедшего времени вспомогательного глагола. Время անցյալի անկատար глаголов կա, գալ.

Тексты

Դպրոցական հուշեր

Отрывок из «Մուսա լեռան քառասուն օրը» (Ֆրանց Վերֆել)

Согласный Ֆֆ (ф)

Ֆֆ բաղաձայնը

Согласный Ֆֆ обозначает глухой звук, соответствующий русскому Ф.

Ֆուտբոլ, ֆուտբոլիստ, ֆիզիկա, ֆիզիկոս, Ֆրանսիա, ֆրանսիացի, Ֆլորենցիա:

Склонение существительных

(продолжение)

Большинство слов, оканчивающихся на -ի, в родительном падеже чередует -ի с -ու. Например:

այգի – այգու "сад"

գինի – գինու "вино"

կղզի – կղզու "остров"

(скрытый слог – կղզ-գի)

հոգի – հոգու "душа" (գ=ք)

նզի – նզու "дух" (գ=ք)

նզնի – նզնու "еж"

մատանի – մատանու

որդի – որդու "сын" (դ=թ)

հո: ձի – ձիու "конь, лошадь"

Им.-вин. п.	ի՞նչ(ը)	այգի(ն)	գինի(ն)	կղզի(ն)
Ուղղ.-հայց. հ.				
Род.-дат. п.	ի՞նչի՞,	այգու(ն)	գինու(ն)	կղզու(ն)
Սեռ.-պր..հ.	որտեղի՞			
Отл. п. Բաց.հ.	ի՞նչի՞ց,	այգուց	գինուց	կղզուց
	որտեղի՞ց ¹			
Тв. п. Գործ. հ.	ի՞նչո՞վ,	այգ(ի)ով	գին(ի)ով	կղզ(ի)ով
	որտեղո՞վ ¹			
Местн. п. Ներգ. հ.	որտե՞ր ¹	այգում	գինում	կղզում

Им.-вин. п. Ուղղ.-հայց. հ.	ի՞նչ(ը)	հոգի(ն)	նզնի(ն)	ծի(ն)
Род.-дат. п. Սեռ.-սրբ. հ.	ինչի՞, որտեղի՞ ¹	հոգու(ն)	նզնու(ն)	ծիու(ն)
Отл. п. Բաց. հ.	ինչի՞ց, որտեղի՞ց ¹	հոգուց	նզնուց	ծիուց
Тв. п. Գործ. հ.	ինչո՞վ, որտեղո՞վ ¹	հոգով	նզնիով	ծիով
Местн. п. Ներգ. հ.	որտե՞ղ ¹	հոգում	"Ոզնում" ²	—

¹Որտե՞ղ применяется к существительным, обозначающим пространство, емкости и т.д.

²В значении названия сатирического журнала, как "в "Крокодиле"".

Вспомните: к словам, склоняющимся по типу -ի/-ու են относятся также

մարդ – մարդու

տղամարդ – տղամարդու

ամուսին – ամուսնու

անկողին – անկողնու ("постель")

Существительное **Աստված** (Бог) имеет следующие формы: Աստծու или Աստծո, Աստծուց, Աստծով "с Богом!".

К существительным, склоняющимся по типу -ի/-ու են, относятся:

- слова, обозначающие происхождение, принадлежность к нации, стране, городу и т.д., образованные при помощи суффикса **-ցի** (варианты: **-ացի**, **-եցի**, ср. Գրիգոր Նարեկացի);

- слова, обозначающие женщин (названия национальностей, профессий и т.д.), образованные при помощи суффикса **-ուհի**;

- названия деревьев, имеющие суффикс **-ենի**.

С суффиксом -ցի (-ացի, -եցի)	С суффиксом -ուհի .
Ֆրանսիացի / Ֆրանսիացու "француз"	Ֆրանսուհի / Ֆրանսուհու "француженка"
անգլիացի / անգլիացու "англичанин"	անգլուհի / անգլուհու "англичанка"
իտալացի / իտալացու "итальянец"	իտալուհի / իտալուհու "итальянка"
իսպանացի / իսպանացու "испанец"	իսպանուհի / իսպանուհու "испанка"
վրացի / վրացու "грузин"	վրացուհի / վրացուհու "грузинка"
ամերիկացի / ամերիկացու "американец"	ամերիկուհի / ամերիկուհու "американка"

աշակերտ / աշակերտի	НО:	աշակերտուհի / աշակերտուհու
ղերասան / -ղերասանի	НО:	ղերասանուհի / ղերասանուհու
ուսուցիչ* / ուսուցչի "учитель"	НО:	ուսուցչուհի* / ուսուցչուհու "учительница"
բժիշկ* / բժշկի "мужчина-врач"	НО:	բժշկուհի* / բժշկուհու "женщина-врач"
նկարիչ* / նկարչի "художник"	НО:	նկարչուհի* / նկարչուհու "художница"
երգիչ* / երգչի "певец"	НО:	երգչուհի* / երգչուհու "певица"

*NB: Обратите внимание на выпадение гласного -ի- в конечном закрытом слове существительных при словоизменении и словообразовании.

Склонение этих (одушевленных) существительных выглядит так:

Единственное число

Им.- зват. п. Ուղղ.-կոչ. հ.	ո՞ւ	ուսուցիչ(ը)	խալաօցի(ն)	բժշկուհի(ն)
Род.-дат.-вин. п. Սեռ.-տր.-հայց.հ.	ու՞մ	ուսուցչի(ն)	խալաօցու(ն)	բժշկուհու(ն)
Отл. п. Բաց.հ.	ումի՞ց	ուսուցչից	խալաօցուց	բժշկուհուց

Множественное число

Им.- зват. п. Ուղղ.-կոչ. հ.	ո՞ւքեր	ուսուցիչներ(ը)	բժշկուհիներ(ը)
Род.-дат.-вин. п. Սեռ.-տր.-հայց.հ.	ու՞մ	ուսուցիչների(ն)	բժշկուհիների(ն)
Отл. п. Բաց.հ.	ումի՞ց	ուսուցիչներից	բժշկուհիներից

Значения творительного и предложного (местного) падежей покрываются предложными конструкциями ու՞մ հետ (с кем?) и ու՞մ մեջ (в ком?) բժշկի հետ, երգչուհու մեջ.

С суффиксом -եմի

ղեղձ	ղեղձեմի
ընկույզ	ընկույզեմի
թուզ	թզեմի
թուբ "шелковица"	թթեմի
խնձոր	խնձորեմի
ծիրան	NB: ծիրանի ծառ
կաղնի "желудь"	կաղնի "дуб"
ծիրապտուղ "олива"	ծիրեմի

Ուռչ "миндаль"	Աշենի
Ուռռ	Առնենի
շազանակ	շազանակենի
պիստակ "фисташка"	պիստակենի
տանձ	տանձենի
սալոր	սալորենի
	ուռենի "ива"
փշատ "пшат, лох"	փշատենի

Употребительны три падежные формы: խնձորենի, խնձորենու, խնձորենուց, փշատենի, փշատենու, փշատենուց, и т.д.

Склонение личных местоимений

Անձնական դերանունների հոլովումը

Единственное число

Им. п. ուղղ. հ.	ես	դու	նա	ինքը
Род. п. սեռ. հ.*	իմ	քո	նրա	իր
Дат.-вин. п. փր.-հայց. հ.	իմձ	քեզ	նրան	իրեն
Отл. п. բաց. հ.	իմձնից	քեզնից	նրանից	իրենից
Тв. п. գործ. հ.	իմձնով	քեզնով	նրանով	իրենով
Местн. п. ներգ. հ.	իմձնում	քեզնում	նրանում	իրենում

Множественное число

Им. п. ուղղ. հ.	մենք	դուք	նրանք	իրենք
Род. п. սեռ. հ.*	մեր	ձեր	նրանց	իրենց
Дат.-вин. п. փր.-հայց. հ.	մեզ	ձեզ	նրանց	իրենց
Отл. п. բաց. հ.	մեզնից	ձեզնից	նրանցից	իրենցից
Тв. п. գործ. հ.	մեզնով	ձեզնով	նրանցով	իրենցով
Местн. п. ներգ. հ.	մեզնում	ձեզնում	նրանցում	–

! *Формы родительного падежа личных местоимений употребляются как притяжательные.

Возвратное местоимение ինքը может относиться к первому и второму лицам, лишь принимая притяжательный артикль соответствующего лица: (ես) ինքս "я сам", (դու) ինքդ "ты сам", (մենք) ինքներս "мы сами", (դուք) ինքներդ "вы сами".

Третье лицо может быть усилено: նա ինքը "он сам", նրանք իրենք "они сами"

Ամեն տարի ամռանը նա մեզ հրավիրում է երևան: Ճիշտ ես ասում, ինձ աղի, կօու, թթու չի կարելի: Ուզում եմ քեզ հրավիրել ընթրիքի:

– Ալլո, Սիրարիկի, Դուք ինձ լսում եք: Ես

Ձեզ լավ չեմ լսում:

– Իսկ ես Ձեզ լավ եմ լսում.

– Այսօր լավ կինոնկար կա կինոթատրոնում: Ես Ձեզ հրավիրում եմ:

–Անահիտն ու Լուսինեն հիմա ինձ մոտ են: Դուք նրանց է՞լ եք հրավիրում:

–Այո, իհարկե, և Ձեզ, և նրանց:

Прошедшее несовершенное время

Անցյալի անկատար

Время **անցյալի անկատար** (прошедшее несовершенное) употребляется для выражения незавершенного или повторяющегося действия в прошлом (как прошедшее время несовершенного вида глагола в русском языке), часто встречается в описаниях. Оно образуется при помощи причастия настоящего времени и форм прошедшего времени вспомогательного глагола "են": **էի, էիր, էր, էինք, էիք, էին**. В отрицательной форме вспомогательный глагол **предшествует** причастию, как и в настоящем времени. Так:

ես	գնում էի	չէի գնում	գալիս էի	չէի գալիս
դու	գնում էիր	չէիր գնում	գալիս էիր	չէիր գալիս
նա	գնում էր	չէր գնում	գալիս էր	չէր գալիս
մենք	գնում էինք	չէինք գնում	գալիս էինք	չէինք գալիս
դուք	գնում էիք	չէիք գնում	գալիս էիք	չէիք գալիս
նրանք	գնում էին	չէին գնում	գալիս էին	չէին գալիս

Прошедшее несовершенное глаголов "ունեն", "կարող են", "կամ" и оборота "ինձ, քեզ ... նրանց կարելի է"

ես	ունեի	չունեի	կարող էի	չէի կարող
դու	ունեիր	չունեիր	կարող էիր	չէիր կարող
նա	ուներ	չուներ	կարող էր	չէր կարող
մենք	ունեինք	չունեինք	կարող էինք	չէինք կարող
դուք	ունեիք	չունեիք	կարող էիք	չէիք կարող
նրանք	ունեին	չունեին	կարող էին	չէին կարող

ինձ (քեզ, նրան, մեզ, ձեզ, նրանց)	կարելի էր	ինձ (քեզ, նրան, մեզ, ձեզ, նրանց)	չէր կարելի
----------------------------------	------------------	----------------------------------	-------------------

կա	կար	չկա	չկար
կան	կային	չկան	չկային

Первые два лица глагола "կամ" в прошедшем времени так же мало употребительны, как и в настоящем времени, а третье лицо, напротив, весьма частотно.

В прошедшем времени именные сказуемые образуются также при помощи именной части сказуемого и форм прошедшего времени вспомогательного глагола. В отрицательной форме вспомогательный глагол **следует** за причастием, как и в настоящем времени. Так:

ես	ազատ էի	ազատ չէի	ուսանող էի	ուսանող չէի
դու	ազատ էիր	ազատ չէիր	ուսանող էիր	ուսանող չէիր
նա	ազատ էր	ազատ չէր	ուսանող էր	ուսանող չէր
մենք	ազատ էինք	ազատ չէինք	ուսանող էինք	ուսանող չէինք
դուք	ազատ էիք	ազատ չէիք	ուսանող էիք	ուսանող չէիք
նրանք	ազատ էին	ազատ չէին	ուսանող էին	ուսանող չէին

Слова

դպրոցական – школьный
 հուշ – воспоминание
 երեկ – вчера
 մոտ – у (кого, чего)
 (послелог)
 ուսուցիչ – учитель, *р.п.*
 ուսուցչի
 ուսուցչուհի – учительница
 ուսուցչուհու մոտ – у
 учительницы
 միասին – вместе
 նայել – смотреть
 դասարան – класс
 շատերը – многие
 վերհիշել – вспоминать
 դպրոց – школа
 կարդալ – читать (դ=թ)
 զոհ – довольный
 հայտնի – известный
 ֆուտբոլիստ – футболист
 նշանավոր – знаменитый
 երգիչ – певец (զ = ք), *р.п.*
 երգչի
 ԱՄՆ – США
 ապրել – жить
 ամերիկացի – американец
 շուտով – скоро
 ամուսնանալ – жениться,
 выйти замуж
 Ֆրանսիա – Франция
 ֆրանսուհի – француженка
 հայոց լեզու – армянский язык
 մասնագետ – специалист
 մաթեմատիկա – математика
 բույլ – слабый
 գերազանցիկ – отличник, -ица
 աշակերտ, -ուհի – ученик,
 -ица

որոնք – которые
 քիմիա – химия
 ֆիզիկա – физика
 մյուս – другой
 առարկա – предмет
 ուժեղ – сильный
 պարզապես – просто
 տնային տնտեսուհի –
 домохозяйка
 նկարիչ – художник
 հպարտանալ – гордиться
 համալսարան – университет
 դասախոս – преподаватель,
 лектор
 թատրոն – театр
 մարդիկ – люди (դ=թ)
 մայրաքաղաք – столица
 մյուսները – другие
 տարբեր – разные
 շրջան – район
 այցելել – навестить
 մոռանալ – забыть
 ճիշտն ասած – по правде
 говоря
 դժգոհ – недовольный
 հիշել – помнить
 Միացյալ Նահանգներ –
 Соединенные Штаты
 գիտնական – ученый
 միշտ – всегда
 ոչ միայն ... այլև – не только
 ... но и
 հպարտ – гордый
 հանդիպել – встретить, -ся
 անապայման – обязательно
 ցավոք – к сожалению

Դպրոցական հուշեր

Երեկ ես ուսուցչուհուս մոտ էի: Միասին նկարներ էինք նայում: Մեր դասարանից շատերը ինձ նման գալիս են նրա մոտ ու միասին վերհիշում են դպրոցն ու դպրոցական տարիները:

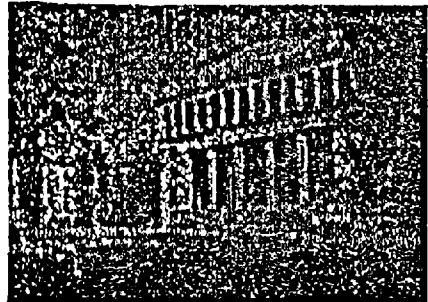
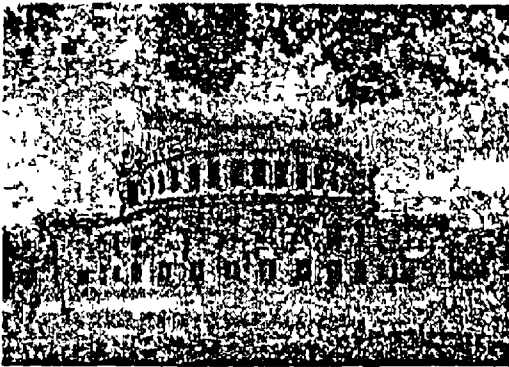
Մեր դասարանում մի տղա կար, շատ վատ էր սովորում, գիրք չէր կարդում, ուսուցիչներն ու ուսուցչուհիները նրանից գոհ չէին, բայց տղաները նրան շատ էին սիրում, նա մեր դասարանի հայտնի ֆուտբոլիստն էր: Հիմա նա մեր նշանավոր երգիչներից մեկն է:

Սի գեղեցիկ աղջիկ էլ կար, հիմա նա ԱՄՆ-ում է ապրում, նրա ամուսինը ամերիկացի է: Իսկ մի տղա մեր դասարանից շուտով մեկնում է Ֆրանսիա, ամուսնանում է մի ֆրանսուհու հետ:

Մեր ընկերուհիներից երկուսը մեր ուսուցչուհու նման հայոց լեզվի մասնագետ են, նրանք մաթեմատիկայից շատ թույլ էին: Իսկ մեր գերազանցիկ աշակերտուհիները, որոնք այն ժամանակ քիմիայից, ֆիզիկայից ու մյուս առարկաներից շատ ուժեղ էին, հիմա պարզապես տնային տնտեսուհիներ են:

Իսկ մեր դասարանի "մաթեմատիկոսը" նկարիչ է: Հիմա մեր ուսուցչուհին մեզնով հպարտանում է՝ մեկս* բժիշկ է, մեկս՝ համալսարանի դասախոս, մեկս՝ թատրոնի դերասանուհի: Բոլորն էլ լուրջ մարդիկ են: Շատերը մայրաքաղաքում են ապրում, մյուսները Հայաստանի տարբեր շրջաններում:

*մեկս – один из нас

Պետական համալսարանի շենքը ↑
← Պետական օպերայի շենքը
Դիլիջան ↓

–Որտե՞ղ էիր երեկ երեկոյան:

–Ուսուցչուհուս մոտ էի:

–Ի՞նչ էիք անում:

–Միասին նկարներ էինք նայում:

–Ձեր դասարանի մյուս աշակերտներն է՞լ են հաճախ այցելում ձեր ուսուցչուհուն:

–Այո, շատերն են նրան այցելում: Մենք նրան չենք մոռանում:

–Երգիչ Ղազարյանը ձեր դասարանում էր սովորում, չէ՞:

–Այո, նա մեր դասարանի հայտնի ֆուտբոլիստն էր:

–Իսկ դպրոցում նա լա՞վ էր սովորում, ուսուցիչները նրանից գո՞հ էին:

–Չէ՛, ուսուցիչները գոհ չէին, ճիշտն ասած՝ նա ինքն էր ուսուցիչներից դժգոհ: Բայց մենք նրան շատ էինք սիրում:

–Իսկ ձեր դասարանի գեղեցկուհին, անունը չեմ հիշում, ինչպե՞ս է, որտե՞ղ է, ի՞նչ է անում:

–Միացյալ Նահանգներում է:

–Իսկ Նարինեն ու Մարինեն հիմա ի՞նչ են անում: Հիշում եմ, դու միշտ ասում էիր, որ նրանք մաթեմատիկայից շատ թույլ են:

–Այո, մաթեմատիկայից թույլ էին, բայց հիմա երկուսն էլ հայոց լեզվի ուսուցչուհիներ են:

–Իսկ մեր դպրոցի նշանավոր գերազանցիկներին հիշու՞մ ես: Նրանք արդեն հայտնի գիտնականնե՞ր են:

–Չէ, ի՞նչ ես ասում: Նրանք հիմա տնային տնտեսուհիներ են:

–Իսկ դու ինչպե՞ս էիր սովորում, պարոն ինժեներ:

–Էհ, լավ չէի սովորում: Բայց տղայիս միշտ ասում եմ, որ լավ էի սովորում:

–Հիմա ձեր ուսուցչուհին ձեզնից գո՞հ է:

–Ոչ միայն մեզնից գոհ է, այլև մեզնով հպարտ է: Բոլորս էլ լուրջ մարդիկ ենք:

–Իսկ դուք հաճա՞խ եք հանդիպում:

–Ցավոք, մենք տարին մի անգամ ենք հանդիպում: Մեզնից շատերը Հայաստանի տարբեր շրջաններում են ապրում, բայց տարին մեկ անգամ անպայման հանդիպում ենք:

Задания и упражнения

1. Спишите; потренируйтесь в написании буквы *Ֆ*:

*Տրիկր Ֆրիկուս է: Նա ապրում է Տրեյնոյում
Աաշիֆոռնիաշի Նահանգում:*

2. а) Выпишите из текста те слова, в которых звонкие согласные произносятся как глухие.

б) Напишите в два столбика слова с оглушающимися звонкими согласными и слова с неизменяемыми согласными (укажите, в каких словах есть как оглушающийся, так и неоглушающийся согласный):

Հակոբ, երբեք, նրբերշիկ, սրբիչ, արար, եղբայր, համբույր, տարբեր, այգի, հոգի, գարուն, հագուստ, հագնել, հագնվել, շոգ, անգամ, Գրիգոր, Գևորգ, երգիչ, երգչուհի, գույնզգույն, մանուշակագույն, վարդագույն, մարդիկ, արդեն, ընդունակ, օղաչու, դար, դանակ, կարդալ, անդամ, հանդիպել, բրինձ, բարձ, խնձոր, հուշարձան, անձրև, ծյուն, աղջիկ, տեղ, խաղող, աջ, առաջ, լուրջ, մեջ, վերջ:

в) Разделите следующие слова для переноса:

Նկարիչ, (ինձ) նման, նրա (մոտ), դպրոցական տարիներ, տղա, տնային տնտեսուհի, դժգոհ, հպարտ, բժիշկ բժշկուհի:

3.

и

Замените:

ա) –Սա ի՞նչ ծառ է, ծիրանի ծա՞ռ է:

–Ոչ, դեղձենի է:

б) –Երեխաները որտե՞ղ են խաղում,

թթենու տա՞կ:

–Ոչ, դեղձենու տակ են:

դեղձ → բալ, թուզ,

խնձոր, կաղին,

ընկույզ, շագանակ,

տանձ, փշատ

Перепишите текст и вместо названий плодов поставьте названия деревьев (внимание на артиклы):

Հայի համար ջուրը կրակի նման սրբազան մի բան է:

Ֆրեզնոյի ջուրը Հայաստանի ջրին շատ նման է: Հողն էլ բավականին նման է Հայաստանի հողին կամ գուցե հիշեցնում է Հայաստանի շատ շրջանների հողը: Այստեղ ծաղկում են շատ մրգատու ծառեր, մանավանդ ծիրանի ծառը: Հայկական հրաշալի երգերից մեկը կոչվում է «Ծիրանի ծառ»: Հայերն այստեղ (թուֆ) են տնկում որովհետև (թուֆ) այն ծառն է, որ դեռ Հայրենիքից գիտեն և սիրում են: Տնկում են նաև (նուռ, ձիթապտուղ, նուշ և ընկույզ). շատերը փորձում են նաև (պիստակ) աճեցնել, բայց (պիստակ) չի աճում Կալիֆոռնիայում: Ցանում են ձմերուկ և սեխ: Ցանում են սմբուկ, լոբի, վարունգ, դդում, լոլիկ, պղպեղ, ազատքեղ, անանուխ և ամեն տեսակ կանաչի:

Ըստ Վիլիամ Սարոյանի

Слова

սրբազան մի բան – нечто

священное (բ=փ)

հող – земля, почва

հիշեցնել – напоминать

ծաղկել – цвести (ղ=խ)

մրգատու – фруктовый (գ=բ)

մանավանդ – особенно

հրաշալի – чудесный

երգ – песня (գ=բ)

կոչվել – называться

տնկել – сажать

նաև – также

որովհետև – потому что

գիտենալ – знать

փորձել – пытаться (ծ=ց)

աճեցնել – выращивать

աճել – расти

սմբուկ – баклажан

վարունգ – огурец

դդում – тыква (второе դ=բ)

լոլիկ – помидор

պղպեղ – перец

ազատքեղ – петрушка

անանուխ – мята

ամեն տեսակ – всякий

կանաչի – зелень

4. Поставьте слова, приведенные в скобках, в указанном падеже:

Անահիտի (մատանի – род. թ.) քարը սև է: Երեխաները որտե՞ղ են. (Այգի – местн. թ.) խաղում են: Մենք մի նամակ ենք գրում ("Ոգնի" – дат. թ.) հայ (ոգի – род. թ.) մասին: Ես Ձեր (որդի –род.-дат. թ.) ամեն օր տեսնում եմ համալսարանում: Այս (գինի –отл. թ.) ուզու՞մ եք: Նա սիրում է ձի նստել, բայց միշտ (ձի –отл. թ.) ընկնում է:

5. Ответьте на вопросы, пользуясь подсказками в скобках:

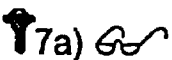
Ի՞նչ ես ուզում դառնալ (статья) (երգիչ, երգչուհի, դերասան, դերասանուհի, ինժեներ, բժշկուհի): Ու՞մ հետ է ամուսնանում եղբայրդ (մի երգչուհի, մի նկարչուհի, մի ֆրանսուհի, մի իտալուհի, մի իսպանուհի): Ու՞մ հետ է ամուսնանում քույրդ (մի նկարիչ, մի ֆիզիկոս, մի քիմիկոս, մի ամերիկացի, մի անգլիացի, մի մեքսիկացի): Ու՞մ մոտ ես գնում (բժիշկ, բժշկուհի, ուսուցիչ, ուսուցչուհի, նկարիչ, նկարչուհի): Ու՞մ մասին է (о ком?) այս գիրքը (ամերիկացիներ, մի ուսուցչուհի, մի նկարիչ, հնդիկներ): Դուք ումի՞ց դժգոհ չեք (բժիշկ, բժշկուհի, ուսուցիչ, ուսուցչուհի):

բժիշկ - բժշկի(ն), բժշկից բրինձ - բրնձի(ն), բրնձից, բրնձով գիրք - գրքի(ն), գրքից, գրքով, գրքում գրիչ - գրչի(ն), գրչից, գրչով դարչին - դարչնի(ն), դարչնից, դարչնով երաժիշտ - երաժշտի(ն), երաժշտից երգիչ - երգչի(ն), երգչից երկինք - երկնքի(ն), երկնքից, երկնքով, երկնքում նարինջ - նարնջի(ն), նարնջից, նարնջով	նկարիչ - նկարչի(ն), նկարչից մածուն - մածնի(ն), մածնից, մածնով միրգ - մրգի(ն), մրգից, մրգով մոխիր - մոխրի(ն), մոխրից, մոխրով, մոխրում պանիր - պանրի(ն), պանրից, պանրով, պանրում ջուր - ջրի(ն), ջրից, ջրով, ջրում սունկ - սնկի(ն), սնկից, սնկով ուսուցիչ - ուսուցչի(ն), ուսուցչից գիծ - գծի(ն), գծից, գծով
--	---

б) Ես այս բժշկին դեռ դպրոցից եմ հիշում, միասին էինք սովորում:	բժիշկ → նկարիչ, երաժիշտ, երգիչ, ուսուցիչ
в) Արդեն քսան րոպե է, ինչ երկնքին ես նայում, ի՞նչ ես մտածում:	երկինք → այս գիրքը, իմ գրիչը, մոխիրը, ջուրը, այս գիծը
г) –Սա ի՞նչ է: Սա ինչո՞վ են ուտում: –Բրնձով:	բրինձ → դարչին, նարինջ, մածուն, միրգ, պանիր, սունկ

Ես քույրերիս հետ մեկնում եմ Հայաստան:

→ Ես քրոջս հետ մեկնում եմ Հայաստան:

Ես քույրերիս հետ մեկնում եմ Հայաստան: Նա իր եղբայրներով հպարտանում է: Այն աղջիկներին տեսնում ես: Ուսուցիչը իր աշակերտուհիներից դժգոհ էր: Աշակերտները լսում են ուսուցիչներին: Ես այս բժիշկներին չեմ հավատում, մեր բժիշկներին եմ հավատում:

6)

Ես քույրերիս հետ մեկնում եմ Հայաստան:
Ես քրոջս հետ մեկնում եմ Հայաստան:

→ Ես նրանց հետ մեկնում եմ Հայաստան:
→ Ես նրա հետ մեկնում եմ Հայաստան:

См. предложения пункта а).

8a)

Նա բժշկին չի լսում:

→ Նա բժշկներին չի լսում:

Նա բժշկին չի լսում: Այս մատանիները քրոջս համար են (для сестры): Նա ուզում է իր հորեղբոր նման մաթեմատիկոս դառնալ: Ի՞նչ ես ուզում այս աղջկանից:

6)

Նա բժշկին չի լսում:
Նա բժշկներին չի լսում:

→ Նա նրան չի լսում:
→ Նա նրանց չի լսում:

См. предложения пункта а).

9 a)

-Ի՞նձ եմ հարցնում:

→ -Այո, քեզ են հարցնում:
-Ոչ, քեզ չեն հարցնում:

Ի՞նձ եմ հարցնում: Դու նրանց նամակ գրու՞մ ես: Դուք նրան հաճա՞խ եք հանդիպում: Դու նրան հավատու՞մ ես: Իսկ ի՞նձ: Դուք մեզ հետ գալի՞ս եք համալսարան: Դու ինձ լա՞վ ես լսում: Նրանք մեզ հետ գալի՞ս են թատրոն: Իմ տղան ինձ նմա՞ն է: Բժիշկ, ինձ արդեն կարելի՞ է աղի, կծու, թթու ուտել:

6)

Այս մատանին քեզ համար է:

→ -Այս մատանին ի՞նձ համար է:

Այս մատանին քեզ համար է: Ես նրանց վատ եմ հիշում: Մենք նրան լավ ենք հիշում: Երեկ երեկոյան նա ինձ մոտ չէր: Առավոտյան նրանք մեզ մոտ էին: Ես չեմ ուզում քեզ նամակ գրել: Ես Ձեզ հավատում եմ: Տղա՛ս, ես քեզնից շատ գոհ եմ, ես քեզնով միշտ հպարտանում եմ, դու ինձ նման ես: Ալլո՛, ես ձեզ եմ դիմում: Ես Ձեզ լավ եմ լսում: Այս տոմսերը ձեզ համար են, ես ձեզ հրավիրում եմ օպերա: Նա ինձ չի հավատում:

10.

Երեկ ես մեր ուսուցչուհու մոտ էի:

→ Երեկ մենք մեր ուսուցչուհու մոտ էինք:

Երեկ ես մեր ուսուցչուհու մոտ էի: Ուսուցիչը նրանից դժգոհ չէր: Նա ֆիզիկայից թույլ էր: Մեր ուսուցչուհին մեզնով չէր հպարտանում: Դու մայրաքաղաքու՞մ էիր ապրում. Ամռանը ամեն առավոտ ես վեր էի կենում ժամը յոթին ու բակում մարզանք էի անում: Իսկ դու ամռանը ժամը տասին էիր վեր կենում և մարզանք չէիր անում:

11.

Մենք նկարներ էինք նայում:

Ես նկարներ էի նայում:

Մենք նկարներ էինք նայում: Որտե՞ղ էիք երեկ երեկոյան: Այս տղաները մաթեմատիկայից շատ ուժեղ էին: Ամռանը մենք անտառում . սունկ էինք հավաքում, ծաղիկ էինք հավաքում, աղբյուրից ջուր էինք խմում:

12. Ответьте на вопросы:

Երեկ դուք միասի՞ն էիք: Դուք դպրոցում լա՞վ էիք սովորում: Երբ Դուք Հայաստանում էիք, այնտեղ ի՞նչ եղանակ էր: Երբ վերջին անգամ դուք թատրոնում էիք, այնտեղ շա՞տ մարդ կար: Դուք ի՞նչ էիք ուզում դառնալ:

13. Отрицая следующие утверждения, проследите за тем, чтобы сохранилось смысловое членение:

Հայկուհին իմ ընկերուհին էր: Արմենն էր իմ ընկերը: Այն ժամանակ նա հինգ տարեկան էր: Տղան լսում էր մայրիկին: Տղան մայրիկին լսում էր: Դպրոցական տարիներին նա շատ էր կարդում:

14.

 и Замените:

-Երեկ նա շատ զբաղված էր, ժամանակ չունեի, հյուր ուներ:	նա → ես, մենք, նրանք
-Առավոտյան դու տա՞նն էիր:	դու → նա, դուք, նրանք
-Երբ դու երիտասարդ էիր, ի՞նչ էիր ուզում դառնալ:	դու → նա, դուք, նրանք
-Ուզում էի քիմիկոս դառնալ:	
-Բայց, կարծեմ, քիմիայի ուսուցիչը դժգոհ էր քեզմից:	
-Իսկ ես սիրում էի քիմիան:	

15 a)

Այստեղ գրքեր ու տետրեր կան:

Այստեղ գրքեր ու տետրեր կային:

Այստեղ գրքեր ու տետրեր կան: Մեր դասարանում մի գերազանցիկ կա: Ձեր քաղաքում նշանավոր մասնագետներ կան: Մեր համալսարանում հայտնի դասախոսներ կան:

б)

Այստեղ գրքեր ու տետրեր կան:
Այստեղ գրքեր ու տետրեր կային:

Այստեղ գրքեր ու տետրեր կա՞ն:
Այստեղ գրքեր ու տետրեր չկան:
Այստեղ գրքեր ու տետրեր կայի՞ն:
Այստեղ գրքեր ու տետրեր չկային:

См. предложения пункта а).

Երևանում մենք լավ
բարեկամներ ունենք:

Երևանում մենք լավ

բարեկամներ ունեինք:

Երևանում մենք լավ բարեկամներ ունենք: Ամեն տարի ամռանը նրանք մեզ հրավիրում են Հայաստան, իսկ հայրս սովորաբար ասում է. "Ժամանակ չունենք": Ես կարող եմ կարդալ միայն նամակի սկիզբն ու վերջը: Քեռի Վարդանն ու տիկին Սրբուհին մի տղա ունեն, նրա անունը Հակոբ է: Հակոբն ուսանող է: Հակոբն ընդունակ տղա է, սիրում է կարդալ, լավ է սովորում: Մենք արդեն տոմս ունենք: Հայաստանում հոկտեմբերի սկզբին դեռ բավականին տաք է: Իսկ ի՞նչ եղանակ է Իջևանում սեպտեմբերին:

Բաղնիսում տեղ չկա, բայց մարդիկ գալիս են ու գալիս: Իսկ բաղնիսի դռան առաջ մի մեծ քար կա: Մարդիկ գալիս են, բաղնիսի դռան առաջ ընկնում են, հետո վեր են կենում ու գնում:

Մենք բակ չունենք: Իմ քրոջ սկեսրոջ տան բակում ենք: Նա հյուրասեր տանտիկին է: Բարի է ու կատակասեր: Հետաքրքիր կին է: Քրոջս ամուսինն էլ է իր մոր նման հյուրասեր ու սրամիտ: Բակում մի մեծ ծիրանի ծառ ունեն, ծառի տակ՝ սեղան, մեծ մասամբ այնտեղ են ուտում: Հենց բակում, ցայտադրյուրից ջուր են խմում: Իսկ տանը ջուր չունեն, նրանց ջուրը բակում է: Չէ, տանը ջուր կա: Տաք ու սառը ջուր ունեն, բայց երբ նրանք բակում են, իսկական աղբյուրի ջուր են խմում:

Ես սպանաղ սիրում եմ, բայց սխտոր չեմ ուզում:

Ամեն առավոտ վեր են կենում, պատուհանից դուրս են նայում և աչքերիս չեմ հավատում: Լուսամուտից մի հոյակապ, հմայիչ տեսարան է բացվում: Բայց մի քանի օր է, որ Մասիսը լավ չի երևում, ամպերը ծածկում են: Սևանում արդեն ցուրտ է, ջուրը սառն է, հաճախ անձրև է գալիս: Իսկ լեռներում արդեն նույնիսկ ձյուն է գալիս: Մի կես ժամվա ճանապարհ է մեքենայով, բայց լեռներում կարող է կարկուտ գալ, իսկ Երևանում դեռ ոսկի աշունն է շարունակվում: Ցերեկվա ժամերին այլևս շոգ չի, արևը չի վառում: Այնտեղ բոլորն ասում են, որ այս տարվա աշունը շատ սիրուն է: Երեկոյան մի քիչ ցուրտ է ամառվա թեթև հագուստներով: Շատերը արդեն տաք են հագնվում: Անձրևոտ օրերին ես սև կոշիկներս եմ հագնում: Բայց Երևանում գրեթե անձրև չի գալիս, 20-22 աստիճան է: Փողոցներն ու պարտեզները լի են գույնզգույն տերևներով:

Հայի համար ջուրը կրակի նման սրբազան մի բան է:

Ֆրեզնոյի ջուրը Հայաստանի ջրին շատ նման է: Հողն էլ բավականին նման է Հայաստանի հողին կամ գուցե հիշեցնում է Հայաստանի շատ շրջանների հողը: Այստեղ ծաղկում են շատ մրգատու ծառեր, մանավանդ ծիրանի ծառը:

17. Вместо точек поставьте слово рѣзлѣ. Обратите внимание не только на артикль, но и на требуемый падеж:

Եղբայրս ... է, քույրս էլ է ..., իսկ ձեր ընտանիքում քանի" ... կա: Երբ նա հիվանդ էր, ամեն օր մի ... էր գալիս: Ամեն ... չի կարելի դիմել: Վարդանի .. շատ .. լավ մասնագետ է. Այն ... մեր բակում է ապրում: Ո՞վ է քո ...: .. լուրջ էր: Մենք մեր ... շատ գոհ ենք: Դու մեր ... հիշում ես: Դու այն ... ունակատում ես:

18.a)

Դուք ի՞նչ մասնագետ եք: Ի՞նչ մասնագիտություն ունեք:
 – Кто Вы по профессии? Какая у Вас профессия?

մասնագետ "специалист" մաթեմատիկոս ֆիզիկոս քիմիկոս մարզիկ "гимнаст" հայագետ (հայերենագետ) ռուսագետ տնտեսագետ "экономист" գրականագետ "литературовед" նկարիչ "художник" երաժիշտ "музыкант" պատմաբան "историк" իրավաբան "юрист" փաստաբան "адвокат"	մասնագիտություն "специальность" մաթեմատիկա ֆիզիկա քիմիա մարզանք "гимнастика", ֆիզկուլտուրա հայոց լեզու (հայերեն) ռուսաց լեզու (ռուսերեն) տնտեսագիտություն "экономика" (наука, дисциплина) ու: տնտեսություն "экономика" (хозяйство) գրականություն "литература" նկարչություն "рисование" երաժշտություն "музыка" պատմություն "история" իրավաբանություն "юриспруденция"
--	--

б) Ответьте на вопросы:

Դուք սովորու՞մ եք: Ի՞նչ եք ուզում դառնալ: Դուք աշխատու՞մ եք: Ի՞նչ մասնագիտություն ունեք: Ձեր հայրը դեռ աշխատու՞մ է, թե՞ արդեն թոշակառու է (пенсионер): Ես ի՞նչ մասնագետ է(եր): Իսկ Ձեր մա՞յրը: Ի՞նչ մասնագիտություն ունի Ձեր եղբայրը: Իսկ Ձեր քու՞յրը: Իսկ Ձեր հարևա՞նը (сосед): Իսկ Ձեր ընկե՞րը: Իսկ Ձեր ընկերուհի՞ն:

Ի՞նչ առարկաներ են անցնում (проходят) հիմա դպրոցում: Ի՞նչ առարկաներ էիք անցնում Դուք դպրոցում: Ի՞նչ առարկաներ են անցնում Ձեր ինստիտուտում:

19.

(ռուսաց լեզու)
 Դպրոցում ես թույլ էի
 ...: Ես սիրում էի ...:
 Մենք անցնում էինք ...:

→ Դպրոցում ես թույլ էի
 ռուսաց լեզվից: Ես սիրում
 էի ռուսաց լեզուն: Մենք
 անցնում էինք ռուսաց լեզու:

(ռուսաց լեզու) Դպրոցում ես թույլ էի ...: Ես սիրում էի ...: Մենք անցնում էինք ...: (անգլերեն) Իմ դպրոցական ընկերը ուժեղ էր ...: (ֆրանսերեն, գերմաներեն) Դպրոցում մենք ... էինք անցնում, բայց ես շատ էի սիրում ...: (լատիներեն) Հիմա դպրոցներում ... անցնու՞մ են: (գրականություն, ֆիզիկա, քիմիա) Քույրս շատ է սիրում ..., բայց ... ու ... էլ թույլ չի: (հայոց լեզու) Այս տարվանից մեր դպրոցում ... են անցնում: (պատմություն) Եղբայրս ... մի քիչ թույլ է, ոչինչ չի հիշում: (երաժշտություն, նկարչություն) Իմ դպրոցական ընկերուհին շատ էր սիրում ... ու ...: (տնտեսագիտություն) Եղբայրս դպրոցում արդեն ... է անցնում: (ֆիզկուլտուրա) Այսօր մենք ... չունենք, ... ուսուցիչը հիվանդ է:

20. Расскажите о владельцах визитных карточек (այցեխոմս):

Նրա անունը ... է: Նրա ազգանունը (фамилия) ... է: Նա ապրում է..., նրա հասցեն (адрес) է ...: Մասնագիտությամբ նա ... է, աշխատում է ...:

Կարեն Ասոնյան
Երևան, Արոսյան փող., 57 բն. 99
ԱՏԱՄԱԲՐԻՑ

Վիգեն Փորսուդյան
Երևան, Թումանյան փող., 189, բն. 9
գրականագետ, Երևանի պետական
համալսարանի դասախոս

Տաթևիկ Չարդարյան
Երևան, Սայաթ-Նովայի փող., 102, բն. 3
դրամատիկ թատրոնի դերասանուհի

Արսեմ Ղազարյան
Երևան, Հերասոմի փող., 64, 214
ԵՐԳԻՉ, ԵՐԱՇՇՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՇԻ
ՏԱՕՐԵՆ

Վրույր Զրբաշյան
Երևան, Կոմիտասի փող., 153, բն. 119
տիկնիկային թատրոնի նկարիչ

Սուրեն Բաղդասարյան
Դիլիջան. հեռ. 22 33 44
փաստաբան

Խաչատուր Ավետիսյան
Երևան, Մաշտոցի պող. 96, բն. 103
մաթեմատիկոս, Երևանի պետական
համալսարանի դասախոս

Զավեն Փափազյան
Երևան, Իսահակյան փող., 58, բն. 19
ֆիզիկոս, Երևանի պետական
համալսարանի դասախոս

21. a) и

Հայրը վճռում է խոսել լրջորեն:

– Հիմա ի՞նչ առարկաներ ես սովորում պարոն Ավագյանից:*

– Արդեն հունարեն ենք կարդում, հայրիկ: Ֆիզիկա էլ ենք անցնում, պատմություն, աշխարհագրություն:

Բագրատյանը գլուխը բարձրացնում է: Ստեփանը հայերեն է խոսում: Արդյոք ինքն է՞լ է հայերեն հարցնում: Իրար հետ սովորաբար խոսում են ֆրանսերեն: Որդու հայերեն խոսակցությունը հուզում է հորը: Ստեփանն իր աչքին ավելի շատ ֆրանսիացի էր, քան հայ:

– Աշխարհագրություն, – կրկնում է Գաբրիելը*, – հիմա ո՞ր աշխարհամասն եք անցնում:

– Փոքր Ասիայի և Սիրիայի աշխարհագրությունը, – պատասխանում է Ստեփանը:

Գաբրիելը փորձում է խոսակցությունը մանկավարժորեն ավարտել:

Урок 8. Ալֆբերորդ դաւ

Алфавит. Числовое значение армянских букв.

Грамматика

Порядковые числительные.

Неличные формы глагола. Склонение неопределенной формы глагола.

Причастие сопутствующего действия.

Тексты

Մեծամոր (Հրանտ Սաթևոսյան)

Պոլլ Պոլլին վարժապետի մոտ

Выучите армянский алфавит. (см. стр. 8). Перепишите в алфавитном порядке фамилий визитные карточки из урока 7.

Порядковые числительные

Դասական թվականներ

Порядковые числительные в армянском языке образуются при помощи суффиксов -րորդ (добавляемого к основе числительных երկու, երեք, չորս — երկ-, եր-, չոր-) и -երորդ (добавляемого к числительным выше "пяти"). Исключение составляет лишь առաջին "первый" (ը=չ, как в наречии и послелого առաջ) .

В порядковых числительных звонкое դ суффикса -րորդ/-երորդ произносится оглушенно и с придыханием (դ=թ) .

Порядковые числительные записываются так: 1-ին, 2-րդ, 5-րդ, 100-րդ и т.д.

Суффикс -երորդ не несет ударения. Так, երկրորդ, երրորդ, չորրորդ, но: հինգերորդ, տասնիններորդ, քսաներորդ. Вопросительный знак (и интонация) приходятся на ударный слог, а не на суффикс -երորդ.

մեկ — առաջին
երկու — երկրորդ
երեք — երրորդ
չորս — չորրորդ
հինգ — հինգերորդ
վեց — վեցերորդ
յոթ — յոթերորդ
ութ — ութերորդ
ինը — իներորդ
տասը — տասներորդ
կամ տասներորդ (разг.)

տասնմեկ — տասնմեկերորդ
տասներկու — տասներկուերորդ
տասներեք — տասներեքերորդ
տասնչորս — տասնչորսերորդ
տասնհինգ — տասնհինգերորդ
քսան — քսաներորդ
երեսուն — երեսուներորդ
քառասուն — քառասուներորդ
հարյուր — հարյուրերորդ
հարյուր մեկ — հարյուր մեկերորդ
հարյուր երկու — հարյուր երկուերորդ
հազար — հազարներորդ
հարյուր հազար — հարյուր հազարերորդ

քանի՞երրորդ կամ ո՞րերրորդ – который по счету?

Բ-ն այբուբենի ո՞րերրորդ տառն է Ռ՞րն է այբուբենի երկրորդ տառը:	–երկրորդ: –Բ-ն է:
ո՞ր հարկը, – какой этаж? ո՞ր հարկում – на каком этаже? ո՞ր էջում կամ ո՞ր էջին – на какой странице? ո՞ր դասարանում – в каком классе? ո՞ր կուրսում – на каком курсе?	առաջին երրորդ իննսուններորդ չորրորդ հինգերորդ

❖ Ответьте на вопросы:

Տարին դարի ո՞ր մասն է: (100-րդ): Ամիսը տարվա ո՞ր մասն է:
Օրը ամսվա ո՞ր մասն է: Օրը տարվա ո՞ր մասն է: Օրը շաբաթվա ո՞ր
մասն է: Ժամը օրվա ո՞ր մասն է: Բոպեն ժամվա ո՞ր մասն է:
Վայրկյանը բոպեի ո՞ր մասն է: Վայրկյանը ժամվա ո՞ր մասն է:

Դու ո՞ր դասարանում ես: Իսկ քու՞յրդ: Իսկ եղբա՞յրդ: Դուք ո՞ր
կուրսում եք: Իսկ ձեր հարևա՞նը: Իսկ ձեր հարևանուհի՞ն: Դուք ո՞ր
հարկում եք ապրում: Իսկ ձեր ընկերուհի՞ն: Այսօրվա դասը ո՞ր էջում
է: Ո՞րն է հայերեն այբուբենի երրորդ տառը: Իսկ ո՞րն է ռուսերեն
այբուբենի երրորդ տառը: Վ-ն հայերեն այբուբենի ո՞րերրորդ տառն է:
Ո՞րերրորդ տառն է հայերեն այբուբենի է-ն: Իսկ ռուսերեն այբուբենի
է՞-ն:

❖ Прочитайте и задайте вопрос:

Օրը ժամվա քսանչորսերորդ մասն է: Տասնկես ապրում է
յոթերորդ հարկում: Մեր դասը հարյուր երեսունմեկերորդ էջում է:
Փոքր քույրս սովորում է առաջին դասարանում:

Числовое значение армянских букв

Ա – 1	Ժ – 10	Ճ – 100	Ռ – 1000
Բ – 2	Ի – 20	Ս – 200	Ս – 2000
Գ – 3	Լ – 30	Յ – 300	Վ – 3000
Դ – 4	Խ – 40	Ն – 400	Տ – 4000
Ե – 5	Ծ – 50	Շ – 500	Ր – 5000
Զ – 6	Կ – 60	Ո – 600	Ց – 6000
Է – 7	Ղ – 70	Չ – 700	Ի – 7000
Ը – 8	Ջ – 80	Պ – 800	Փ – 8000
Թ – 9	Ղ – 90	Ջ – 900	Ք – 9000
ա – 10 000 (քյուր)			

Таким образом: 1998 = ՌՁՂԸ

Неличные формы глагола: неопределенная форма

Բայի անո՞ւն ձևերը. անորոշ դեղբայ

Неопределенная форма глагола, принимая определенный артикль. выполняет роль абстрактного существительного,

обозначающего название действия. Ср. русск. "Курить вредно" – "Ծխելը վնասակար է:"

Склонение неопределенной формы глагола

Неопределенная форма глагола склоняется по типу -ու.

Им.-вин. п. Ուղղ.-հայց. հ.	ծխելը	կարդալը
Род.-дат. п. Սեռ.-սրբ. հ.	ծխելու(ն)	կարդալու(ն)
Отл. п. Բաց. հ.	ծխելուց	կարդալուց
Тв. п. Փորձ. հ.	ծխելով	կարդալով
Местн. п. Ներք. հ.	ծխելում	կարդալում

Родительный падеж неопределенной формы глагола может быть определением: խմելու ջուր "питьевая вода", գրելու թուղթ "писчая бумага" и т.д. В сочетании с различными предлогами и послелогоми употребляется в функции дополнения: կարդալու մասին "о чтении", или различных обстоятельств: կարդալու համար "для чтения", կարդալու նպատակով "с целью чтения", կարդալու պատճառով "из-за чтения", կարդալու ժամանակ "во время чтения", ևս չկարդալու "не читаю" и т.д.

Дательным падежом без артикля оформляется обстоятельство цели: Կերտալես երեխաները գնում են բալ խաղալու, իսկ մենք նստում ենք սուրճ խմելու: "Наконец дети идут во двор играть, а мы садимся пить кофе." Ժամը իննիս երեխաները գնում են քնելու: "В девять часов дети идут спать." Неопределенная форма глагола, принимая артикль, т.е. перейдя в разряд существительных, в дательном падеже выполняет функцию дополнения: Նրա խոսելուն մի նայեր: "Не смотрите (не обращайтесь внимания) на то, что (как) он говорит."

Отложительным падежом оформляется обстоятельство причины: Շատ աշխատելուց ես չեմ հոգնում, գործ չունենալուց եմ հոգնում: "Я не устаю от того, что много работаю, я от безделья устаю." Или другие обстоятельства: Ծխելուց օգուտ չկա: "В курении нет пользы." В сочетании с послелогоми հետո и ևս չ неопределенная форма глагола в отложительном падеже выполняет функцию обстоятельства времени. Например: քնելուց ևս չ "перед сном", ուտելուց կես ժամ հետո "через полчаса после еды".

Творительным падежом оформляется обстоятельство сопутствующего действия, которое обычно переводится на русский язык деепричастием: Կարծելով, որ բաղնիքում մարդ չկա, տերը հանգիստ գնում է բաղնիս: "Думая, что в бане никого нет, хозяин спокойно идет в баню."

Местным падежом можно оформить обстоятельство, типа "в курении, в чтении", хотя предпочтительнее сочетание род. п. + մեջ: ծխելու մեջ, կարդալու մեջ.

Причастие сопутствующего действия.

Հարակից դերբայ

Причастие сопутствующего действия образуется при помощи окончания **-իս**, прибавляемого к неопределенной форме глагола, т.е. имеет окончание **-ելիս**, **-ալիս**. (В сущности, при помощи этого причастия, а не причастия настоящего времени, строится настоящее время глаголов գալ, լալ, տալ). Причастие сопутствующего действия иногда переводится на русский язык деепричастием, но чаще оборотом "при + абстрактное существительное-название действия": կարդալիս "при чтении", ուտելիս "при еде", ծիծաղելիս "смеясь". При отсутствии соответствующего абстрактного существительного употребляется придаточное предложение времени, описывающее сопутствующее действие.

Сравните значение и употребление творительного падежа неопределенной формы глагола в функции обстоятельства сопутствующего действия (с одной стороны) и причастия сопутствующего действия (с другой стороны):

Երաժշտությունը լսելիս նա փակում է աչքերը: "Когда он слушает музыку, он закрывает глаза".

Երաժշտությունը լսելով նա դասերն է սովորում: "Слушая музыку, он учит уроки".

և Մեծամոր

Արմավիր գյուղի դպրոցական տղաները պեղելով կավից գատում են օրական մի ուլունք, ջնարակած մի կտոր ափսե, երբեմն՝ կրպիտ մի արծաթադրամ, կավե մի սալ և դպրոցում Հայոց պատմությունից ստանում են անբավարար: Հիմա կավե ավերակներում նստած՝ ամաչում են նայել ուսանողուհու բրոնզագույն ոտքերին և սիրահարվում են լաց լինելու չափ: Ինչի՞ համար են այս պեղումները, ինչու՞ ամուսնանում են քսան տարեկանից հետո, ինչու՞ տասը տարեկան աղջիկը մարդու չի տխրեցնում, իսկ մեծ աղջիկները տխրեցնում են, հաց ուտելիս ինչու՞ դասախոսի և մյուս տղաների ծամելը տգեղ է, իսկ աղջկա ծամելը՝ տխուր ու գեղեցիկ: Ահա նրանցից ՄԵԿԸ ԱՐԱԳ ՎԱԶՈՒՄ Է ԴԵՊԻ ՎԱԳԱՐՇԱՊԱՏ ՎԵՐՋԻՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ ՎՈԱՄՇԱՊՈՒՅ ԱՐՔԱՅԻ ՄՈՏ: "Վարդապետը գրերը բերում է":

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է	Ը	Թ
Ժ	Ի	Լ	Խ	Ծ	Կ	Հ	Ձ	Ղ
Ճ	Մ	Յ	Ն	Շ	Ո	Չ	Պ	Ջ
Ռ	Ս	Վ	Տ	Ր	Ց	Ի	Փ	Ք

–Ապա, ապա, – սպասում է Վռամշապուհը:

–Էս է:

–Մնացածը:

–Լրիվ է:

–Լրի՞վ:

–Էս է:

-է՛, ուրեմն չկարողացար¹:

-Կարողացա՛, էս է:

-էս ի՞նչ է:

-Ա, Արարատ:

-է, չէ՛, չէ՛: Արարատը բա էսպե՛ս կլինի²: Հապա գրիր Արարատ:

ԱՐԱՐԱՏ:

-է՛, մարդ աստծու³, աստծու տարին⁴ ենք սպասում վարդապետը գիր է գտնում, գիր է գտնում, գտածդ ու՛ր է: Հապա գրիր ծիրան:

ԾԻՐԱՆ:

-Ո՞վ գիտի, գուցե եղ է: Սա ո՞վ է:

-Ճ-ն է, չե՛ս ճանաչում:

-Նման է, ինքն է, - Վռամշապուհը փառ-փառ ծիծաղում է Փ տառի վրա, - էս Փ չի՞:

... - Ուրեմն լրի՞վ է, - դարձյալ հարցնում է արքան:

-Լրիվ: Ամբողջը:

-Ապա մի գրիր՝ քո անունը:

ՄԵՆՐՈՊ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՄԱՇՏՈՑ:

-Լավ գիր է, - տխրում է Վռամշապուհը, - գեղեցիկ, էսպես ինքն իր համար: Սա Հայոց գիրն է և միայն Հայոց գիրն է: Մեր մասին ու մեզ համար ճիշտ գիր է:

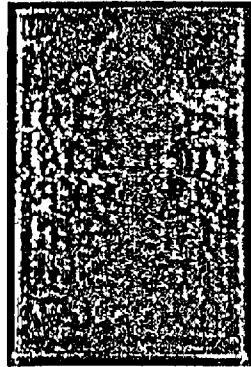
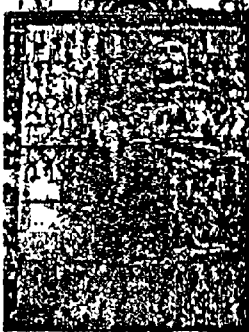
ըստ Հրանտ Մաթևոսյանի ("Մեծամոր")

¹ Կարողացար – (ты) не смог, կարողացա – (я) смог

² Արարատը բա էսպե՛ս կլինի – Арарат разве так будет?

³ մարդ աստծու – человек Божий (обращение)

⁴ աստծու տարին – целый год

Մեծամորի պեղումներից

Մաշտոցի հուշարձանը. Հայոց այբուբենը քանդակագործ՝ Ղ. Չուբարյան (ոսկյա) գործ՝ Բ.Արզումանյանի և Ժ. Չուլոյանի

Слова

- գյուղ – деревня, село
- պեղել – откопать, делать раскопки
- կավ – глина
- գալուել – отделять
- օրական – в день
- ուլունք – бусинка
- ջնարակած – покрытый глазурью
- ջնարակել – покрывать глазурью

- կտոր – кусок
- ափսե – тарелка
- երբեմն – иногда (բ=փ)
- կոպիտ – грубый
- արծաթադրամ – серебряная монета
- կավե – глиняный
- ալ – плитка, плита
- ստանալ – получить (без "скрытого смысла" или в самом начале)

անըսվարար –
 неудовлетворительно
 ավերակ – развалина
 ամաչել – стесняться
 ոտք – нога
 սիրահարվել – влюбляться
 լաց լինել – плакать
 սիրահարվում են լաց լինելու
 չափ – влюбляются до слез
 պեղումներ – раскопки
 ինչի՞ համար – для чего?
 ի՞նչու – почему?
 տխրեցնել – заставить
 грустить, давать повод к
 грусти
 ծամել – жевать
 տգեղ – некрасивый,
 безобразный, некрасиво,
 безобразно
 տխուր – грустный, грустно
 արագ – быстрый, быстро
 վազել – бежать
 դեպի Վաղարշապատ – в
 сторону Вагаршапата
 վերջին – последний (ջ=չ)

Արշակունի – Аршакиды
 արքա – царь
 վարդապետ – 1.
 архимандрит, 2. древнеарм.
 учитель, доктор (դ=թ)
 գիր, գրեր – письмо (буква),
 письменность, письмена
 բերել – приносить
 ապա, հապա – ну-ка
 սպասել – ждать (без
 "скрытого слога" или ը в
 самом начале)
 մնալ – оставаться
 լրիվ – полностью
 գտնել – найти
 գուցե – может быть
 ծանաչել – знать, узнавать
 փառ-փառ ծիծաղել կամ քահ-
 քահ ծիծաղել – хохотать
 ուրեմն – итак, значит
 հարցնել – спросить
 ամբողջ – весь, целый (դջ =
 իսչ)
 տխրել – грустить
 ճիշտ – правильный

Комментарии, задания и упражнения

1. Какого мнения Вы об армянских письменах? Проверьте, как Вы запомнили армянский алфавит; "пропустите" все буквы (и звуки) по следующим "шкалам":

Լայն – նեղ "широкий – узкий" երկար – կարճ "длинный – короткий" Հաստ – բարակ "толстый – тонкий" Բարձր – ցածր "высокий – низкий" (ծ=ց) Ուրախ – տխուր "веселый – грустный" Դժվար – հեշտ "трудный – легкий" Քեղեցիկ – տգեղ "красивый – некрасивый" Հաճելի – տհաճ "приятный – неприятный" Նուրբ – կոպիտ "нежный – грубый" (բ=փ) Մեծ – փոքր "большой – маленький" Տաք – սառը "горячий – холодный" Բութ – սուր "тупой – острый"

Например: ա-ն լայն, հաստ ու կարճ տառ է, ա հնչյունը (звук)
 նուրբ է ու գեղեցիկ:
 Գ-ն "դժվար" տառ է: Գ-ն "դժվար" հնչյուն է:
 Փ-ն րսկապետ՝ս (на самом деле) ուրախ և ծիծաղելի (смешной)
 տառ է:

2. Постройте предложения:

Տղաները կամ Դպրոցականները Վռամշապուհը կամ Արքան Վարդապետը կամ Մաշտոցը	բերել անդել ճանաչել գրել սպասել տխրել փառ-փառ ծիծաղել ամաչել նայել սիրահարվել ծամել գտնել ստանալ	ջնարակած մի կտոր ափսե կոպիտ մի արծաթադրամ մի ուլունք կավե մի սալ գրերը անբավարար Արարատ ծիրան իր անունը ուսանողուհուն
--	---	---

*Տղաները ծամում են: Դպրոցականները ամաչում են
 ևսցել ուսանողուհուն:*

3. Подберите подходящие прилагательные к приведенным существительным:

Մաքուր, հանգիստ, մեծ և այլն ... գյուղ

գյուղ, քաղաք,
 աստղ, ամպ, ուլունք,
 ափսե, սալ,
 պատմություն,
 ավերակ, տեսարան,
 տերև, հարևան,
 զարմիկ, պեղումներ,
 արքա, դեղձ, գագաթ,
 աղբյուր, ծյուն,
 կարկուտ, անձրև,
 ճանապարհ

կոպիտ, հետաքրքիր, երջանիկ, նուրբ,
 ուժեղ, թույլ, համեղ, քաղցր, գույնզգույն,
 անգույն, տգեղ, ուրախ, տխուր, հաճելի,
 ջնարակած, տաք, սառը, ծուլ, կույր, ազատ,
 զբաղված, մաքուր, երկար, կարճ, հաստ,
 բարակ, լայն, նեղ, բարձր, ցածր, ընդունակ,
 հիվանդ, առողջ, հանգիստ, հոգնած,
 զայրացած, մեծ, փոքր, երիտասարդ,
 հմայիչ, հյուրասեր, կատակասեր, սրամիտ,
 բարի, չար, լուրջ, ծանր, թեթև, գոհ, դժգոհ,
 հայտնի, նշանավոր

4. Вычеркните лишнее слово в приведенных рядах.

Ա. Բակ, փողոց, ճանապարհ:

Բ. Գիրք, տետր, թուղթ, թերթ, կրակ:

Գ. Արծաթ, ոսկի, կավ, ծառ, ջուր:

Դ. Սալ, ափսե, դանակ:

Ե. Անտառ, այգի, պարտեզ, լեռ:

Զ. Ծառ, ծաղիկ, ծիրան, թուփ:

Է. Ցերեկ, երեկ, երեկո, լուսաբաց, մայրամուտ:

Ը. Աշխարհագրություն, պատմություն, ավերակ, պեղում, արքա:

- Թ. Մատիտ, գրիչ, ռետիճ, քանոն, ժամացույց:
- Ժ. Շուն, կատու, մուկ, հավ, գառ, խոզ, ոչխար, կով, ձի:
- ԺԱ. Հարիսա, չխրթնա, բոզբաշ, սպաս, մածոն, խորոված:
- ԺԲ. Ժամացույց, օրացույց, կողմնացույց, ժամանակ:
- ԺԳ. Կողմնացույց, օրացույց, ծովեզերք, քարտեզ:
- ԺԴ. Կին, գլուխ, մազ, մատ, աչք, ոտք, ձեռք:
- ԺԵ. Անուն, ազգանուն, հասցե, այցետոմս, մասնագիտություն:

5. Подберите к следующим глаголам наречия и дополнения:
 (помните! вин.п.= им.п. при неперсонифицированном склонении и
 вин.п.= род.-дат.п. при персонифицированном склонении):

լրջորեն, պարզապես, վերջապես, արագ, դանդաղ, հանգիստ	մոռանալ, հիշել, վերհիշել, սիրահարվել, հավատալ, համոզել, հուզել, տխրեցնել, ստանալ, համբուրել, պատրաստել, բարձրացնել, մեծացնել, եփել, թխել, խորովել, հարցնել, պատասխանել, սպասել, գտնել	բժիշկ, բժշկուհի, հարևանուհի, նամակ, ձեռք, ձվածեղ, տուճա, զաթա, ձուկ, երեխա, քարտեզ, անբավարար, բավարար, զերազանց, դաս
---	---	--

*Պարզապես մոռանալ: Մոռանալ բժշկին, բժշկուհուն,
 հարևանուհուն, քարտեզը, դասը:*

Скажите противоположное (замените выделенные слова
 антонимами):

6. Արմավիր գյուղի դպրոցական տղաները պեղելով կավից գատում են օրական մի տուրք արծաթադրամ:	նուրբ ≠կոպիտ →	<i>Արմավիր գյուղի դպրոցական տղաները պեղելով կավից գատում են օրական մի կոպիտ արծաթադրամ:</i>
--	----------------------	--

Արմավիր գյուղի դպրոցական տղաները պեղելով կավից գատում են օրական մի **տուրք** արծաթադրամ: Դպրոցում Հայոց պատմությունից ստանում են **զերազանց**: Ահա նրանցից մեկը **դանդաղ գնում** է դեպի Վաղարշապատ: Նրանց գյուղում անուսնանում են քսան տարեկանից **առաջ**: Ուսանողուհու ծամելը **տրեղ** է: Ուսանողուհին այսօր **ուրախ** է: Վարդապետը գրերը **տանում** է:

7. Перескажите одну часть текста, опираясь на следующие глаголы:

- Պեղել, ստանալ, ամաչել նայել, սիրահարվել, տխրել ու տխրեցնել, գեղեցիկ ծամել,
 и другую часть текста, опираясь на следующие глаголы:
 Կրագ վազել, բերել, սպասել, մանաչել, սրճաղսլ, գրել, տխրել:

Պըլը Պուղին վարժապետի մոտ

Առաջին օրն է, որ¹ Պըլը Պուղուն ուղարկում են վարժապետի մոտ գրել-կարդալ սովորելու: Վարժապետը գիրքը տալիս է Պըլը Պուղու ձեռքը և ասում.

– Պուղի, ասա՛ այբ:

Պուղին լուռ է:

– Պուղի, ասա՛ այբ, – կրկնում է վարժապետը:

Պըլը Պուղին լուռ է:

– Պուղի՛, ասա՛ այբ, – դարձյալ ասում է վարժապետը:

Բայց Պըլը Պուղին լուռ է ու լուռ:

Այդ ժամանակ ներկաները համոզում են Պուղուն:

– Ինչու՞ չես ասում "այբ", Պուղի, – ասում է մեկը:

– Տնաչեն, ի՞նչ մի դժվար բան է "այբ" ասելը, ասա՛, էլի:

– Որ ասեմ "այբ", – վերջապես խոսում է Պըլը Պուղին, – հետո էլ պիտի ասի՞² ասա՛ "բեն": Որ ասեմ "բեն" հետո էլ պիտի ասի՞ "գիմ":

"Այբ" չեմ ասում, որ միանգամից ձեռք քաշի՞³ ինձանից:

¹ առաջին օրն է, որ – первый день, как

² որ ասեմ ... պիտի ասի – если скажу ..., (он) скажет

³ որ ... ձեռք քաշի – чтобы (он) отстал

Слова

վարժապետ – учитель (устар., в совр. языке иронич.-насмешл.)

ուղարկել – послать

ձեռք – рука

լուռ – молчаливый, նա լուռ է

– он молчит

կրկնել – повторить

դարձյալ – вновь (ծ=ց)

ներկա – присутствующий

համոզել – уговорить

տնա՛չեն – разговорное обращение к человеку, образованное от формулы пожелания "да построится твой дом!"

դժվար – трудный

վերջապես – наконец (ջ=չ)

միանգամից – сразу (գ=բ)

ձեռք քաշել – отстать,

оставить в покое

8. Постройте предложения:

Վարժապետը Պըլը Պուղին Ներկաները	գիրքը	տալ ասել կրկնել լուռ լինել համոզել	Պըլը Պուղուն
---------------------------------------	-------	--	--------------

Վարժապետը գիրքը տալիս է Պըլը Պուղուն:

9. Подберите синонимическое высказывание:

<p>1) Պըլը Պուղուն ուղարկում են վարժապետի մոտ գրել-կարդալ սովորելու:</p>	<p>Ա. Պըլը Պուղուն ուղարկում են վարժապետի մոտ գրելու: Բ. Պըլը Պուղուն ուղարկում են վարժապետի մոտ կարդալու: Գ. Պըլը Պուղուն ուղարկում են վարժապետի մոտ ուսանելու:</p>
<p>2) Պըլը Պուղին լուռ է:</p>	<p>Ա. Պըլը Պուղին ոչինչ չի ուզում: Բ. Պըլը Պուղին ոչինչ չի պատասխանում: Գ. Պըլը Պուղին ոչինչ չի հարցնում:</p>
<p>3) –Պուղի, ասա՛ այբ, – դարձյալ ասում է վարժապետը:</p>	<p>Ա. –Պուղի, ասա՛ այբ, – ձեռք չի քաշում վարժապետը: Բ. –Պուղի, ասա՛ այբ, – խնդրում է վարժապետը: Գ. –Պուղի, ասա՛ այբ, – կրկնում է վարժապետը:</p>
<p>4) Այդ ժամանակ ներկաները համոզում են Պուղուն:</p>	<p>Ա. Այդ ժամանակ ներկաները խնդրում են Պուղուն: Բ. Այդ ժամանակ ներկաները հուզում են Պուղուն: Գ. Այդ ժամանակ ներկաները վստահում են Պուղուն:</p>
<p>5) Ներկաները Պուղուն համոզելով ասում են, որ "այբ" ասելը դժվար բան չէ:</p>	<p>Ա. Ներկաներն ասում են, որ "այբ" ասելը վատ բան չէ: Բ. Ներկաներն ասում են, որ "այբ" ասելը հեշտ բան է: Գ. Ներկաներն ասում են, որ "այբ" ասելը թեթև բան է:</p>

10. Ա

Երեխաները գնում են իրենց սենյակը: Երեխաներն ուզում են քնել:

→ Երեխաները գնում են իրենց սենյակը քնելու:

Երեխաները գնում են իրենց սենյակը: Երեխաներն ուզում են քնել: Նա գալիս է ձեր տուն: Նա ուզում է մի քիչ հանգստանալ: Ամեն կիրակի մեր բակի տղաները դուրս են գալիս բակ: Նրանք ուզում են ֆուտբոլ խաղալ: Առավոտյան մեր հարևանուհին գալիս է ինձ մոտ: Մենք միասին սուրճ ենք խմում: Մեր պապը հաճախ վերցնում է իր նարդին ու գնում է պարտեզ: Նա ուզում է իր ընկերների հետ նարդի խաղալ:

Բ.

Երեխաները մածուն են ուտում, ապա քնում են:

→ Քնելուց առաջ երեխաները մածուն են ուտում: Կամ՝ մածուն ուտելուց հետո երեխաները քնում են:

Երեխաները մածուն են ուտում, ապա քնում են: Երեխաները խաղում են, ապա մի քիչ հանգստանում են: Նա ստանում է նամակը, ապա պատասխան է գրում: Նա համբուրում է մորը, ապա գնում է աշխատանքի: Արքան մի լավ ժիժադում է Փ տառի վրա, ապա տխրում է:

4.

Երեխաները դաս են սովորում ու երաժշտություն են լսում:

→ *Երեխաները դաս սովորելով երաժշտություն են լսում: Կամ՝ Երեխաները երաժշտություն լսելով դաս են սովորում:*

Երեխաները դաս են սովորում ու երաժշտություն են լսում: Վարդուհին ճաշ է եփում ու երգում է: Աննան դաս է պատրաստում ու հեռուստացույց է նայում: Առավոտյան հայրը նախաճաշում է ու կարդում է օրվա թերթը: Նա իր կնոջը հավատում է ու մնում է տանը: Նա վստահում է իր ընկերոջը ու տալիս է նրան մեկ միլիոն դրամ:

7.

Այդ նամակը գրելու ժամանակ նա մտածում էր իր ընկերուհու մասին:

→ *Այդ նամակը գրելիս նա մտածում էր իր ընկերուհու մասին:*

Այդ նամակը գրելու ժամանակ նա մտածում էր իր ընկերուհու մասին: Ծովի մոտ խաղալու ժամանակ նա գտնում է մի կտոր հակինթ (янтарь) ու մի մարգարիտ (жемчуг): Զուր խմելու ժամանակ չի կարելի ծիծաղել: Ծիծաղելու ժամանակ նա շատ նման է մեծ եղբորը: Մեր ուսուցչուհուն հիշելու ժամանակ ես միշտ տխրում եմ:

12.

 и Замените:

Տղաները ճաշից առաջ ուզում են կինոթատրոն գնալ:

ճաշ → ընթրիք, դասերը սովորել, սուրճ խմել, խորոված անել

Վարդան, դասից հետո գնում ենք Անահիտին հյուր, գալի՞ս ես մեզ հետ:

դաս → աշխատանք, այս քարտեզը գծագրել, քարտեզի մասշտաբը մեծացնել

13.ա)

զայրանալ – զայրացած	հոգնել – հոգնած
կախվել – կախված	կանգնել – կանգնած
մերել – մերած	ծածկվել – ծածկված

նստել → նստած, կանգնել → կանգնած
կախվել → կախված, ծածկվել → ծածկված

но:

կարդալ → կարդացած "прочитанный, начитанный"
մնալ → մնացած

а также:

զայրանալ → զայրացած "сердитый"
մոռանալ → մոռացած "забытый"
մոտենել → մոտեցած "подошедший"
վախենալ → վախեցած "испуганный"

и еще:

մեծացնել → մեծացրած "увеличенный"
լրացնել → լրացրած "дополненный"
մոտեցնել → մոտեցրած "приближенный"
վերցնել → վերցրած "взятый"

1
наконец:

գտնել → գտած "найденный", մտնել → մտած "вошедший",
տեսնել → տեսած "увиденный, увидевший"

բ) Սա ձեր (կարդալ) գի՞րքն է: → Սա ձեր կարդացած գի՞րքն է:

Սա ձեր (կարդալ) գի՞րքն է: Սա Մաշտոցի (գտնել) գի՞րն է: Սա իմ (սպասել) նամակն է: Ես վերցնում եմ (մնալ) տետրերը: Սա իմ պապի (ջնարակել) ափսեմ է:

գ) -Տատիկը որտե՞ղ է: (-Յեռուստացույցի առաջ նստել:)
→ -Յեռուստացույցի առաջ նստած է:

- Տատիկը որտե՞ղ է: (-Յեռուստացույցի առաջ նստել:)
- Ու՞ր է Գայանեն: (-Պահան առաջ կանգնել)
- Մասիսը երևու՞մ է: (-Ոչ, ամպերով ծածկվել:)
- Ինչպե՞ս ես: (-Յոգնել:)
- Պապիկն ի՞նչ է անում: (-Պառկել:)
- Երեխաները դեռ խաղու՞մ են: (-Ոչ, արդեն քնել:)

14. Ա ճանաչել (ծանոթ լինել) – знать (быть знакомым);
узнать знакомого, нечто знакомое;
признать

ճանաչել մարդկանց, քաղաքը, Արցախի անկախությունը:

 գիտենալ – знать, иметь информацию (в разговорной речи тж. в значении ճանաչել)
գիտեմ, որ ... – знаю, что ...
ո՞վ գիտի (գուցե) – кто знает? (может быть)

Գիտեմ, որ նա այսօր գալիս է: Նա գիտե շատ լեզուներ, իր դասը, իմ հեռախոսի համարը: Նա գիտե քո եղբորը:

 գիտություն – наука, գիտելիք – знание,
գիտական – научный, գիտնական – ученый,
մասնագետ, մասնագիտություն, տնտեսագետ,
տնտեսագիտություն, հայագետ, գրականագետ

 Спряжение глагола գիտեմ (спрягается как ունենալ)

настоящее время		прошедшее время	
գիտեմ	չգիտեմ	գիտեի	չգիտեի
գիտես	չգիտես	գիտեիր	չգիտեիր
գիտե կամ գիտի	չգիտե կամ չգիտի	գիտեր	չգիտեր
գիտենք	չգիտենք	գիտեինք	չգիտեինք
գիտեք	չգիտեք	գիտեիք	չգիտեիք
գիտեն	չգիտեն	գիտեին	չգիտեին

իմանալ – узнать,
понять, получить
информацию

Վերջապես կինոնկարի վերջում
հայրն իմանում է, որ այն
երիտասարդը իր որդին է:

իմաստ – смысл, իմաստուն – мудрец,
իմաստասեր – философ, իմաստասիրություն – философия,
եսի՞մ (разг.) = ի՞նչ իմանամ = ես ի՞նչ գիտեմ = ես չգիտեմ –
как (мне) знать?

Գ) Заполните пропуски:

1.—Դու եղբորս ..: ես: Դու ..:, որ նա շատ ընկերներ ու
ընկերուհիներ ունի: Պատկերացնո՞ւմ ես, երեկ երեկոյան մենք ...
ենք, որ նա շուտով ամուսնանում է ու մեկնում է Ավստրալիա: 2.—
Բարև, Հակոբ, ի՞նչ է, չե՞ս ... ինձ: 3. —Լևոնիկ, քույրիկդ ինչու՞ է լաց
լինում: — Ի՞նչ ...: 4. —Երեխաներ, որտե՞ղ է շոկոլադդ: —Մենք ...: 5.
Թթեմին այն ծառն է, որ հայերը դեռ Հայրենիքից ... և սիրում են:

Գ) Переведите:

Я хорошо знаю наш город, но я не знаю, где живет моя
школьная подруга. А сегодня утром она мне звонит, и я узнаю, что
мы соседи.

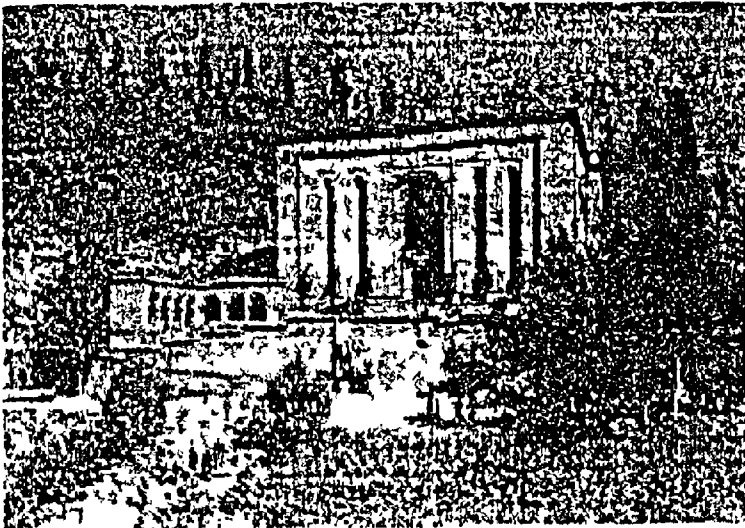
Դ) Запомните, что выгравировано на фронте
Матенадарана: (первая фраза, записанная армянскими
письменами – начало Притчей Соломоновых, переведенных на
армянский язык Месропом Маштоцем и его учениками сразу
после создания Учителем армянского алфавита)

"Ճանաչել զիմաստությունս և զխրատ¹, իմանալ զբանս¹
հանճարի²": (на грабаре).

"Познать мудрость и наставление, понять изречения разума".

!¹Произн. ըզխըրատ, ըզբանըս.

!²Произн. հանճարն.

15.

Ծանոթացիր, ծանոթացե՛ք, խնդրեմ – познакомься (-тесь),
пожалуйста

Ի՞նչ է Ձեր անունը (անունը) – как Вас (тебя) зовут?

Շատ հաճելի է – очень приятно!

 Составьте два диалога из следующих реплик и скажите, сколько участников в каждом диалоге:

–Մա՛, դու իմ ընկեր-ընկերուհիներին ճանաչու՞մ ես:

–Այո, իհարկե, ծանոթ ենք: Ինչպե՞ս չէ: Արամ, ծանոթացիր ընկերոջս հետ:

–Գիտե՞ք, Ձեր դեմքը (лицо) ինձ ծանոթ է: Մենք ծանոթ չե՞նք:

–Վարդգեսին ծանոթ եմ, իսկ օրիորդներին չեմ ճանաչում:

–Իմ անունը Վարդան է:

–Ծանոթացիր, մա՛, Աստղիկի ու Արևիկի հետ: Աղջիկներ, ծանոթացեք, խնդրեմ, մայրիկիս հետ:

–Շատ հաճելի է: Աղջիկներ, Վարդգես, ներս եկեք:

–Շատ հաճելի է, Արամ:

Составьте аналогичные диалоги: **Շատ հաճելի է**

–Իսկ Ձեր դեմքն ինձ ծանոթ չէ: –Իմ անունը ... է: Իսկ ի՞նչ է Ձեր անունը:

–Ծանոթացեք, խնդրեմ:

–Դու նրան ճանաչու՞մ ես: Սա ...

 16. Ա) В следующих словах пропущен звук р. Какой буквой его записать: р или q?

Ձեռ., գիր., Գրի.որ, Գևոր., ար.ա, մա.ուր, եր.իչ, հավա.ել, միան.ամից:

Բ) В следующих словах пропущен звук չ. Какой буквой его записать: չ или ջ?

Վեր.ին, առա.ին, ամա.ել, ճանա.ել, ամբող., աղ.իկ, ին.ու:

Գ) В следующих словах пропущен звук g. Какой буквой его записать: g или ձ?

Ձայրա.ած, դար.յալ, դպրո.ական, դեղ.ենի, փոր.ել, հար.նել:

17.

Ինչու՞... – Որովհետև (потому что) ...

 Выберите правильный ответ:

1) Ինչու՞ Պուղին "այբ" չի ասում:	Ա. Որովհետև "այբ" ասելը դժվար բան է:
2) Ինչու՞ մեր հյուրը բոզբաշ չի ուտում:	Բ. Որովհետև "այբ" ասելը հեշտ բան չէ:
Գ. Որովհետև "այբը" դեռ միայն առաջին տառն է:
	Ա. Որովհետև նա չգիտի, թե ի՞նչ է բոզբաշը:
Բ. Որովհետև նա բոզբաշ չի սիրում:
Գ. Որովհետև նրան կծու, թթու չի կարելի:

3) Ինչու՞
մարդիկ քարը
չեն վերցնում
բաղնիսի դռան
առաջից:

Ա. Որովհետև նրանք քարը չեն տեսնում:
Բ. Որովհետև նրանք ծուլլ են:
Գ. Որովհետև նրանք կույր են:

4) Ինչու՞ են
հայերը
Ֆրեզոնոյում
թթենի տնկում:

Ա. Որովհետև թթենին այն ծառն է, որ հայերը դեռ
Հայրենիքից գիտեն և սիրում են:
Բ. Որովհետև հայկական հրաշալի երգերից մեկը
կոչվում է «Թթենի»:
Գ. Որովհետև Կալիֆոռնիայի հողն ու ջուրը նման
են Հայրենիքի հողին ու ջրին, բայց այնտեղ
պիստակենի չի աճում:

❖ Ответьте на вопросы:

Ինչու՞ է Լևոնը հազնում իր սև կոշիկները: Ինչու՞ է ծառան ասում, որ բաղնիսում մարդ չկա: Ինչու՞ է տերը զայրանում: Ինչու՞ են Արմավիր գյուղի դպրոցական տղաները սիրահարվում ուսանողուհուն:

Попробуйте найти ответы также на такие вопросы:

Ինչու՞ են ամուսնանում քսան տարեկանից հետո: Ինչու՞ են աղջիկները մարդու տխրեցնում: Ինչու՞ են տղաները դպրոցում Հայոց պատմությունից անբավարար ստանում: Ինչու՞ է Վռամշապուհը փառ-փառ ծիծաղում Փ տառի վրա: Ինչու՞ է Վռամշապուհը տխրում: Ինչու՞ Կալիֆոռնիայում պիստակենի չի աճում:

18. Обратите внимание на стилистические варианты (многие авторы пользуются разговорными вариантами, и это придает живость речи):

ապա – հապա (а, ну-ка) – բա (а, разве)

այս – էս

այսպես – էսպես

այսքան – էսքան (столько)

այստեղ – էստեղ – ստեղ

այդ – էդ

այդպես – էդպես

այդքան – էդքան

այդտեղ – էդտեղ

այն – էն

այնպես – էնպես

այնքան – էնքան

այնտեղ – էնտեղ

Можно привести также примеры параллельного использования литературных и нелитературных слов:

կաղամբ / քալամ – капуста

ճակնդեղ / բազուկ – свекла

ստեպղին / զազար – морковь

Задание 1.

Сделайте правильный выбор:

1. –Ես ամեն օր ... տեսնում եմ համալսարանում:	Ա. Անահիտ Բ. Անահիտը Գ. Անահիտին
2. –Իսկ այն ... հանդիպում ես:	Ա. աղջիկը Բ. աղջիկին Գ. աղջկան
3. Չեր պատուհանից դու կարող ես ... տեսնել:	Ա. մեր բակ Բ. մեր բակը Գ. մեր բակին
4. Ընթրիքին միշտ տալիս եմ ... երշիկ ու ...:	Ա. տապակաց ... մացուն Բ. տապակած ... մածուն Գ. տապակած ... մածուն
5. Ասում ես՝ ժամանակ չունեմ, բայց սա մի ... գործ է:	Ա. վայրկյանվա Բ. վայրկյանի Գ. վայրկյանով
6. Ես արդեն ազատ եմ, հինգ ... հետո կարող եմք գնալ:	Ա. թոպեներ Բ. թոպեմ Գ. թոպե
7. Բարև, հազար բարի: Ինչպե՞ս ես, ... ինչպե՞ս են:	Ա. ձեր քույրերը Բ. քույրերդ Գ. քույրներդ
8. Այս ամառ ուզում եմք ... ներկել:	Ա. դուռերն ու լուսամուտերը Բ. դուռներն ու լուսամուտները Գ. դռներն ու լուսամուտները
9. Լազարյան ճեմարանում սովորում էին ..., ... և ուրիշներ:	Ա. հայեր, ռուսեր Բ. հայեր, ռուսներ Գ. հայներ, ռուսներ
10. Բոլոր ... սովորելուց հետո կարող ես գնալ բակ:	Ա. դաս Բ. դասը Գ. դասերը
11. Ամբողջ ... մի օրում չեմ կարող կարդալ, մայրի՛կ, դժվար է:	Ա. գիրք Բ. գիրքը Գ. գրքերը
12. Երեկ մեր տանը հյուրեր ... Լեհաստանից:	Ա. կային Բ. կար Գ. կան

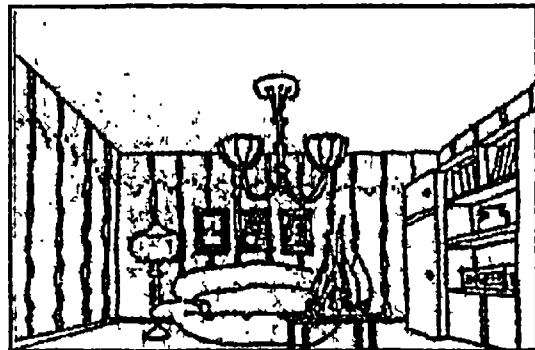
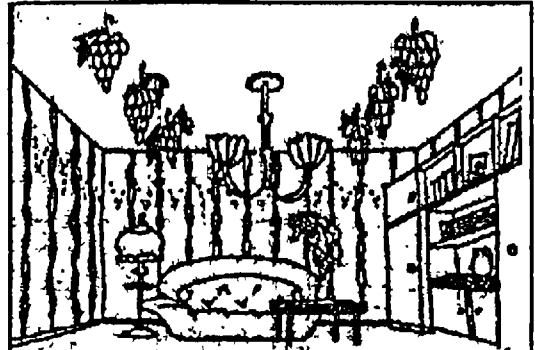
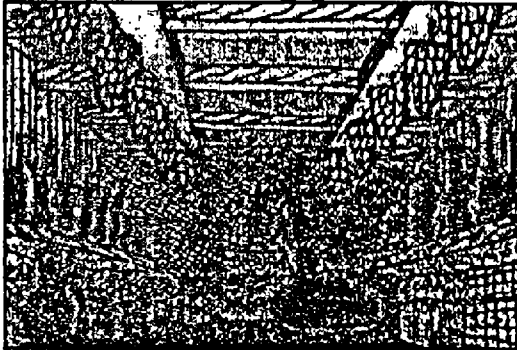
13. Նրան սառը ջուր չի կարելի, բայց նա ... չի լսում և խմում է:	Ա. բժիշկուհիին Բ. բժիշկուհուն Գ. բժշկուհուն
14. Դ-ն հայերեն այբուբենի ... տառն է:	Ա. երրորդ Բ. չորրորդ Գ. հինգերորդ
15. ... նա նման է իր հորը:	Ա. Ծիծաղելիս Բ. Ծիծաղելով Գ. Ծիծաղելուն

Задание 2.

Прочитайте и скажите, какой из двух художников правильно понял диалог?

–Դե՛, պատմիր, ի՞նչ կա, ի՞նչ չկա Հայաստանում, ի՞նչ նորություն կա Հայաստանից:

–Հայաստանում ամեն մի տան առաջ մի խնկի ծառ կա: Իսկ իմ մորաքրոջ տանը մի աղբյուր կա: Նրանք այնտեղից են ջուր խմում: Ծիրանն ու խաղողը առաստաղից են քաղում: Իսկ ծիրանի տակ մի սեղան ունեն, այդ սեղանին խորոված են անում: Թուփը քաղում են ու նրա մեջ տոլմա են փաթաթում: Իսկ տատիկս պանիրը հացի մեջ է փաթաթում:

Материалы для чтения

Ընթերցանության նյութեր

– Ի՞նչ անուն եք տալիս սրան, – ասում է մանկաբարձուհին, գրկելով երեխային:

– Շահնուր, – շշմջում է մայրս:

– Շահ... Ի՞նչ, – հարցնում է մանկաբարձուհին:

– Շահնուր, – կրկնում է մայրս:

Բացատրում եմ.

Շահնուր ասելու համար հարկավոր է լավ արտասանել "ն"-ի առջևի "հ"-ն, այնպես, կարծես "Շահ"-ին հաջորդում է "աահ" բացականչությունը, որն արտաբերում ենք ախորժալի կարկանդակ տեսանելիս: Հեշտ չէ արտասանել, ընդունում եմ: Վերջապես շատ մի տանջեք ձեզ այդ անունը սովորելու համար, որովհետև, գտնելով, որ Շահնուր անունը այնքան էլ հեշտ չէ արտասանել, մանկաբարձուհին ինձ տալիս է Շարլ անունը:

Վերջին հաշվով "Շարլը" "Շահնուրից" այնքան էլ հեռու չէ:

Եվ այսպես, 1924 թվականի մայիսի 22-ին, Փարիզի ծննդատներից մեկի մանկաբարձուհին, չտիրապետելով օտար լեզուների հնչյունաբանությանը, իր վրա է վերցնում՝ որոշելու Քնար և Միշա Ազնավուրյանների միակ մանչ ներկայացուցչի անունը:

ըստ Շարլ Ազնավուրի "Ազնավուրը Ազնավուրի մասին" գրքի

¹իր վրա վերցնել – взять на себя

Слова

մանկաբարձուհի – акушерка
(ծ=ց)

գրկել – взять на руки

շշմջալ – шептать

բացատրել – объяснять

հարկավոր է – необходимо

արտասանել – произносить

առջև – перед

հաջորդել – следовать (դ=թ)

բացականչություն –

восклицание

արտաբերել – выговорить

ախորժալի – аппетитный

ընդունել – принимать (դ=թ)

տանջել – мучить; մի տանջեք

ձեզ – не мучайте себя

վերջին հաշվով – в конечном счете

տիրապետել – владеть

օտար – иностранный

հնչյունաբանություն –

фонетика

ծննդատուն – родильный дом

որոշել – решать, определять

միակ – единственный

մանչ – мальчик

ներկայացուցիչ –

представитель

Տղան և նրա բարի թզուկները

Աշխարհում ապրում էին մի փոքր քույր ու մի փոքր եղբայր: Մի անգամ այս քույրն ու եղբայրը գնում են անտառ սունկ հավաքելու: Եվ երբ ուզում են տուն վերադառնալ, տեսնում են, որ կորցրել են¹ ճանապարհը ու սկսում են լաց լինել: Այնքան են լաց լինում, որ նրանց արցունքներից մի սնձ սունկ է բուսնում և սունկի տակ երեք փոքրիկ թզուկ՝ ծաղատ ու մորուքավոր: Եվ ահա այս բարի թզուկները օգնում են անտառում մոլորված եղբորն ու քրոջը:

Եվ հիմա էլ ասում են, որ երբ հողագնդի որևէ անկյունում երեխա է լալիս, նրանք իսկույն օգնության են հասնում նրան: Չէ՞ որ այդ բարի բզուկները երեխաների արցունքներից են ծնվել² և շատ լավ են հասկանում, թե որքան դառն են նրանց արցունքները:

– Իսկ որտե՞ղ են նրանք ապրում:

– Յեթիաթներում, տղաս, միայն հեքիաթներում:

ըստ Ազատ Շահինյանի

¹կորցրել են ճանապարհը – (они) заблудились

²ծնվել են – (они) родились

Слова

բզուկ – гном
աշխարհ – мир, земля (հ не произносится)
հավաքել – собирать
վերադառնալ – возвращаться
սկսել – начать (ը в начале или между կ и ս, но не между ս и կ)
արցունք – слеза
րուսնել – расти
մոլորված – заблудившийся
ճաղատ – лысый
մորուքավոր – бородатый
օգնել – помочь (զ=ք)

հողագնդ – земной шар
որևէ – какой-нибудь
անկյուն – угол
լալ – плакать (спряг. как գալ, տալ), т. ж. լաց լինել
իսկույն – сразу
օգնության հասնել – прийти на помощь (զ=ք)
չէ՞ որ – ведь
հասկանալ – понимать
որքան – насколько, как
դառը – горький
որքան դառն են – как горьки
հեքիաթ – сказка

Աջլիկն ու ձախլիկը

Երկու ընկեր մտնում են սրճարան և ուզում են սուրճ պատվիրել: Նրանք կանչում են սրճարանի տիրոջը և հարցնում են.

– Ձեր սրճարանում կա՞ արդյոք սուրճի գավաթ, որի կոթը ձախ կողմից է: Սեզմից մեկը ձախլիկ է, դժվարանում է սովորական գավաթներից սուրճ խմել:

– Չէ՛, չկա, – ասում է սրճարանի տերը, – բոլոր գավաթների կոթերը աջից են, աջլիկների համար են:

Ընկերները մի քանի սրճարան են մտնում և ամեն տեղ նույն պատասխանն են ստանում: Միայն մի սրճարանում տերն ասում է, որ իրենք ամեն տեսակ գավաթ ունեն: Սուրճը մատուցելուց առաջ գավաթներից մեկը շրջում է և կոթը ձախից՝ տալիս է ձախլիկին:

Ընկերները խմում են իրենց սուրճը և գոհ՝ հեռանում են:

Слова

աջլիկ – правша
ձախլիկ – левша
կանչել – звать
գավաթ – чашка
կոթ – ручка
դժվարանալ – затрудняться
նույն – тот же самый

իրենք – они (возвр. местоим. 3-го л.мн.ч.)
ամեն տեսակ – всякий
մատուցել – подать
շրջել – повернуть
հեռանալ – удалиться

Խնդիր

Երեք ընկեր մտնում են հյուրանոց և երեքտեղանոց սենյակ են ուզում: Սենյակն արժե 3000 դրամ: Ընկերներից յուրաքանչյուրը հազար դրամ է վճարում: Քիչ հետո հյուրանոցի տերն ու հաշվապահը ստուգում են և տեսնում, որ սենյակն արժե 2500 դրամ: Հյուրանոցի տերը հինգ հարյուր դրամ է տալիս հաշվապահին և ասում.

–Տար տուր մեր հյուրերին:

Հաշվապահը մտածում է, որ հինգ հարյուր դրամը հնարավոր չէ երեքի բաժանել և որոշում է նրանց տալ միայն երեք հարյուր դրամ, իսկ երկու հարյուր դրամը՝ իրեն պահել:

Ուրեմն ընկերներից յուրաքանչյուրը վճարում է ինը հարյուր դրամ: Երեք անգամ ինը հարյուր հավասար է երկու հազար յոթ հարյուրի, գումարած հաշվապահի երկու հարյուր դրամը՝ անում է երկու հազար ինը հարյուր: Իսկ ու՞ր է հարյուր դրամը:

Слова

խնդիր – задача (դ=թ)

հյուրանոց – гостиница

երեքտեղանոց – трехместный

արժե – сто́ит

յուրաքանչյուրը – каждый

վճարել – платить

հաշվապահ – бухгалтер

ստուգել – проверить

հնարավոր – возможный,
возможно

բաժանել – делить

իրեն պահել – оставить себе

անել – делать, эд. անում է –
будет